

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΘΡΑΚΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ

ΔΙΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΣΤΟΝ
ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΧΩΡΟ

Διπλωματική Εργασία

της

Πανάγου Ελένης

Θεσσαλονίκη, Φεβρουάριος 2019

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΣΤΟΝ
ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΧΩΡΟ

Πανάγου Ελένη

Πτυχίο Νομικής Σχολής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 2013

Διπλωματική Εργασία

υποβαλλόμενη για τη μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων του

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΤΙΤΛΟΥ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ

Επιβλέποντες Καθηγητές:

Κα Ευγενία Αλεξανδροπούλου - Αιγυπτιάδου

Κος Χρήστος Μαστροκώστας

Εγκρίθηκε από την τριμελή εξεταστική επιτροπή την 27/02/2019

Κα Ευγενία
Αλεξανδροπούλου -
Αιγυπτιάδου

Κος Χρήστος
Μαστροκώστας

Κος Κωνσταντίνος Ψάννης

.....

.....

.....

Περίληψη

Με τη παρούσα Διπλωματική Εργασία θα παρουσιασθεί το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την επεξεργασία δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς από τη σκοπιά και των πιστωτικών ιδρυμάτων και της διατραπεζικής εταιρείας με την επωνυμία «ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.». Θα εξετασθεί η προσπάθεια μετρίασης του αυξημένου πιστωτικού κινδύνου που ενέχουν από τη φύση τους οι τραπεζικές συναλλαγές είτε μέσω προληπτικών μεθόδων που χρησιμοποιούν τα πιστωτικά ιδρύματα πριν την χορήγηση δανειοδοτήσεων και εν γένει πιστώσεων είτε μέσω της δυνατότητας πρόσβασής τους σε ακριβή δεδομένα οικονομικής συμπεριφοράς που διασφαλίζονται και συγκεντρώνονται από την ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.. Το αδιάβλητο σύστημα πληροφοριών της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε. έχει ως βασικό έργο την εξυγίανση του χρηματοπιστωτικού συστήματος και την προστασία της εμπορικής πίστης.

Θα αναλυθούν εκτενώς σε δομημένες ενότητες - κεφάλαια τα κάτωθι: τα προσωπικά δεδομένα οικονομικής συμπεριφοράς (κατηγορίες και νομική φύση τους), η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων και η επεξεργασία δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς ως εργαλείο αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των υποκειμένων, όπως επίσης οι υπηρεσίες και τα αδιάβλητα πληροφοριακά συστήματα - αρχεία συγκέντρωσης δεδομένων της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε..

Συμπληρωματικώς, θα αναφερθούν ποικίλα σχετικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων νομοθετήματα, σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο, με κορυφαίο το Γενικό Κανονισμό για την Προστασία των Δεδομένων (ΕΕ) 2016/679, (ΓΚΠΔ), όπως και σχετικές αποφάσεις και γνωμοδοτήσεις της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, (ΑΠΔΠΧ) καθώς και των ελληνικών δικαστηρίων. Τέλος, θα επιχειρηθεί να γίνει μία ενδελεχής καταγραφή των δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων και των προβλεπόμενων κυρώσεων, όπως θεμελιώνονται στον ΓΚΠΔ ενώ θα θιγούν και ουσιώδη ειδικότερα θέματα.

Λέξεις Κλειδιά: προσωπικά δεδομένα, δεδομένα οικονομικής συμπεριφοράς, επεξεργασία δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς, πιστοληπτική ικανότητα, φερεγγυότητα, ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε, προστασία προσωπικών δεδομένων, 2016/679 ΓΚΠΔ (Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων).

Abstract

This Diploma Thesis will present the institutional framework governing the credit bureau data processing from the perspective of the credit institutions and the interbanking company “TIRESIAS S.A.”. An attempt will be made to mitigate the increased credit risk inherent by their nature in banking transactions either through preventative methods used by credit institutions prior to lending and credit in general or through their ability to access to accurate credit bureau data which are insured and collected by TIRESIAS S.A. The irreproachable information system of TIRESIAS S.A. has as its main task the consolidation of the financial system and the protection of commercial credit.

It will be extensively analyzed in structured chapters the following: credit bureau data (categories and legal nature), the processing of personal data, and the credit bureau data processing as a tool for assessing the creditworthiness of the subjects, as well as the services and the transparent and irreproachable information systems – data files of TIRESIAS S.A.

Furthermore, a series of national and EU legislation on personal data protection legislation will be mentioned, with leading role the General Data Protection Regulation (EU) 2016/679 (GDPR), as well as relevant decisions and opinions of the Personal Data Protection Authority, (PDPA) and the Greek Courts. Finally, an in-depth inventory of the rights of the data subjects and the penalties envisaged will be attempted, as they are enshrined in the GDPR, and substantial issues will also be addressed.

Keywords: personal data, credit bureau data, credit bureau data processing, creditworthiness, solvency, TIRESIAS S.A, protection of personal data, 2016/679 GDPR (General Data Protection Regulation).

Πρόλογος – Ευχαριστίες

Ευχαριστώ από καρδιάς τους επιβλέποντες καθηγητές μου για την μεταλαμπάδευση των πολύτιμων γνώσεών τους και την άψογη συνεργασία τους στην εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας καθώς και τους καθηγητές που συμπλήρωσαν την εξεταστική επιτροπή, μελέτησαν την διπλωματική μου εργασία και συνέβαλαν στην επιτυχή ολοκλήρωσή της. Ένα ξεχωριστό ευχαριστώ οφείλω στην επιβλέπουσα καθηγήτριά μου κα Αλεξανδροπούλου Ευγενία για την διαρκή υποστήριξή της και ουσιαστική καθοδήγησή της κατά την εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας. Τέλος, το πιο μεγάλο ευχαριστώ οφείλω στην οικογένειά μου για την αμέριστη υποστήριξη, ενθάρρυνση και κατανόηση σε όλη την διάρκεια μελέτης και σύνταξης της διπλωματικής μου εργασίας.

Περιεχόμενα

1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ – ΠΡΟΔΙΑΘΕΣΗ	13
2. ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ.....	15
2.1. Προσωπικά Δεδομένα και Δεδομένα Οικονομικής Συμπεριφοράς	15
2.2. Κατηγορίες Δεδομένων Οικονομικής Συμπεριφοράς	17
2.3. Νομική Φύση Δεδομένων Οικονομικής Συμπεριφοράς	18
3. ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ	19
3.1. Επεξεργασία Προσωπικών Δεδομένων – Γενικά	19
3.2. Μορφές επεξεργασίας Δεδομένων Οικονομικής Συμπεριφοράς	21
3.3. Επεξεργασία Δεδομένων Οικονομικής Συμπεριφοράς ως εργαλείο αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των υποκειμένων.	24
3.3.1. Έννοια Πιστοληπτικής Ικανότητας.....	24
3.3.2. Αξιολόγηση Πιστοληπτικής Ικανότητας ως σκοπός επεξεργασίας	25
4. ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ – ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΔΙΑΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΩΝΥΜΙΑ «ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.»	28
4.1. Γενικά (Κατηγορίες Δεδομένων & Επεξεργασία)	28
4.2. Συστήματα – Αρχεία της «ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.».....	32
4.3. Χρονική διάρκεια τήρησης των Δεδομένων Οικονομικής Συμπεριφοράς στο σύστημα της «ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.» & προϋποθέσεις διαγραφής τους.	40
4.4. Οι αποδέκτες των Δεδομένων Οικονομικής Συμπεριφοράς της «ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.»	46
5. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ - ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ	49

ΠΛΑΙΣΙΟ	49
5.1. Κατοχύρωση σε Ενωσιακό επίπεδο	49
5.2. Κατοχύρωση σε Εθνικό επίπεδο	52
5.2.1. Συνταγματική κατοχύρωση	52
5.2.2 Νομοθετική κατοχύρωση (πέραν της συνταγματικής)	53
6. ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ & ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΕΣ ΚΥΡΩΣΕΙΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΓΚΠΔ 2016/679	57
6.1. Δικαιώματα Υποκειμένων (άρθρα 13 επ. του ΓΚΠΔ).....	57
6.2. Προβλεπόμενες Κυρώσεις - Προσφυγές - Ευθύνη	71
7. ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ (ΑΠΔΠΧ) – ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ.....	85
7.1. Αποφάσεις της ΑΠΔΠΧ.....	85
7.2. Δικαστικές Αποφάσεις - Νομολογία	98
8. ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΘΕΜΑΤΑ	105
8.1. Ο Ν. 3869/2010 περί Υπερχρεωμένων Νοικοκυριών και η Επεξεργασία Δεδομένων Οικονομικής Συμπεριφοράς	105
8.2. Τραπεζικό Απόρρητο & Προσωπικά Δεδομένα	110
9. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ -- ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	115
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ	117
Ελληνική	117
Ξενόγλωσση	119
Δικτυακοί Τόποι	119

1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ – ΠΡΟΔΙΑΘΕΣΗ

Στο σύγχρονο χρηματοοικονομικό χώρο η επισφάλεια στις οικονομικές συναλλαγές είναι αυταπόδεικτο γεγονός. Πράγματι, οι τραπεζικές συναλλαγές ενέχουν από τη φύση τους τεράστιο πιστωτικό κίνδυνο όταν ο πιστολήπτης αδυνατεί να επιστρέψει στην Τράπεζα την πίστωση που έλαβε στο πλαίσιο συγκεκριμένης δανειοδότησης και συνεπώς αποδεικνύεται αφερέγγυος και πιστοληπτικά αναξιόπιστος.

Καθημερινά, στο πλαίσιο των εμπορικών συναλλαγών και συναλλακτικών επαφών, τα τραπεζικά συστήματα επεξεργάζονται προσωπικά δεδομένα και δεδομένα οικονομικής συμπεριφοράς χιλιάδων φυσικών προσώπων - υποψήφιων δανειοληπτών ώστε να αξιολογήσουν την οικονομική τους φερεγγυότητα και να χορηγήσουν την ανάλογη πίστωση. Ωστόσο καθίσταται σαφές πως παράλληλα με την εξυπηρέτηση των τραπεζικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων θα πρέπει να εξασφαλιστεί η κεφαλαιώδους σημασίας προστασία των προσωπικών δεδομένων των ατόμων αυτών που αποτελεί ταυτόχρονα και συνταγματικά κατοχυρωμένο ατομικό δικαίωμα, (άρθρο 9^Α Σ).

Έτσι, από τη μία πλευρά βρίσκεται η προστασία της ιδιωτικότητας του ατόμου, το δικαίωμα του «πληροφοριακού του αυτοκαθορισμού», δηλαδή το δικαίωμά του να καθορίζει ποιος, τι, για ποιο σκοπό και προς ποιον διατίθενται τα δεδομένα του, το οποίο βρίσκει έρεισμα στις διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 1, 5 παρ.1, 9 παρ. 1 και 19 Σ και συνιστά τη βάση της άσκησης των ατομικών δικαιωμάτων, στα οποία συγκαταλέγεται και η οικονομική ελευθερία, *(δικαίωμα στη προστασία των προσωπικών δεδομένων-άρθρο 9^ΑΣ)* και από την άλλη μεριά η ακώλυτη ροή των πληροφοριών που κοινοποιούμε καθημερινά στους αντισυμβαλλομένους μας που αυξάνεται ραγδαίως προς εξυπηρέτηση των εμπορικών και οικονομικών συναλλαγών, *(δικαίωμα στην ελευθερία της πληροφόρησης-άρθρο 5^ΑΣ)*.

Ζώντας στην εποχή της «παντουχού παρούσας Κοινωνίας της Πληροφορίας» και της «ανάγκης» του Εμπορίου, η σύγκρουση των ως άνω συμφερόντων επιλύεται κάθε φορά λαμβάνοντας υπόψη τους περιορισμούς που τίθενται στην άσκηση αυτών των αντικρουόμενων δικαιωμάτων και τις αρχές επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων ώστε η επεξεργασία των δεδομένων που γίνεται στα πλαίσια άσκησης

οικονομικής και εμπορικής δραστηριότητας να είναι επιτρεπτή, σύννομη, θεμιτή και απολύτως αναγκαία, σύμφωνα με το ν. 2472/1997 και το Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων 2016/679.

Σύμφωνα με τη συνταγματικά αναγνωρισμένη Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ) που αποτελεί την αρμόδια εποπτική αρχή σε ζητήματα προστασίας προσωπικών δεδομένων, η συλλογή και επεξεργασία πληροφοριών και δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς εξυπηρετεί το συμφέρον των συναλλαγών που αποτελεί γενικότερο συμφέρον. Ωστόσο καίριας σημασίας καθίσταται το ζήτημα της επεξεργασίας αυτής από τα τραπεζικά συστήματα αλλά και το σύστημα Πληροφοριών της «ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.» καθώς οι πληροφορίες που αφορούν στη φερεγγυότητα ενός ατόμου μπορεί να μην αποτελούν ευαίσθητες πληροφορίες ή ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα υπό την έννοια του ν. 2472/1997 και του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων 2016/679, όμως η κοινοποίησή τους στους αποδέκτες δύναται να έχει δυσμενείς συνέπειες για το άτομο καθώς μειώνεται η πιστοληπτική του ικανότητα και παράλληλα περιορίζεται η οικονομική του ελευθερία και γιατί όχι και η προσωπικότητα του.

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η εξέταση του νομικού και θεσμικού πλαισίου που αφορά την επεξεργασία δεδομένων οικονομικής φύσης και η μείωση του χρηματοπιστωτικού κινδύνου μέσω της αξιολόγησης της οικονομικής φερεγγυότητας εν δυνάμει πελατών των τραπεζικών ιδρυμάτων. Η αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας πραγματοποιείται μέσω συγκεκριμένων μεθόδων και διαδικασιών που ακολουθούν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και μέσω του διαφανούς συστήματος Πληροφοριών που τηρεί η διατραπεζική εταιρεία με την επωνυμία «ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.», όπως αυτά θα αναλυθούν εκτενώς και λεπτομερώς στο σώμα της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

2. ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

2.1. Προσωπικά Δεδομένα και Δεδομένα Οικονομικής Συμπεριφοράς

Σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων), στο εξής «ΓΚΠΔ»,¹ ως Προσωπικό Δεδομένο ή αλλιώς Δεδομένο Προσωπικού Χαρακτήρα ορίζεται «κάθε πληροφορία που αφορά ταυτοποιημένο ή ταυτοποιήσιμο φυσικό πρόσωπο («υποκείμενο των δεδομένων») το ταυτοποιήσιμο φυσικό πρόσωπο είναι εκείνο του οποίου η ταυτότητα μπορεί να εξακριβωθεί, άμεσα ή έμμεσα, ιδίως μέσω αναφοράς σε αναγνωριστικό στοιχείο ταυτότητας, όπως όνομα, σε αριθμό ταυτότητας, σε δεδομένα θέσης, σε επιγραμμικό αναγνωριστικό ταυτότητας ή σε έναν ή περισσότερους παράγοντες που προσιδιάζουν στη σωματική, φυσιολογική, γενετική, ψυχολογική, οικονομική, πολιτιστική ή κοινωνική ταυτότητα του εν λόγω φυσικού προσώπου».

Από τον ως άνω ορισμό προκύπτει ότι η έννοια του προσωπικού δεδομένου είναι ευρύτατη και πλήρως ανταποκρινόμενη στο σκοπό του Νομοθέτη να καλυφθούν όλες οι πληροφορίες που μπορούν να συσχετισθούν με ένα ζων φυσικό πρόσωπο. Κατά συνέπεια με τον ορισμό αυτό καλύπτεται ένα ευρύ φάσμα πληροφοριών από τη πιο «απλή και ανώδυνη» όπως είναι το ονοματεπώνυμο έως τη πιο «ακραίως προσωπική και ευαίσθητη» που είναι ο ερωτικός προσανατολισμός του κάθε ατόμου.² Τα προσωπικά δεδομένα αναφέρονται όπως προαναφέρθηκε, σε ζώντα φυσικά πρόσωπα, συνεπώς οι θανόντες και τα νομικά πρόσωπα (π.χ. εταιρείες, οργανισμοί, σωματεία κ.α.) δεν εμπεριέχονται στη παραπάνω έννοια. Ωστόσο, όταν υφίσταται συσχετισμός με φυσικά πρόσωπα, τα δεδομένα των νομικών προσώπων, αποκτούν σημασία για

την προστασία των προσωπικών δεδομένων, και ως εκ τούτου, σε αυτήν την περίπτωση, η επεξεργασία των δεδομένων νομικών προσώπων, εμπίπτει στο

¹ Σε συνδυασμό με τον Ν. 2472/1997 για τη «Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

² Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου Ευγενία: «Προσωπικά Δεδομένα», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 43-44.

προστατευτικό πεδίο εφαρμογής του ν. 2472/1997 και του ΓΚΠΔ 2016/679, όπως π.χ. είναι η περίπτωση των προσωπικών εταιρειών.

Ως προσωπικά δεδομένα δε λογίζονται τα στατιστικής φύσεως συγκεντρωτικά στοιχεία καθώς δεν υπάρχει σύνδεση της πληροφορίας με συγκεκριμένο φυσικό πρόσωπο και τα ανωνυμοποιημένα δεδομένα καθώς δεν περιέχουν κανένα στοιχείο αναγνωριστικό της ταυτότητας του προσώπου.

Τέλος δεν αποτελούν προσωπικά δεδομένα οι «ανεπίσημες» αξιολογικές κρίσεις όπως είναι η γνωμοδότηση ψυχιάτρου για τη ψυχική υγεία προσώπου.³ Αξίζει να σημειωθεί ότι τα προσωπικά δεδομένα χρήζουν προστασίας και εμπίπτουν στο προστατευτικό πλαίσιο του Νόμου εφόσον περιλαμβάνονται ή πρόκειται να περιληφθούν σε αρχείο, δηλαδή σε διαρθρωμένο σύνολο προσωπικών δεδομένων τα οποία να είναι προσιτά με γνώμονα συγκεκριμένα κριτήρια (άρθρο 3 παρ. 1 του ν. 2472/1997), όπως π.χ. είναι τα αρχεία που τηρούνται στο διατραπεζικό σύστημα της «Τειρεσίας Α.Ε.».

Ανάλογα με την πληροφοριακή βαρύτητα του προσωπικού δεδομένου που σχετίζεται αποκλειστικά με τη σφαίρα της ιδιωτικότητας τα προσωπικά δεδομένα διακρίνονται σε απλά και ευαίσθητα:

Απλά προσωπικά δεδομένα είναι κατ' ουσίαν όσα δεν είναι ευαίσθητα, όσα δηλαδή δεν περιλαμβάνονται στην αποκλειστική και περιοριστική απαρίθμηση του Νόμου. Παραδείγματος χάριν απλά προσωπικά δεδομένα μπορεί να είναι στοιχεία ταυτοποίησης ενός προσώπου, (ονοματεπώνυμο, αριθμός ταυτότητας, ΑΦΜ κ.α.), στοιχεία επικοινωνίας (διεύθυνση, τηλέφωνο, διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου – email κ.α.), στοιχεία σπουδών, επαγγελματικά προσόντα, οικογενειακή κατάσταση, περιουσιακή-οικονομική κατάσταση κ.α..

Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα ή άλλως ειδική κατηγορία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είναι (περιοριστικώς – άρθρο 9 ΓΚΠΔ 2016/679): τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που αποκαλύπτουν τη φυλετική ή εθνοτική καταγωγή, τα πολιτικά φρονήματα, τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις ή τη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση, καθώς και η επεξεργασία γενετικών δεδομένων,

³ Βλ. ΑΠ 637/2013, ΝοΒ 2013.2197.

βιομετρικών δεδομένων με σκοπό την αδιαμφισβήτητη ταυτοποίηση προσώπου, δεδομένων που αφορούν την υγεία ή δεδομένων που αφορούν τη σεξουαλική ζωή φυσικού προσώπου ή τον γενετήσιο προσανατολισμό.

Ως προς τα Δεδομένα Οικονομικής Συμπεριφοράς, ο ορισμός των οποίων θα εξετασθεί και αναλυθεί στη παρούσα μελέτη, λογίζονται ως τα προσωπικά δεδομένα που αφορούν στην οικονομική (εισοδηματική και περιουσιακή) κατάσταση ενός φυσικού προσώπου όπως αυτή εκφράζεται από την εν γένει κοινωνικοοικονομική του δραστηριότητα στα πλαίσια άσκησης του δικαιώματος του «πληροφοριακού του αυτοκαθορισμού».⁴ Τα δεδομένα οικονομικής συμπεριφοράς διατρέχουν ένα σημαντικό κομμάτι στη καθημερινή ζωή του ατόμου καθώς αποτελούν αντικείμενο εμπορικών συναλλαγών αλλά και αντικείμενο αξιολόγησης της φερεγγυότητάς του στο πλαίσιο των συναλλακτικών του επαφών. Πράγματι, τα πιστωτικά ιδρύματα έχοντας στη διάθεσή τους οικονομικά δεδομένα πελατών τους από προηγούμενες χορηγήσεις – πιστώσεις και οικονομικά στοιχεία εν δυνάμει πελατών τους που λαμβάνουν από το αδιάβλητο σύστημα Πληροφοριών της «Τειρεσίας Α.Ε.» είναι σε θέση να αξιολογήσουν το «οικονομικό προφίλ» τους και να αποφανθούν σχετικά (θετικά ή αρνητικά) για την πιστοληπτική τους ικανότητα και αξιοπιστία.

2.2. Κατηγορίες Δεδομένων Οικονομικής Συμπεριφοράς

Σύμφωνα με την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (στο εξής «ΑΠΔΠΧ»)⁵ Δεδομένα Οικονομικής Συμπεριφοράς είναι όσα συνδέονται με την οικονομική δραστηριότητα ενός φυσικού προσώπου, ήτοι: τα περιουσιακά στοιχεία, οι επενδύσεις, τα έσοδα, ο απολογισμός εξόδων, οι πιστώσεις-χορηγήσεις, τα δάνεια, οι υποθήκες (εμπράγματα ασφαλείες), τα επιδόματα, τα εργασιακά προνόμια, τα δεδομένα ασφάλισης, τα δεδομένα σύνταξης, οι πιστωτικές – χρεωστικές κάρτες, οι τραπεζικοί λογαριασμοί, η κληρονομιά περιουσία, οι αποζημιώσεις, αγαθά και υπηρεσίες που προσφέρει το άτομο ως υποκείμενο δεδομένων και που προσφέρονται από το άτομο και οποιοδήποτε άλλο στοιχείο που σχετίζεται ή δύναται να

⁴ Σαατζίδου – Παντελίδου Ε.: «Νέοι κανόνες δικαίου στο πλαίσιο της Νέας οικονομίας: Ηλεκτρονική επεξεργασία δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς, εκδόσεις Γιαχούδη, 2006, σελ. 103.

⁵ www.dpa.gr

συσχετισθεί με την οικονομική κατάσταση του ατόμου. Βαθύτερες πτυχές των δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς και της επεξεργασίας τους από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και τη διατραπεζική εταιρεία «Τειρεσίας Α.Ε.» θα εξετασθούν εκτενέστερα στα επόμενα κεφάλαια της παρούσας μελέτης.⁶

2.3. Νομική Φύση Δεδομένων Οικονομικής Συμπεριφοράς

Τα δεδομένα οικονομικής συμπεριφοράς ή άλλως οικονομικά δεδομένα, όπως αναλύθηκε άνωθεν, είναι μεν προσωπικά δεδομένα δεν εμπίπτουν όμως στη κατηγορία των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων. Μπορεί μεγάλος αριθμός των πολιτών της κοινωνίας μας να θεωρεί ευαίσθητα τα οικονομικής φύσης δεδομένα που συνδιαμορφώνουν τη κοινωνική θέση ενός φυσικού προσώπου ωστόσο και στο ν. 2472/1997 αλλά και στον ΓΚΠΔ 2016/679 δεν υπάγονται στην αποκλειστική απαρίθμηση των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων ή των ειδικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Έτσι π.χ. δεν είναι ευαίσθητα δεδομένα τα δυσμενή στοιχεία που αφορούν την οικονομική φερεγγυότητα ενός προσώπου, όπως αβάντισμα έγινε δεκτό σε μία περίπτωση από τη νομολογία.⁷

Υποστηρίζεται ότι τα δεδομένα οικονομικής συμπεριφοράς δεν ανήκουν στον κατάλογο των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων αλλά αποτελούν απλά προσωπικά δεδομένα κυρίως για λόγους διαφάνειας και περιορισμού του «βρώμικου χρήματος» που ενδεχομένως δεν θα επιτυγχανόταν αν αναγνωριζόταν στα δεδομένα οικονομικής συμπεριφοράς ένα ειδικό καθεστώς ενισχυμένης προστασίας.

Ωστόσο κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί ότι σε περιπτώσεις που ενυπάρχει και ο απλός και ο ευαίσθητος χαρακτήρας σε ένα προσωπικό δεδομένο, κατόπιν σταθμίσεως της φύσης των δεδομένων, θα πρέπει να υπερισχύει η ιδιότητα του ως ευαίσθητο προσωπικό δεδομένο και η επεξεργασία του να γίνεται βάσει της

⁶ Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου Ε. – Μυλώση Μ.: «Προσωπικά δεδομένα οικονομικής συμπεριφοράς και ηλεκτρονική επεξεργασία τους από την ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.», ΔΙΜΕΕ 2015, σελ. 26 σε συνδυασμό με: http://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,18990&_dad=portal&_schema=PORTA

⁷ Ιγγλεζάκης Ι.: «Ευαίσθητα Προσωπικά Δεδομένα», Εκδόσεις Σάκκουλα 2003, σελ. 200, με παραπομπή στην απόφαση του ΣυμβΠλημΑθ 1001/2002, ΠοινΔικ 2002.

αυξημένης νομικής προστασίας.⁸ Παραδείγματος χάριν όταν οι δημόσιες υπηρεσίες - φορείς αναρτούν (και διαδικτυακά) ονομαστικές λίστες που αφορούν δικαιούχους επιδομάτων ασθενείας και αναπηρίας συμβάλλουν στον κοινωνικό «στιγματισμό» αυτών των ατόμων ότι οι δικαιούχοι αυτοί ακριβώς λόγω της εισοδηματικής τους κατάστασης υπάγονται σε ειδικά διαμορφωμένη οικονομική και «ασθενή» κατηγορία πολιτών.

3. ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

3.1. Επεξεργασία Προσωπικών Δεδομένων – Γενικά

Σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27^{ης} Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων) (στο εξής «ΓΚΠΔ»), ως επεξεργασία προσωπικών δεδομένων νοείται: «κάθε πράξη ή σειρά πράξεων που πραγματοποιείται με ή χωρίς τη χρήση αυτοματοποιημένων μέσων, σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ή σε σύνολα δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως η συλλογή, η καταχώριση, η οργάνωση, η διάρθρωση, η αποθήκευση, η προσαρμογή ή η μεταβολή, η ανάκτηση, η αναζήτηση πληροφοριών, η χρήση, η κοινολόγηση με διαβίβαση, η διάδοση ή κάθε άλλη μορφή διάθεσης, η συσχέτιση ή ο συνδυασμός, ο περιορισμός, η διαγραφή ή η καταστροφή».

Ο ως άνω ορισμός είναι ιδιαίτερα ευρύς και περιλαμβάνει ουσιαστικά κάθε είδους διεργασία που πραγματοποιείται από το Δημόσιο, από νομικό πρόσωπο δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου ή ένωση προσώπων ή φυσικό πρόσωπο με ή χωρίς τη βοήθεια

⁸ Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου Ε. – Μυλώση Μ.: «Προσωπικά δεδομένα οικονομικής συμπεριφοράς και ηλεκτρονική επεξεργασία τους από την ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.», ΔΙΜΕΕ, 2015, σελ. 26.

αυτοματοποιημένων μέσων.⁹ Ο ΓΚΠΔ 2016/679 παραθέτει έναν ενδεικτικό κατάλογο μορφών επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων όπως είναι:

- συλλογή : αποτελεί το πρώτο στάδιο της επεξεργασίας και αφορά την αναζήτηση, εύρεση και συγκέντρωση των δεδομένων (π.χ. συμπλήρωση ερωτηματολογίων – συνεντεύξεις, βιντεοσκόπηση, φωτογράφιση κ.α).
- καταχώρηση : π.χ. τοποθέτηση στοιχείων-δεδομένων σε βάση δεδομένων με σκοπό τη περαιτέρω επεξεργασία τους.
- οργάνωση : κατηγοριοποίηση δεδομένων με συγκεκριμένα κριτήρια, την αυτοματοποιημένη οργάνωση με τη χρήση κατάλληλου λογισμικού.
- χρήση : η προσκόμιση αποδεικτικών εγγράφων ενώπιον δικαστηρίου συνιστά «επεξεργασία» καθώς γίνεται «χρήση» των καταγεγραμμένων σ' αυτά πληροφοριών.
- κοινολόγηση με διαβίβαση : κοινολόγηση – μετάδοση των δεδομένων προς τη «σφαίρα επέμβασης» ενός τρίτου προσώπου, διαφορετικού απ' αυτό που πραγματοποιεί τη διαβίβαση.
- διάδοση ή κάθε άλλης μορφής διάθεση : μετάδοση προσωπικών δεδομένων σε μεγαλύτερη κλίμακα αποδεκτών (π.χ. δημοσίευση στο Διαδίκτυο, σε έντυπα ή στα μέσα μαζικής ενημέρωσης).
- συσχέτιση ή συνδυασμό : αφορά τον καθορισμό σχέσεων, συγκρίσεις και παράθεση δεδομένων ανάμεσα σε δύο ή περισσότερες «πηγές δεδομένων» με στόχο την εξαγωγή συμπερασμάτων από έναν ή περισσότερους υπεύθυνους επεξεργασίας.
- διαγραφή : η επεξεργασία αυτή αφορά δεδομένα που δεν είναι ορατά ή αναγνώσιμα από κάθε ανθρώπινη αίσθηση.

κ.α.¹⁰

Ο ΓΚΠΔ 2016/679 εφαρμόζεται στην εξ ολοκλήρου ή μερική επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με αυτοματοποιημένα μέσα καθώς και στη μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία, εάν αποτελεί μέρος διαρθρωμένου συστήματος αρχειοθέτησης. Κατά την αρνητική της οριοθέτηση, δεν εμπίπτει στο πεδίο

⁹ Ν. 2472/1997 άρθρο 2 περ. δ'

¹⁰ Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου Ε.: «Προσωπικά Δεδομένα», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 53-55.

εφαρμογής του ΓΚΠΔ 2016/679, η επεξεργασία που πραγματοποιείται από φυσικό πρόσωπο κατά την άσκηση της προσωπικής - οικιακής του δραστηριότητας¹¹ και από τις δικαστικές ή εισαγγελικές αρχές και τις υπηρεσίες που ενεργούν υπό την άμεση εποπτεία τους στο πλαίσιο απονομής της δικαιοσύνης ή για την εξυπηρέτηση των αναγκών της λειτουργίας τους με σκοπό τη βεβαίωση εγκλημάτων, που τιμωρούνται ως κακουργήματα ή πλημμελήματα με δόλο και κυρίως εγκλήματα κατά της ανθρώπινης ζωής, γενετήσιας ελευθερίας, οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, της προσωπικής ελευθερίας, ιδιοκτησίας, περιουσιακών δικαιωμάτων, παραβάσεων της νομοθεσίας περί Ναρκωτικών, επιβουλής της δημόσιας τάξης ως και τελουμένων σε βάρος ανήλικων θυμάτων. Ως προς τα ανωτέρω εφαρμόζονται οι ισχύουσες ουσιαστικές και δικονομικές διατάξεις.¹² Σ' αυτές τις επεξεργασίες το νομοθετικό πλαίσιο περί προστασίας των προσωπικών δεδομένων λειτουργεί συμπληρωματικά.¹³

Συμπερασματικά, απλά παραδείγματα επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων σύμφωνα με τον ΓΚΠΔ 2016/679, που συναντώνται συχνά στη συναλλακτική πρακτική είναι: η διαχείριση προσωπικού και η μισθοδοσία, η αποστολή διαφημιστικών ηλεκτρονικών μηνυμάτων, η καταστροφή διά τεμαχισμού εγγράφων που περιέχουν προσωπικά δεδομένα, η δημοσίευση/ανάρτηση φωτογραφίας ενός ατόμου σε ιστότοπο, η αποθήκευση διευθύνσεων IP ή διευθύνσεων MAC, η μαγνητοσκόπηση (σύστημα κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης - CCTV), κ.α..¹⁴

3.2. Μορφές επεξεργασίας Δεδομένων Οικονομικής Συμπεριφοράς

Η επεξεργασία δεδομένων οικονομικής φύσης και η συλλογή αντίστοιχων πληροφοριών συμβάλλει ουσιαστικά στην αποτελεσματική άσκηση της εμπορικής δραστηριότητας των επιχειρήσεων επιτρέποντας τον καλύτερο σχεδιασμό των

¹¹ Παναγοπούλου-Κουτνατζή Φ.: «Περί της προσωπικής-οικιακής χρήσεως των προσωπικών δεδομένων», ΕφΔΔ 2013, σελ. 704-718.

¹² Βλέπε σχετικά την Οδηγία (ΕΕ) 2016/680 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, διερεύνησης, ανάχνευσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών.

¹³ Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου Ε.: «Προσωπικά Δεδομένα», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 57.

¹⁴ Άρθρο 4 παρ. 1 στοιχ. β' και στ' του ΓΚΠΔ 2016/679.

επιχειρηματικών πλάνων, την μείωση των επιχειρηματικών κινδύνων και την δημιουργία ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των άλλων επιχειρήσεων. Πράγματι η επεξεργασία, όπως η συλλογή και η διάθεση των δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς αποτελεί πρωτεύον και στρατηγικό στοιχείο προγραμματισμού και λήψης κρίσιμων αποφάσεων στον ιδιωτικό τομέα.

Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα είναι επιχειρήσεις με κύρια δραστηριότητα τη μεσολάβησή τους στην αγορά χρήματος. Οι εμπορικές τράπεζες δέχονται καταθέσεις χρηματικών ποσών και ταυτόχρονα χορηγούν χρηματικά ποσά με τη μορφή δανειοδοτήσεων. Προϋπόθεση για την ως άνω δραστηριότητά τους είναι η επεξεργασία δεδομένων οικονομικής φύσης των υποψήφιων πελατών τους, προκειμένου να ελαχιστοποιήσουν τον κίνδυνο που καθημερινά αναλαμβάνουν. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της μορφής επεξεργασίας είναι η κατάταξη από τα πιστωτικά ιδρύματα των συναλλασσομένων μ' αυτές σε κατηγορίες ανάλογα με την οικονομική τους συμπεριφορά, ήτοι την εμπρόθεσμη αποπληρωμή των δόσεων μετά τη χορήγηση δανείου (προσωπικού ή επιχειρηματικού), τη συχνότητα έκδοσης επιταγών προς πληρωμή και την εν γένει ροή των πληρωμών που πραγματοποιεί ένας πελάτης. Αυτή η μέθοδος κατάταξης των πελατών από τις τράπεζες ονομάζεται (οικονομικό) profiling και μέσω αυτού καταδεικνύεται το μέγεθος της οικονομικής αξίας των προσωπικών δεδομένων και πληροφοριών των πελατών. Με τον τρόπο αυτό τα τραπεζικά ιδρύματα έχουν τη δυνατότητα να αξιολογούν το ενδεχόμενο κατάρτισης ή μη νέων συμβάσεων με τους πελάτες, της προώθησης και άλλου είδους τραπεζικών προϊόντων (π.χ. έκδοση πιστωτικών καρτών) και να ενισχύουν εν τέλει την επιχειρηματική τους δράση και στρατηγική.

Μία άλλη μορφή επεξεργασίας δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς είναι αυτή που αποτελεί απόρροια των εμπορικών συναλλαγών. Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι οι οικονομικές συναλλαγές που πραγματοποιούνται μέσω πιστωτικών καρτών καθώς λόγω της μεγάλης αποδοχής τους από την αγορά είναι ένας από τους πιο δημοφιλείς τρόπους πληρωμής και πίστωσης σε όλα τα μεγάλα αστικά κέντρα του κόσμου. Η οικονομική κατάσταση των εν δυνάμει κατόχων πιστωτικών καρτών τυγχάνει επεξεργασίας από τα τραπεζικά συστήματα προκειμένου να προβούν στην έκδοση και χορήγησή τους. Ανάλογα με τη χρήση της κάρτας από τον πελάτη δεν προσδιορίζεται μόνον η αγοραστική του δύναμη αλλά αποτυπώνεται επακριβώς το επίπεδο ζωής του και της εν γένει προσωπικότητάς του μέσω των καθημερινών

συναλλαγών που διενεργεί όπως των επιλογών του σε αγορές, ταξίδια, θεάματα, ψυχαγωγία και αναψυχή. Κατά συνέπεια η επεξεργασία δεδομένων μέσω της χρήσης πιστωτικών καρτών αποτελεί σύνηθες φαινόμενο στο τραπεζικό χώρο και αποκαλύπτει τεράστιο εύρος πληροφοριών για τον κάτοχο – πελάτη που αφορά πτυχές της προσωπικής, κοινωνικής και οικονομικής του ζωής.

Τέλος δε μπορεί να μην αναφερθεί και η πιο ουσιώδης επεξεργασία δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς που πραγματοποιούν οι ιδιωτικές επιχειρήσεις παροχής πληροφοριών στον χρηματοπιστωτικό τομέα, ευρέως γνωστές με τον αγγλοσαξονικό όρο “credit reporting agencies ή credit bureaus”. Οι εταιρείες αυτές έχουν ως αντικείμενο δραστηριότητας τους την παροχή εξειδικευμένων πληροφοριών όσον αφορά τη περιουσιακή κατάσταση φυσικών προσώπων είτε άμεσα είτε έμμεσα με την ιδιότητά τους ως μελών της διοίκησης ή νομίμων εκπροσώπων ενός νομικού προσώπου – εταιρείας. Τα γραφεία αυτά παρέχουν πληροφορίες για την πιστοληπτική ικανότητα, τη φερεγγυότητα, τη ρευστότητα εν δυνάμει δανειοληπτών, την ύπαρξη εκκρεμών δικών, την έκδοση δικαστικών αποφάσεων κ.α. ώστε να διευκολύνουν τον εντολέα τους, που μπορεί να είναι είτε επιχείρηση είτε ιδιώτης, στον εντοπισμό ενός επιχειρηματικού κινδύνου σε περίπτωση που συνδέεται με την χορήγηση ενός δανείου, τη σύναψη μίας σχέσης συνεργασίας – εμπορικής σχέσης ή και να αξιολογήσουν την ακίνητη περιουσία ενός εκπρόθεσμου οφειλέτη και την πιθανή ύπαρξη εμπράγματης ασφάλειας επί αυτής.¹⁵

Στο χρηματοπιστωτικό κόσμο η ανάγκη για οργανωμένη έρευνα και αξιολόγηση της φερεγγυότητας των δανειοληπτών προέκυψε ήδη από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα. Στον ελληνικό τραπεζικό σύστημα την ανάγκη αυτή κάλυψε η ίδρυση της διατραπεζικής εταιρείας με την επωνυμία «ΤΕΙΠΕΙΣΙΑΣ Α.Ε.» που αποτελεί ένα αδιάβλητο σύστημα πληροφοριών στον κλάδο της επεξεργασίας δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς. Κυριότερη αποστολή της είναι η συγκέντρωση και διάθεση δεδομένων οικονομικής φύσης με αποδέκτες ιδιώτες, Τράπεζες, φορείς του χρηματοπιστωτικού χώρου αλλά και επιχειρήσεις.¹⁶ Η πληροφόρηση που παρέχει η ΤΕΙΠΕΙΣΙΑΣ συμβάλλει στην αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των αντισυμβαλλομένων των ως άνω προσώπων με απώτερο στόχο την προστασία της

¹⁵ Χιωτέλλης Α.: «Προσωπικά Δεδομένα και Πιστοληπτική Ικανότητα», ΧρηΔικ 2010, σελ. 302-303.

¹⁶ Αλεξανδροπούλου – Αιγυπτιάδου Ε.: «Ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στο πεδίο της Τραπεζικής Δραστηριότητας (Νομικό Πλαίσιο)», Αρμ ΝΗ' (2004), σελ. 1337 επ.

εμπορικής πίστης, τη μείωση των επισφαλειών και του λειτουργικού κόστους των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που αποτελεί προϋπόθεση για τη μείωση των επιτοκίων.

3.3. Επεξεργασία Δεδομένων Οικονομικής Συμπεριφοράς ως εργαλείο αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των υποκειμένων.

3.3.1. Έννοια Πιστοληπτικής Ικανότητας

Μία γενική προσέγγιση της έννοιας «πιστοληπτικής ικανότητας» θα λέγαμε ότι είναι η αξιοπιστία και η φερεγγυότητα ενός ατόμου, μίας επιχείρησης ή ακόμα και μίας χώρας στην αποπληρωμή των χρεών της. Η πιστοληπτική ικανότητα αποκαλύπτει σε έναν δανειστή ή επενδυτή τη πιθανότητα να μπορέσει ο δανειολήπτης να ανταποκριθεί στις δανειακές του υποχρεώσεις με αποτέλεσμα την ομαλή εκπλήρωση της ενοχής χωρίς τον κίνδυνο της πτώχευσης. Έτσι μία χαμηλή αξιολόγηση της πιστοληπτικής διαβάθμισης δείχνει υψηλό κίνδυνο αθέτησης των υποχρεώσεων που πηγάζουν από μία σύμβαση δανείου και συνεπώς οδηγεί σε υψηλά επιτόκια ή ακόμα και στην άρνηση χορήγησης δανειοδότησης από τον πιστωτή ενώ όσο καλύτερη είναι η πιστοληπτική ικανότητα του δανειολήπτη τόσο πιο πιθανό είναι το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα να επεκτείνει τη πίστωση προς αυτόν.

Παράγοντες που επηρεάζουν και διαμορφώνουν τη πιστοληπτική ικανότητα ενός ατόμου είναι η περιουσιακή – οικονομική του κατάσταση, η ρευστότητα και διαθεσιμότητα των περιουσιακών του στοιχείων, οι τυχόν επιβαρύνσεις επί της περιουσίας του, προηγούμενες χορηγήσεις δανείων και καταναλωτικών προϊόντων και η συνεπής και εμπρόθεσμη ή μη αποπληρωμή των χρεών του. Όλοι οι ως άνω παράγοντες σκιαγραφούν το οικονομικό προφίλ ενός εν δυνάμει δανειολήπτη και λαμβάνονται υπόψη από το τραπεζικό ίδρυμα για να κρίνει αν θα προχωρήσει ή όχι στη χορήγηση της αιτούμενης πίστωσης.

Στην οικονομική επιστήμη υιοθετούνται συγκεκριμένες διαστάσεις επί της έννοιας της πιστοληπτικής ικανότητας.¹⁷ Είναι αφενός η «πιστοληπτική αξιοπιστία εν στενή εννοία» που έχει υποκειμενική διάσταση και αφορά στις προσωπικές και

¹⁷ Mettle: “Formalisierte Bonitätsprüfungsverfahren und Credit Scoring”, 1995, σελ. 78.

χαρακτηρολογικές ιδιότητες ενός δανειολήπτη, ήτοι στη **βούλησή** του να αποπληρώσει ένα δάνειο (*ταυτόσημος όρος είναι ο όρος «φερεγγυότητα»*)¹⁸ και αφετέρου η «πιστοληπτική ικανότητα» που έχει αντικειμενική διάσταση και αναφέρεται στις οικονομικές συνθήκες και περιβάλλον, ήτοι στην **ικανότητά** του ή μη να αποπληρώσει ένα δάνειο.

Έτσι και στη τραπεζική πρακτική για την έρευνα και αξιολόγηση της φερεγγυότητας και αξιοπιστίας ενός υποψηφίου δανειολήπτη υπάρχουν δύο κατηγορίες που περιλαμβάνουν υποκειμενικά και αντικειμενικά στοιχεία. Στα υποκειμενικά στοιχεία, όπως ήδη επισημάνθηκε, ανήκουν η «προσωπικότητα» του δανειολήπτη, τα «επαγγελματικό περιβάλλον» που συνδέεται με τη σταθερότητα στις οικονομικές του απολαβές που πηγάζουν από την εργασία του και τέλος η προηγούμενη «οικονομική του συμπεριφορά και το οικονομικό του ιστορικό» όσον αφορά τη συνέπειά του ή μη από τη δυστροπία του στην εκπλήρωση των δανειακών του υποχρεώσεων. Στα αντικειμενικά στοιχεία εντάσσονται τα «οικονομικά δεδομένα» αυτού όπως είναι το ύψος των εσόδων, εξόδων, τρεχουσών υποχρεώσεων από προηγούμενες δανειοδοτήσεις και χρέη, την ύπαρξη περιουσίας κ.α., επί τη βάση των οποίων μπορεί να αξιολογηθεί ή πιθανολογηθεί η δυνατότητα αποπληρωμής ενός δανείου.¹⁹

Συνήθως, η συγκέντρωση όλων των ως άνω πληροφοριών από τις Τράπεζες για τη χορήγηση ή μη ενός τραπεζικού προϊόντος πραγματοποιείται κατά το στάδιο των διαπραγματεύσεων κατ' άρθρο 197 ΑΚ όπου ο εν δυνάμει δανειολήπτης οφείλει σύμφωνα με τη καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη, να δώσει τα αληθινά και ακριβή προσωπικά και οικονομικά του στοιχεία.

3.3.2. Αξιολόγηση Πιστοληπτικής Ικανότητας ως σκοπός επεξεργασίας

Όπως σημειώθηκε ήδη λεπτομερώς και εκτενώς, θεμελιώδης μορφή επεξεργασίας δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς είναι η συλλογή των ανωτέρω οικονομικών και προσωπικών δεδομένων εν δυνάμει πελατών πιστωτικών ιδρυμάτων προκειμένου να αξιολογηθεί η πιστοληπτική ικανότητά τους και να τους χορηγηθεί η αιτηθείσα πίστωση. Η ανάλυση αυτών

¹⁸ Ωστόσο ο όρος «φερεγγυότητα» στο αστικό δίκαιο περιλαμβάνει τόσο υποκειμενικά όσο και αντικειμενικά στοιχεία βλ. άρθρο 648, 809 ΑΚ, χωρίς να διακρίνεται αν η αφερεγγυότητα επέρχεται λόγω έλλειψης ρευστότητας ή λόγω δυστροπίας.

¹⁹ Χιωτέλλης Α.: «Προσωπικά Δεδομένα και Πιστοληπτική Ικανότητα», ΧρηΔικ 2010, σελ. 304.

των δεδομένων λαμβάνει χώρα επί τη βάσει των ατομικών – προσωπικών δεδομένων συγκεκριμένου προσώπου που διαπραγματεύεται τη σύναψη συγκεκριμένης δανειακής σύμβασης. Τα δεδομένα αυτά, ήτοι ακριβή και αναγκαία οικονομικά στοιχεία του υποψηφίου, ζητούνται κατά τη συνέντευξή του από το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα και έπειτα αναλύονται και αξιολογούνται απ’ αυτό. Πλην όμως αυτής της εξατομικευμένης και προσωποποιημένης επαφής με τον εν δυνάμει πελάτη, ήδη από τη δεκαετία του 1940 και δη στις ΗΠΑ, τα τραπεζικά ιδρύματα χρησιμοποιούν ευρύτατα τη μέθοδο του “credit scoring”.²⁰

Πρόκειται για μία μαθηματική – στατιστική μέθοδο με την οποία ο εν δυνάμει δανειολήπτης, επί τη βάσει των προσωπικών του δεδομένων και δημογραφικών χαρακτηριστικών (π.χ. περιουσιακή εισοδηματική κατάσταση, οικογενειακή κατάσταση, οικονομικό – πιστωτικό ιστορικό, δυνατότητα παροχής εγγύησης ή εξασφαλίσεων για πίστωση κ.α.) εντάσσεται αυτομάτως βάσει συγκεκριμένων αλγορίθμων σε συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα. Για τη κάθε ομάδα ενυπάρχουν ανωνυμοποιημένα δεδομένα που σχετίζονται με τον τρόπο οικονομικής συμπεριφοράς των μελών της, δηλαδή τη συνεπή και εμπρόθεσμη ή μη αποπληρωμή των δανειακών υποχρεώσεων του κάθε μέλους. Από την ένταξη στην ανάλογη ομάδα προκύπτει για κάθε μέλος βάσει υπολογισμών και αλγορίθμων ένας αριθμός, το “credit score”. Όσο μικρότερος είναι ο αριθμός αυτός τόσο μεγαλύτερη είναι η φερεγγυότητα και πιστοληπτική ικανότητα του εν δυνάμει δανειολήπτη. Ωστόσο, υπάρχουν και πολλοί αντιρρησίες που αντιτίθενται σ’ αυτή τη μέθοδο θεωρώντας την μη αντικειμενική και ότι προβαίνει σε αδικαιολόγητες διακρίσεις καθώς δεν λαμβάνεται υπόψη η βούληση, προσωπικότητα, ατομικές σκέψεις και αντιλήψεις του κάθε υποψηφίου ενώ η βάση δεδομένων για τη συγκεκριμένη ομάδα μπορεί να περιέχει και λάθος στοιχεία.

Όποια από τις ως άνω μεθόδους χρησιμοποιηθεί για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας, κοινή βάση τους είναι οι ίδιες εσωτερικές και εξωτερικές πηγές. Ως εσωτερικές πηγές νοούνται τα οικονομικά δεδομένα που δίδει ο ενδιαφερόμενος κατά την αίτησή του για χορήγηση πίστωσης προς την Τράπεζα σε συνδυασμό με τα λοιπά στοιχεία που τυχόν έχει στη διάθεση της από προηγούμενη συναλλακτική επαφή με τον δανειολήπτη και ως εξωτερικές πηγές νοούνται οι βάσεις δεδομένων οργανισμών και επιχειρήσεων (βλ. ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ ΑΕ) που έχουν ως

²⁰ Kahler/Werner: “Electronic Banking und Datenschutz”, 2008, σελ. 230 επ.

αντικείμενο της δραστηριότητας του τη συλλογή και διάθεση έναντι αμοιβής κρίσιμων πιστοληπτικών δεδομένων και οικονομικών στοιχείων.

Σε κάθε περίπτωση καθίσταται σαφές ότι αναφερόμαστε σε προσωπικά δεδομένα και δεδομένα οικονομικής συμπεριφοράς τα οποία εντάσσονται στο πεδίο εφαρμογής προστατευτικών κανόνων δικαίου, όπως είναι η νομοθεσία για τη προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, η προστασία του τραπεζικού απορρήτου ή άλλες ειδικότερες νομοθετικές διατάξεις, όπως είναι ο ν. 3601/2007 «για την ανάληψη και άσκηση δραστηριοτήτων από τα πιστωτικά ιδρύματα, επάρκεια ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και λοιπές διατάξεις», σύμφωνα με τον οποίο η «συλλογή και επεξεργασία εμπορικών πληροφοριών, περιλαμβανομένων και των υπηρεσιών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας πελατών» αποτελεί ειδικώς επιτρεπόμενη δραστηριότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων, (άρθρο 11 παρ1 στοιχ. 1γ').²¹

²¹ Χιωτέλλης Α.: «Προσωπικά Δεδομένα και Πιστοληπτική Ικανότητα», ΧρηΔικ 2010, σελ. 307.

4. ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ – ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΔΙΑΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΩΝΥΜΙΑ «ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.»

4.1. Γενικά (Κατηγορίες Δεδομένων & Επεξεργασία)

Σύμφωνα με το άρθρο 8 της οδηγίας 2008/48/EK τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να διαπιστώνουν πριν την χορήγηση οποιασδήποτε πίστωσης και μάλιστα σε διαρκή βάση, τη πιστοληπτική ικανότητα των εν δυνάμει πελατών τους – αντισυμβαλλομένων τους, χρησιμοποιώντας τη σχετική βάση δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς, η οποία προβλέπεται σε όλες τις εθνικές νομοθεσίες. Στη χώρα μας το αρχείο καταχώρησης δυσμενών οικονομικών δεδομένων τηρείται και φυλάσσεται από τη διατραπεζική εταιρεία με την επωνυμία «ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.» (στο εξής χάριν συντομίας θα αναφέρεται ως «ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ»).

²²

Όπως προαναφέρθηκε, η ανάγκη για αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας και φαρέγγυοτητας υποψήφιων δανειοληπτών ως αίτημα της μικροοικονομικής και μακροοικονομικής επιστήμης προέκυψε ήδη κατά τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα με την ίδρυση γραφείων και ιδιωτικών επιχειρήσεων παροχής πληροφοριών στο χρηματοπιστωτικό τομέα. Στον ελληνικό χώρο από τις αρχές της δεκαετίας του 1980, στο πλαίσιο της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, δημιουργήθηκε ένα αρχείο πληροφοριών με οικονομικό περιεχόμενο φυσικών και νομικών προσώπων, στο οποίο είχαν πρόσβαση όλες οι Τράπεζες ως μέλη της. Το Σεπτέμβριο του 1997 ιδρύθηκε η ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ στην οποία ανατέθηκε η συλλογή και επεξεργασία αξιόπιστων Αρχείων Δεδομένων Οικονομικής Συμπεριφοράς που εμπλουτίζεται καθημερινώς με ακριβή οικονομικά δεδομένα και διέπεται από το αυστηρό θεσμικό πλαίσιο της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ) και

²² Γγγλεζάκης Ι.: «Προστασία Προσωπικών Δεδομένων στο σύστημα πληροφοριών “ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ”», εκδόσεις Σάκκουλα, 2006, σελ. 13-23.

τους αυστηρούς κανόνες – αρχές επεξεργασίας κατ εφαρμογή του Ν. 2472/1997 και πλέον του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679.²³

Βασική αποστολή της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ είναι η συγκέντρωση, διαχείριση και διάθεση δεδομένων οικονομικής φύσης σε επιχειρήσεις και ιδιώτες. Πιο συγκεκριμένα, παρέχει διαφανή πληροφόρηση σε Τράπεζες, λοιπούς φορείς του χρηματοπιστωτικού τομέα και προσφάτως σε επιχειρήσεις για την εκ μέρους τους ορθή εκτίμηση της φερεγγυότητας πελατών ή/και εν δυνάμει πελάτων τους. Σκοπός της ως άνω επεξεργασίας είναι η μείωση των επισφαλειών στις τραπεζικές – εμπορικές συναλλαγές, η προστασία της εμπορικής πίστης και η εξυγίανση του χρηματοπιστωτικού κλάδου.²⁴ Νομιμοποιητική βάση της ως άνω επεξεργασίας δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς από την ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ είναι το εθνικό έννομο συμφέρον, όπως αυτό εκφράζεται μέσα από τους παράπανω σκοπούς της, το οποίο και «υπερέχει» προφανώς του συμφερόντος των υποκειμένων των δεδομένων. Έτσι, η επεξεργασία των δεδομένων καθίσταται απολύτως «αναγκαία» και επιτρέπεται χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου, στην περίπτωση των δυσμενών στοιχείων, υπό τον όρο βέβαια της προηγούμενης ενημέρωσής του.²⁵

Σύμφωνα με την υπ' αριθ. 523/19.10.1999 και την υπ' αριθ. 25/26.04.2004 αποφάσεις της ΑΠΔΠΧ οι κατηγορίες δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς των οποίων επιτρέπεται η επεξεργασία τους από την ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ είναι: σφραγισμένες επιταγές, απλήρωτες συναλλαγματικές, κατεγγελίες συμβάσεων πιστωτικών καρτών και δανείων καταναλωτικής πίστης, διαταγές πληρωμής, προγράμματα πλειστηριασμών, κατασχέσεις, επιταγές ν.δ 1923, διοικητικές κυρώσεις του Υπουργείου Οικονομικών, αιτήσεις πτωχεύσεων, κηρυχθείσες πτωχεύσεις, αιτήσεις δικαστικής ρύθμισης οφειλών (άρ. 4 παρ. 1 ν. 3869/2010), αποφάσεις δικαστικής ρύθμισης χρεών (άρ. 8 ν. 3869/2010), διαταγές απόδοσης χρήσης μισθίου ακινήτου, προσημειώσεις υποθηκών, υποθήκες.²⁶ Η απαρίθμηση αυτών των κατηγοριών προσωπικών δεδομένων είναι **περιοριστική** και συνεπώς δεν επιτρέπεται η επεξεργασία και άλλων κατηγοριών δεδομένων οικονομικής φύσης χωρίς σχετική απόφαση της ΑΠΔΠΧ.

²³ Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου Ε. – Μυλώση Μ.: «Προσωπικά δεδομένα οικονομικής συμπεριφοράς και ηλεκτρονική επεξεργασία τους από την ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.», ΔΙΜΕΕ, 2015, σελ.27.

²⁴ Βλ. Σχετικά: Αλεξανδροπούλου – Αιγυπτιάδου Ε. : «Ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στο πεδίο της τραπεζικής δραστηριότητας (Νομικό Πλαίσιο)», Αρμ ΝΗ' (2004), σελ. 1380-1381.

²⁵ Υπ' αριθ. 109/31.3.1999 Απόφαση της ΑΠΔΠΧ.

²⁶ Βλ. πιο αναλυτικά παρακάτω σελ. 31 επ.: «Συστήματα – Αρχεία της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.».

Όσον αφορά τις εταιρείες εμπορίας πληροφοριών ισχύει η υπ' αριθ. 50/20.01.2000 απόφαση της ΑΠΔΠΧ²⁷ σύμφωνα με την οποία είναι επιτρεπτή χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου, η επεξεργασία των κάτωθι περιοριστικώς και αποκλειστικώς αναφερόμενων προσωπικών δεδομένων, ήτοι: αιτήσεις πτωχεύσεως, αποφάσεις επί αιτήσεων πτωχεύσεως, διαταγές πληρωμής, προγράμματα πλειστηριασμών. Μεταβολές προσωπικών εταιρειών, ανωνύμων εταιρειών, εταιρειών περιορισμένης ευθύνης και κοινοπραξιών, υποθήκες και προσημειώσεις υποθηκών, κατασχέσεις και επιταγές ν.δ 1923, ακάλυπτες επιταγές, διαμαρτυρημένες συναλλαγματικές και γραμμάτια εις διαταγήν. Οι ως άνω κατηγορίες των δύο αποφάσεων της ΑΠΔΠΧ ομοιάζουν κατά πολύ και δεδομένου ότι η λειτουργία αυτών των εταιριών εμπορίας πληροφοριών είναι πανομοιότυπη με εκείνη της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ, προτείνεται η πλήρης εναρμόνιση των παραπάνω αποφάσεων.

Πέραν της ως άνω θετικής απαρίθμησης των κατηγοριών δεδομένων των οποίων δηλαδή επιτρέπεται η επεξεργασία τους χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου, υπάρχουν και κατηγορίες που έχουν ρυθμιστεί αρνητικά με την έννοια του αποκλεισμού τους από την επεξεργασία εάν δεν υπάρχει σχετική συναίνεση του υποκειμένου των δεδομένων. Έτσι, αποκλείστηκαν τα «ευμενή» οικονομικά δεδομένα όπως είναι π.χ. η κατοχή πιστωτικής κάρτας, η ακίνητη περιουσία κ.α.²⁸, τα δεδομένα που αφορούν στη «συγκέντρωση κινδύνων» που αναλαμβάνουν ιδιώτες και επιχειρήσεις από τη σύναψη καταναλωτικών – προσωπικών δανείων, από τη χρήση πιστωτικών – χρεωστικών καρτών καθώς και στοιχεία που προκύπτουν από οφειλές μικροποσών.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την υπ' αριθ. 109/31.03.1999 θεμελιώδη απόφαση της ΑΠΔΠΧ σε συνδυασμό με την υπ' αριθ. 24/2004 απόφαση για τις προϋποθέσεις τήρησης αρχείου από την ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ, κρίθηκε ότι απαγορεύεται να υποβάλλονται σε επεξεργασία δεδομένα που αφορούν αγοραπωλησίες ακινήτων, ως μη συμβιβαζόμενα με την αρχή της αναλογικότητας κατά την οποία «τα δεδομένα δεν πρέπει να είναι περισσότερα από όσα κάθε φορά απαιτούνται εν όψει του σκοπού επεξεργασίας». Πράγματι η επέμβαση στην ιδιωτικότητα όλων αυτών των προσώπων είναι εντόνως επαχθής και η επιβάρυνση των συμφερόντων τους είναι προφανώς δυσανάλογη από την επιβάρυνση του τραπεζικού συστήματος να μεριμνά στο να

²⁷ Η απόφαση αυτή επαναλήφθηκε με την υπ' αριθ. **26/2004** απόφαση της ΑΠΔΠΧ.

²⁸ Βλ. Σχετικά υπ' αριθ. 50/20.01.2000 απόφαση, σελ. 84 επ.

ενημερώνεται για την ακίνητη περιουσία του αντισυμβαλλομένου του πριν τη σύναψη μίας πιστωτικής σύμβασης. Τέλος σημειώνεται ότι πληθώρα αποφάσεων της ΑΠΔΠΧ που αφορούν στη νομιμότητα επεξεργασίας δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς στο χρηματοπιστωτικό χώρο θα αναφερθούν και αναλυθούν εκτενώς στα κάτωθι κεφάλαια.

Όπως προαναφέρθηκε, κυριότερη αποστολή της ΤΕΙΠΕΣΙΑΣ είναι η συλλογή, συγκέντρωση, διαχείριση και διάθεση αξιόπιστων αρχείων δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς, τα οποία αρχεία εμπλουτίζονται καθημερινώς με όλο και περισσότερα ακριβή οικονομικά δεδομένα που αφορούν φυσικά και νομικά πρόσωπα. Για το έργο της αυτό η ΤΕΙΠΕΣΙΑΣ συνεργάζεται με δικηγорικά γραφεία και εταιρείες όπου δικηγόροι λόγω της ιδιότητας τους νομιμοποιούνται να έχουν πρόσβαση στα οικεία κατά τόπους Υποθηκοφυλακεία και Κτηματολογικά Γραφεία, Ειρηνοδικεία και Πρωτοδικεία. Κατ' ουσίαν, η συλλογή δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς πραγματοποιείται με τη συμπλήρωση ειδικών εντύπων όπως αυτά έχουν συνταχθεί από την ΤΕΙΠΕΣΙΑΣ και δίδονται στους συνεργαζόμενους δικηγόρους οι οποίοι και καταγράφουν βάσει του πρωτοκόλλου που τήρείται σε κάθε υπηρεσία – οργανισμού τις αντίστοιχες κατηγορίες οικονομικών δεδομένων.

Έτσι καταγραφονται υποθήκες, προσημειώσεις υποθηκών, εξαλείψεις και τροπές προσημειώσεων υποθηκών, κατασχέσεις, άρσεις κατασχέσεων στα νομίμως προσβάσιμα από τους δικηγόρους -συνεργαζόμενους της ΤΕΙΠΕΣΙΑΣ- κατά τόπους Υποθηκοφυλακεία και Κτηματολογικά Γραφεία, προγράμματα πλειστηριασμών κινητών και ακινήτων και διαταγές πληρωμής στα κατά τόπους Ειρηνοδικεία και διαταγές πληρωμής και αιτήσεις πτωχεύσεως στα κατά τόπους Πρωτοδικεία. Αξίζει να σημειωθεί ότι η πρόσβαση στα αρχεία καταχώρησης των Ειρηνοδικείων και Πρωτοδικείων της χώρας πραγματοποιείται κατόπιν απόφασης του Ειρηνοδίκη και Πρωτοδίκη αντιστοίχως που υπέχει τη θέση εγκρίσεως επί της αίτησης του δικηγόρου για πρόσβαση και καταγραφή των αρχείων. Η ακρίβεια, αξιοπιστία και πληρότητα των αρχείων αυτών αποτελεί πρωταρχική υποχρέωση και καθήκον κάθε συνεργαζόμενου με την ΤΕΙΠΕΣΙΑΣ δικηγόρου.

4.2. Συστήματα – Αρχεία της «ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.»²⁹

Η ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ Α.Ε.» και το διακριτικό τίτλο «ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.», (στο εξής χάριν συντομίας η «ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ») ως **υπεύθυνη επεξεργασίας** καθορίζει τους σκοπούς και τον τρόπο επεξεργασίας των δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς.³⁰ Για το λόγο αυτό και στο πλαίσιο καλύτερης διάρθρωσης, η ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ τηρεί τα εξής επιμέρους συστήματα – αρχεία:

α) Σύστημα Δεδομένων Αθέτησης Υποχρεώσεων (**ΣΑΥ**) & Σύστημα Δεδομένων Υποθηκών – Προσημειώσεων (**ΣΥΠ**), (υπ' αριθ. 109/1999, 24/2004 αποφάσεις της ΑΠΔΠΧ και Ν. 3816/2010), **β)** Σύστημα Συγκέντρωσης Χορηγήσεων (**ΣΣΧ**), (υπ' αριθ. 86/2002 απόφαση της ΑΠΔΠΧ), **γ)** Σύστημα Καταγγελλθεισών Συμβάσεων Επιχειρήσεων (**ΣΚΣΕ**), (υπ' αριθ. 6/2006 απόφαση της ΑΠΔΠΧ), **δ)** Αρχείο Απολεσθέντων – Κλεμμένων Δελτίων Ταυτοτήτων/Διαβατηρίων (υπ' αριθ. 523/1999, 25/2004 και 11/2006 αποφάσεις της ΑΠΔΠΧ), **ε)** Σύστημα Βαθμολόγησης Πιστοληπτικής Ικανότητας (**Scoring**), **στ)** Αρχείο Ελέγχου Κινδύνων (**ΤΣΕΚ**), (υπ' αριθ. 186/2014 απόφαση της ΑΠΔΠΧ). Λοιπά αρχεία που ενυπάρχουν στο Πληροφοριακό Σύστημα της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ είναι: **ζ)** Αρχείο Αναφοράς (CIF – Customer Information File), **η)** Αρχείο εκχωρημένων απαιτήσεων από Συμβάσεις / Πιστοποιήσεις εκτέλεσης Δημοσίων Έργων και **θ)** Αρχείο Δεδομένων Εταιρειών από ΦΕΚ και ΓΕΜΗ.

Πιο αναλυτικά:

α) Στο **ΣΑΥ** και το **ΣΥΠ** τυγχάνουν επεξεργασίας δεδομένα που σχετίζονται με την αθέτηση συγκεκριμένων οικονομικών υποχρεώσεων. Οι κατηγορίες αυτών των δεδομένων αφορούν σε: Ι) Δεδομένα Οικονομικής Συμπεριφοράς Αθέτησης Υποχρεώσεων, ήτοι: ακάλυπτες (σφραγισμένες) επιταγές, απλήρωτες κατά τη λήξη τους συναλλαγματικές και γραμμάτια εις διαταγήν, αιτήσεις πτωχεύσεων, αποφάσεις που απορρίπτουν αιτήσεις πτωχεύσεων λόγω μη επάρκειας περιουσίας του οφειλέτη (άρθρο 6 παρ. 2 ν. 3588/2007), κηρυχθείσες πτωχεύσεις, διαταγές πληρωμής & διαταγές απόδοσης καθυστερούμενων μισθωμάτων, πλειστηριασμούς ακινήτων &

²⁹ http://www.tiresias.gr/docs/2018_ANA_TEIR.pdf

³⁰ Ορισμός «Υπεύθυνου Επεξεργασίας» σύμφωνα με το άρθρο 4 περ. 7) του ΓΚΠΔ 2016/679.

κινητών, τροπές προσημειώσεων σε υποθήκες, κατασχέσεις & επιταγές βάσει ν.δ. 1923 περί ειδικών διατάξεων για τις Α.Ε., καταγγελίες συμβάσεων καρτών λόγω είτε αντισυμβατικής χρήσης τους είτε μη εξυπηρέτησης της μέσω αυτών παρεχόμενες πίστωσης, καταγγελίες συμβάσεων χορηγήσεων καταναλωτικού, στεγαστικού και επιχειρηματικού χαρακτήρα λόγω υπερημερίας, διοικητικές κυρώσεις υπέρ του Υπουργείου Οικονομικών κατά παραβατών της φορολογικής νομοθεσίας, αιτήσεις και αποφάσεις εξυγίανσης (άρθρο 99επ. ΠτΚ), αιτήσεις δικαστικής ρύθμισης οφειλών (άρθρο 4 παρ. 1 ν. 3869/2010 περί «υπερχρεωμένων νοικοκυριών»), αποφάσεις δικαστικής ρύθμισης χρεών (άρθρο 8 ν. 3869/2010), διαταγές απόδοσης χρήσης μισθίου, II) Δεδομένα Οικονομικής Συμπεριφοράς Υποθηκών – Προσημειώσεων, ήτοι: υποθήκες, προσημειώσεις υποθηκών.

Σκοπός επεξεργασίας τους αποτελεί η προστασία της εμπορικής πίστης και η μείωση των επισφαλειών στις οικονομικές συναλλαγές μέσω της παροχής δυνατότητας πρόσβασης των αποδεκτών στα αρχεία αυτά και αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των αντισυμβαλλομένων τους ενώ νομιμοποιητική βάση αυτής (της επεξεργασίας) είναι το έννομο συμφέρον των αποδεκτών κατά τη σύναψη, κατάρτιση και υπογραφή μίας δανειακής σύμβασης καθώς και η συμμόρφωσή τους με έννομες υποχρεώσεις.

Πηγή πληροφόρησης των ως άνω κατηγοριών δεδομένων είναι: τα πιστωτικά, χρηματοδοτικά ιδρύματα (όπως εταιρείες παροχής πιστώσεων, εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης, εταιρείας πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, εταιρείες έκδοσης και διαχείρισης καρτών), εταιρείες διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις, Ειρηνοδικεία, Πρωτοδικεία, Διοικητικά Εφετεία, ιστοσελίδα δημοσίευσης πλειστηριασμών, Υποθηκοφυλακεία και Κτηματολογικά Γραφεία και τέλος το Υπουργείο Οικονομικών μέσω της Τράπεζας της Ελλάδος.

β) Στο ΣΣΧ τυγχάνουν επεξεργασίας δεδομένα που σχετίζονται με πιστωτικούς κινδύνους που έχουν αναλάβει φυσικά πρόσωπα (ιδιώτες) και νομικά πρόσωπα (κάθε νομικής μορφής και έκτασης της δραστηριότητάς τους από μεγάλες έως μικρομεσαίες ιδιωτικές επιχειρήσεις) από χρηματοδοτήσεις και πιστώσεις πάσης φύσεως που χορηγούνται από πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που προκύπτουν στο πλαίσιο ρύθμισης ληξιπρόθεσμων οφειλών προς αυτά. Συγκεκριμένα, στο σύστημα αυτό καταχωρούνται δεδομένα που αφορούν σε

ενήμερες οφειλές και οφειλές σε καθυστέρηση για δάνεια καταναλωτικής και στεγαστικής πίστης, πιστωτικές κάρτες φυσικών προσώπων, χορηγήσεις προς επιχειρήσεις των οποίων ο ετήσιος κύκλος εργασιών δεν υπερβαίνει τα 2,5 εκατ. Ευρώ («μικρές επιχειρήσεις»), εταιρικές κάρτες, εγγυητικές επιστολές (συμμετοχής, καλής εκτέλεσης, λήψης προκαταβολής, εμπρόθεσμης πληρωμής κ.λπ.) και ενέγγυες πιστώσεις.

Με την ομαλή συλλογή και συγκέντρωση των δεδομένων αυτών από τα πιστωτικά ιδρύματα και τις λοιπές εταιρείες και τη προώθησή τους στο εν λόγω αρχείο της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ (*λευκή λίστα*), εξασφαλίζεται η πληρότητά τους με στόχο την ακριβέστερη και πληρέστερη αξιολόγηση και εκτίμηση από τους αποδέκτες των δεδομένων της φερεγγυότητας και πιστοληπτικής ικανότητας των ιδιωτών και μικρών επιχειρήσεων που αποτελεί παράλληλα και το σκοπό επεξεργασίας των δεδομένων αυτών.

Πηγή ενημέρωσης του εν λόγω συστήματος – αρχείο συνιστούν τα πιστωτικά ιδρύματα, οι εταιρείες παροχής πιστώσεων, οι εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης, οι εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, οι εταιρείες έκδοσης και διαχείρισης πιστωτικών καρτών και οι εταιρείες διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις. Οι παραπάνω φορείς αφού χορηγήσουν τα σχετικά δάνεια και κάρτες μεριμνούν στα να διαβιβάσουν με ηλεκτρονικά μέσα τα δεδομένα χορηγήσεων στην ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ.

γ) Το ΣΚΣΕ περιλαμβάνει δεδομένα για επιχειρήσεις, των οποίων οι συμβάσεις για αποδοχή καρτών, ως μέσο πληρωμής, έχουν καταγγελθεί.. Οι καταγγελίες των συμβάσεων σχετίζονται με λόγους που αφορούν στην αθέτηση εκ μέρους της επιχείρησης των όρων της σύμβασης που σύνηψε με την Τράπεζα (π.χ. αποδοχή απολεσθέντων καρτών, παραχαραγμένων καρτών, εικονικές συναλλαγές, «σπάσιμο συναλλαγών», ξέπλυμα χρήματος, αυτοχρηματοδότηση κ.α.). Στο εν λόγω αρχείο δε καταχωρείται κανένα στοιχείο αναφορικά με το είδος των συναλλαγών και τις αγορές που πραγματοποιήθηκαν μέσω της κάρτας καθώς και για τους κατόχους αυτών.

Σκοπός επεξεργασίας των δεδομένων και δημιουργίας αυτού του αρχείου είναι η εξυγίανση των οικονομικών συναλλαγών, ο περιορισμός της απάτης κατά τις συναλλαγές με τη χρήση πιστωτικών και χρεωστικών καρτών και η παράλληλη ενίσχυση της ασφαλούς διακίνησης και χρήσης των καρτών ως μέσο πληρωμής.

Επιπρόσθετα, μέσω του ΣΚΣΕ παρέχεται η δυνατότητα στους αποδέκτες των δεδομένων να αξιολογήσουν τους κινδύνους που απορρέουν από τη σύναψη της σύμβασης για αποδοχή καρτών με συγκεκριμένη επιχείρηση. Σύμφωνα με την υπ' αριθ. 6/2006 απόφαση σε συνδυασμό με την υπ' αριθ. 135/2017 απόφαση της ΑΠΔΠΧ, κρίθηκε ότι τα ιδρύματα πληρωμών δεν επιτρέπεται να είναι αποδέκτες του ΣΚΣΕ.³¹

Νομιμοποιητική βάση επεξεργασίας των δεδομένων αυτών από το υπό κρίση αρχείο αποτελεί το έννομο συμφέρον των αποδεκτών των δεδομένων καθώς επίσης η εκπλήρωση καθήκοντος που εκτελείται προς το δημόσιο συμφέρον. Τέλος, πηγή πληροφόρησης των δεδομένων συνιστούν τα πιστωτικά ιδρύματα και οι εταιρείες έκδοσης και διαχείρισης καρτών.

δ) Στο Αρχείο Απολεσθέντων – Κλεμμένων Δελτίων Ταυτοτήτων/Διαβατηρίων (ΣΤΔ) δεδομένα τα οποία τυγχάνουν επεξεργασίας είναι οι δηλώσεις των πολιτών (είτε απευθείας προς την ΤΕΙΠΕΣΙΑΣ, είτε μέσω Τραπεζών με σχετική αίτηση ενημέρωσης της ΤΕΙΠΕΣΙΑΣ είτε μέσω του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη) περί κλοπής, απώλειας ή αντικατάστασης δελτίων αστυνομικών ταυτοτήτων ή διαβατηρίων τους καθώς και οι αριθμοί χαμένων, κλεμμένων, ανενεργών δελτίων ταυτοτήτων και διαβατηρίων. Το ΣΤΔ είναι επικουρικό και έχει τεθεί σε λειτουργία από το 2000 ενώ από το 2006 έχει διασυνδεθεί με το αρχείο του ως άνω Υπουργείου από το οποίο ενημερώνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα.³²

Σκοπός επεξεργασίας αυτών των δεδομένων είναι ο περιορισμός της απάτης και η προστασία των πολιτών/συναλλασσομένων μέσω της ελαχιστοποίησης των κινδύνων που ενυπάρχουν στη σύναψη τραπεζικών συμβάσεων με στοιχεία απολεσθείσας ή κλαπείσας ταυτότητας ή διαβατηρίου τους. Νομιμοποιητική βάση της επεξεργασίας των δηλώσεων των πολιτών περί κλοπής ή απώλειας των δελτίων ταυτοτήτων και διαβατηρίων τους αποτελεί η διαφύλαξη του ζωτικού συμφέροντος του υποκειμένου των δεδομένων και η εκπλήρωση καθήκοντος που εκτελείται για το δημόσιον συμφέρον καθώς παρέχεται η δυνατότητα ενημέρωσης του ευρύτερου τραπεζικού

³¹ Σύμφωνα με το άρθρο 10 του ν. 3862/2010 ιδρύματα πληρωμών είναι τα νομικά πρόσωπα που έχουν άδεια να παρέχουν και να εκτελούν υπηρεσίες πληρωμών όπως είναι οι υπηρεσίες που επιτρέπουν τις τοποθετήσεις και αναλήψεις μετρητών σε λογαριασμό πληρωμών, καθώς και όλες οι δραστηριότητες που απαιτούνται για την τήρηση λογαριασμού πληρωμών κ.α.

³² Βλ. υπ' αριθ. 11/2006 απόφαση της ΑΠΔΠΧ.

χώρο με αποτέλεσμα τη προστασία των τραπεζικών συναλλαγών και της εν γένει εμπορικής πίστης.

Τέλος, πηγή πληροφόρησης συνιστούν τα ίδια τα υποκείμενα των δεδομένων (κάτοχοι των δελτίων αστυνομικών ταυτοτήτων και των διαβατηρίων) καθώς και το αντίστοιχο αρχείο του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη.

ε) Το Σύστημα Βαθμολόγησης Πιστοληπτικής Ικανότητας (**Scoring**) αποτελεί μία σχετικώς νεοεισαχθείσα (από τις αρχές του 2010) επεξεργασία δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς που έχει ως στόχο την ακριβέστερη εκτίμηση και αξιολόγηση των αναλαμβανόμενων ή αναληφθέντων πιστωτικών κινδύνων επί των τραπεζικών συναλλαγών και συνεπώς την εξυγίανσή τους και τη μείωση των επισφαλειών. Το σύστημα αυτό αποτελεί σύστημα ανάλυσης και συναλλακτικής συμπεριφοράς των δανειοληπτών – φυσικών προσώπων και από τις αρχές του 2012 και των μικρών επιχειρήσεων σύμφωνα με το οποίο επιδιώκεται η εκτίμηση, βάσει του συνόλου των δεδομένων του Αρχείου Δεδομένων Οικονομικής Συμπεριφοράς, της πιθανότητας αθέτησης από μέρους του υποκειμένου της οικονομικής του υποχρέωσης στους επόμενους δώδεκα (12) μήνες.

Η επεξεργασία αυτή γίνεται με σύγχρονα μοντέλα στατιστικής ανάλυσης και υπολογισμού βαθμολόγησης (scores) βασιζόμενη στις τεχνικές προδιαγραφές και παραμέτρους που ακολουθούνται στη διεθνή τραπεζική πρακτική. Αυτά τα scores επαναξιολογούνται τακτικώς και επικαιροποιούνται οι αλγόριθμοί τους, ώστε αφενός να προσαρμόζονται στις εκάστοτε οικονομικές συνθήκες και στις μεταβαλλόμενες συναλλακτικές πρακτικές και αφετέρου να επιβεβαιώνεται η διαφάνεια και ακρίβεια των εκτιμήσεων.

Νομιμοποιητική βάση αυτής της επεξεργασίας αποτελεί το έννομο συμφέρον των αποδεκτών των δεδομένων επί της σύναψης και κατάρτισης των δανειακών συμβάσεων καθώς και η συμμόρφωσή τους με έννομες υποχρεώσεις ενώ πηγή ενημέρωσης αποτελούν τα αρχεία – συστήματα ΣΑΥ & ΣΣΧ και πιο συγκεκριμένα στατιστικά μοντέλα ανάλυσης της παρελθούσας συναλλακτικής συμπεριφοράς φυσικών και νομικών προσώπων.

στ) Το **ΤΣΕΚ** (Τειρεσίας Σύστημα Ελέγχου Κινδύνων) αποτελεί υπηρεσία που τέθηκε σε λειτουργία από το 2013 και αποσκοπεί στην εξασφάλιση της εμπορικής

πίστης και την αξιόπιστη υποστήριξη των επιχειρηματικών αποφάσεων έτσι ώστε να αξιολογούνται αποδοτικότερα και ασφαλέστερα οι οικονομικές συναλλαγές, να ελαχιστοποιούνται οι επισφάλειες τους και το λειτουργικό κόστος της επιχειρηματικής δραστηριότητας πελατών και προμηθευτών και να ενισχύεται έτσι η οικονομική σταθερότητα. Νομιμοποιητική βάση επεξεργασίας αποτελεί το έννομο συμφέρον των αποδεκτών των δεδομένων έτσι όπως εκφράζεται μέσω του δικαιώματος στην ελευθερία της πληροφόρησης, την οικονομική ελευθερία και στην ασφάλεια των συναλλαγών.³³

Δικαίωμα εγγραφής σ' αυτήν την υπηρεσία έχουν επιτηδευματίες και πιο συγκεκριμένα φυσικά πρόσωπα ή νομικά πρόσωπα ή ενώσεις προσώπων που ασκούν εμπορική, βιομηχανική ή άλλη δραστηριότητα στην Ελληνική Επικράτεια και εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκειμένου να αποκτούν πρόσβαση σε δεδομένα φυσικών και νομικών προσώπων με τα οποία συναλλάσσονται και αναλαμβάνουν τον σχετικό πιστωτικό κίνδυνο. Ο ενδιαφερόμενος αποκτά την επιθυμητή πρόσβαση μέσω συμπλήρωσης της αντίστοιχης ηλεκτρονικής αίτησης εγγραφής και προσκομίζοντας τα κατάλληλα δικαιολογητικά εντός προθεσμίας σαράντα ημερών από την υποβολή της αίτησης εγγραφής. Το αρμόδιο τμήμα της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ αποστέλλει στον ενδιαφερόμενο μήνυμα ενεργοποίησης στη δηλωθείσα ηλεκτρονική διεύθυνση του ενδιαφερομένου ή ενημερωτικό μήνυμα σε περίπτωση τυχόν ελλείψεων ή σφαλμάτων στα δηλωθέντα στοιχεία ή δικαιολογητικά του.

Τα δεδομένα του συστήματος ΤΣΕΚ προέρχονται από το αρχείο αθέτησης υποχρεώσεων (ΣΑΥ) και το Σύστημα Υποθηκών – Προσημειώσεων (ΣΥΠ). Το ΤΣΕΚ χρησιμοποιεί σύγχρονες υποδομές δικτυακής ασφάλειας, κρυπτογραφημένη μεταφορά δεδομένων, ελεγχόμενη και διαβαθμισμένη προσβασιμότητα, ακολουθώντας τις αυστηρότερες διαδικασίες και πολιτικές ασφαλείας. Προς επίρρωση τούτου, εκδόθηκε η υπ' αριθ. 186/2004 απόφαση της ΑΠΔΠΧ σύμφωνα με την οποία, βασικό στοιχείο για τη νόμιμη λειτουργία του αρχείου της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ όσον αφορά τη λήψη των αναγκαίων μέτρων ασφαλείας, είναι ο λογικός διαχωρισμός των δεδομένων που τηρούνται για κάθε έναν από τους διακριτούς σκοπούς που επιδιώκει η ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ, ώστε να διασφαλίζεται ότι αυτά χρησιμοποιούνται μόνο για τον εκάστοτε επιδιωκόμενο σκοπό. Λογικός διαχωρισμός υπάρχει όταν το λογισμικό

³³ Βλ. υπ' αριθ. 186/2014 απόφαση της ΑΠΔΠΧ αναφορικά με τους όρους για τη νόμιμη λειτουργία του.

που χρησιμοποιείται για πρόσβαση στα δεδομένα που τηρούνται για την ικανοποίηση συγκεκριμένου σκοπού είναι απολύτως και λογικά διακριτό από το λογισμικό που χρησιμοποιείται για πρόσβαση σε δεδομένα που τηρούνται για άλλους σκοπούς. Αυτό ισχύει χωρίς να απαιτείται η υλική υποδομή, που χρησιμοποιείται για την επεξεργασία δεδομένων ενός συγκεκριμένου σκοπού, να είναι φυσικά διαχωρισμένη από τα υπόλοιπα δεδομένα της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ.³⁴

ζ) Το Αρχείο Αναφοράς (CIF – Customer Information File) αποτελεί νεοεισαχθέν (από τις αρχές του 2015) σύστημα στο ευρύτερο αδιάβλητο πληροφοριακό σύστημα της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ και επεξεργάζεται στοιχεία ταυτοποίησης φυσικών προσώπων όπως αριθμούς φορολογικού μητρώου (ΑΦΜ), αριθμούς δελτίων ταυτοτήτων (ΑΔΤ) ή διαβατηρίων, ονοματεπώνυμο, πατρώνυμο, διευθύνσεις κατοικιών, επωνυμία νομικών προσώπων και αριθμούς ΓΕΜΗ. Σκοπός επεξεργασίας των ως άνω δεδομένων αποτελεί η ακριβής αποτύπωση και συνεχής επικαιροποίηση των δεδομένων των αρχείων της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ και νομιμοποιητική βάση επεξεργασίας συνιστά η συμμόρφωση με έννομη υποχρέωση, ήτοι η τήρηση ακριβούς, ενημερωμένου και επίκαιρου αρχείου δεδομένων.

Τα επεξεργάσιμα από το εν λόγω αρχείο δεδομένα προέρχονται από το αρχείο ΑΦΜ οικονομικού έτους 1992 του τότε ΚΕΠΥΟ που παραχωρήθηκε στην ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ από το Υπουργείο Οικονομικών. Το Αρχείο Αναφοράς εμπλουτίζεται καθημερινά με πρόσθετα και νεότερα δεδομένα – στοιχεία από τα έντυπα και ηλεκτρονικά παραστατικά των πρωτογενών δεδομένων που εισάγονται είτε από τις υποβαλλόμενες στη ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ αιτήσεις των Υποκειμένων των δεδομένων είτε από το αρχείο ΑΦΜ των Πληροφοριακών Συστημάτων της Γενικής Γραμματείας του Υπουργείου Οικονομικών κατόπιν της υπ' αριθ. 21/2007 άδειας της ΑΠΔΠΧ.

η) Στο Αρχείο εκχωρημένων απαιτήσεων από Συμβάσεις / Πιστοποιήσεις εκτέλεσης Δημοσίων Έργων καταχωρούνται δεδομένα για εκχωρημένες στα πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα απαιτήσεις κατά του Ελληνικού Δημοσίου, ΝΠΔΔ, ΟΤΑ κ.λπ. απορρέουσες από συμβάσεις δημοσίων έργων ή/και πιστοποιήσεις εκτέλεσης αυτών, στο σύνολό τους ή κατά τμήματα. Συνεπώς πηγή ενημέρωσης συνιστούν τα πιστωτικά ιδρύματα ενώ σκοπός επεξεργασίας είναι η προστασία της εμπορικής

³⁴ Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου Ε. – Μυλώση Μ.: «Προσωπικά δεδομένα οικονομικής συμπεριφοράς και ηλεκτρονική επεξεργασία τους από την ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.», ΔΙΜΕΕ, 2015, σελ.32-33.

πίστης, η εξυγίανση των εμπορικών συναλλαγών και ο περιορισμός της απάτης κατά την εκτέλεσή τους. Τέλος, νομική βάση αυτής της υπό κρίση επεξεργασίας συνιστά η διαφύλαξη του εννόμου συμφέροντος του αποδέκτη των δεδομένων και η εκπλήρωση καθήκοντος που εκτελείται προς το δημόσιο συμφέρον.

θ) Στο Αρχείο Δεδομένων εταιρειών από ΦΕΚ και ΓΕΜΗ καταχωρούνται οι δημοσιευτές πράξεις και τα δημοσιευτέα σ' αυτές στοιχεία νομικών προσώπων - εταιρειών και ατομικών επιχειρήσεων που αφορούν στη σύσταση, μετατροπή, συγχώνευση, διάσπαση, λύση και λοιπές πράξεις που δημοσιεύονται κατά τα αναφερόμενα άνωθεν και περιλαμβάνουν ενδεικτικώς τον αριθμό φύλλου και την ημερομηνία έκδοσης του ΦΕΚ, τον κωδικό καταχώρησης και την ημερομηνία καταχώρησης στο ΓΕΜΗ, τον αριθμό ΓΕΜΗ, αρ. ΜΑΕ, ΑΦΜ μίας εταιρείας, τη νομική μορφή, επωνυμία, το διακριτικό τίτλο, την έδρα μίας εταιρείας, το μετοχικό κεφάλαιο, τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης περί εκλογής του Διοικητικού Συμβουλίου ή/και τις αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου για τη συγκρότησή του σε σώμα, τη διάρκεια της θητείας του, τον αριθμό των μελών τους, τους διαχειριστές και τους εταίρους των νομικών προσώπων που προβαίνουν κατά το νόμο στις εν λόγω δημοσιεύσεις όπως και τις δημοσιευμένες ετήσιες οικονομικές καταστάσεις εταιριών (π.χ. ισολογισμοί). Η ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ βάσει αυτών των δημοσιευμένων οικονομικών καταστάσεων παράγει στοιχεία βασικών οικονομικών μεγεθών και αριθμοδεικτών.

Πηγή ενημέρωσης και πληροφόρησης των υπό κρίση δεδομένων συνιστά αποκλειστικώς το ΦΕΚ και το ΓΕΜΗ ενώ σκοπός επεξεργασίας τους αποτελεί η εξασφάλιση άσκησης των συνταγματικώς κατοχυρωμένων δικαιωμάτων της ελευθερίας της πληροφόρησης και της οικονομικής ελευθερίας των αποδεκτών των δεδομένων και η διευκόλυνση στην εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους μέσω της διάθεσης σ' αυτούς δεδομένων που δημοσιεύονται στο ΦΕΚ και το ΓΕΜΗ. Τέλος, νομική βάση αυτής της υπό κρίση επεξεργασίας συνιστά η διαφύλαξη του εννόμου συμφέροντος των αποδεκτών των δεδομένων όπως αυτή επιτυγχάνεται μέσω της ορθής και ακριβούς ταυτοποίησης των αντισυμβαλλομένων τους, της έγκυρης και ορθής σύστασης, λειτουργίας και εκπροσώπησής τους με αποκορύφωμα όλων τη προστασία και διασφάλιση της εμπορικής πίστης.

4.3. Χρονική διάρκεια τήρησης των Δεδομένων Οικονομικής Συμπεριφοράς στο σύστημα της «ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.» & προϋποθέσεις διαγραφής τους.

Με αφορμή την ανωτέρω (υπό 4.2.) συνοπτική καταγραφή των συστημάτων – αρχείων της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ, στην εν λόγω ενότητα της παρούσας μελέτης θα επιχειρηθεί να γίνει λεπτομερής αναφορά στη χρονική διάρκεια τήρησης των δεδομένων και τις προϋποθέσεις διαγραφής τους ανάλογα με τη κατηγορία στην οποία ανήκουν και τηρεί η ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ, συμμορφούμενη με την ελληνική νομοθεσία για τη Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων αλλά και τις επιταγές του ΓΚΠΔ 2016/679 που επιτάσσουν ότι «τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα διατηρούνται υπό μορφή που επιτρέπει τη ταυτοποίηση των υποκειμένων των δεδομένων μόνο για το διάστημα που απαιτείται για τους σκοπούς επεξεργασίας, ενώ τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα μπορούν να αποθηκεύονται για μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα, εφόσον (αυτά) θα υποβάλλονται σε επεξεργασία μόνο για σκοπούς αρχειοθέτησης προς το δημόσιο συμφέρον, για σκοπούς επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας ή για στατιστικούς σκοπούς, σύμφωνα με το άρθρο 89 παρ. 1.». ³⁵

Ετσι λοιπόν στο **α)** αρχείο **ΣΑΥ & ΣΥΠ** τα δεδομένα οικονομικής συμπεριφοράς που συλλέγονται και τυγχάνουν επεξεργασίας διαγράφονται εφόσον η οφειλή στην οποία αναφέρονται εξοφληθεί ολοσχερώς και εφόσον ισχύουν συγκεκριμένες προϋποθέσεις διαγραφής. Σε κάθε περίπτωση τα δεδομένα αυτά διαγράφονται μετά τη παρέλευση δέκα (10) ετών. Ειδικότερα για τις ακάλυπτες επιταγές, απλήρωτες και κατά τη λήξη τους, τις συναλλαγματικές, τα γραμμάτια εις διαταγήν, τις καταγγελίες συμβάσεων καρτών, δανείων καταναλωτικής, στεγαστικής και επιχειρηματικής πίστης, το προβλεπόμενο χρονικό διάστημα διατήρησή τους στο Αρχείο είναι τα δύο (2) έτη και με την προϋπόθεση ότι οι αντίστοιχες οικονομικές υποχρεώσεις έχουν στο σύνολό τους εξοφληθεί και μέχρι τη συμπλήρωση του προς τούτο χρονικού διαστήματος ή τον χρόνο εξόφλησης δεν καταχωρηθούν στο Αρχείο δεδομένα τα οποία διαγράφονται σε μεταγενέστερο χρόνο. ³⁶ Με τις ίδιες προϋποθέσεις οι διαταγές πληρωμής διαγράφονται στα τρία (3) έτη.

Τα δεδομένα που αφορούν σε προγράμματα πλειστηριασμών ακινήτων και κινητών, κατασχέσεις – επιταγές του ΝΔ 1973 και διοικητικές κυρώσεις του Υπουργείου

³⁵Υπ' αρ. άρθρο 5 παρ. 1 στοιχ. ε' («περιορισμός του χρόνου αποθήκευσης») του ΓΚΠΔ 2016/679.

³⁶ Παραπομπή στις υπ' αριθ. 25/2004 και 64/2005 αποφάσεις της ΑΠΔΠΧ.

Οικονομικών διαγράφονται από το ΣΑΥ εφόσον έχει εξοφληθεί η οφειλή στο σύνολό της, ήτοι έχουν εξοφληθεί όλα τα δεδομένα που είναι καταχωρημένα στο Αρχείο) και έχει παρέλθει το προβλεπόμενο χρονικό διάστημα διατήρησής τους για το σύνολο των καταχωρημένων δεδομένων, το οποίο και έχει οριστεί στα τέσσερα **(4) έτη**. Σε κάθε περίπτωση οι παραπάνω πληροφορίες διαγράφονται από το Αρχείο και δεν υφίστανται επεξεργασίας μετά τη παρέλευση δέκα (10) ετών. Εξαίρεση αποτελούν και δε διαγράφονται τα δεδομένα που αφορούν σε διοικητικές κυρώσεις του Υπουργείου Οικονομικών που δεν έχουν αρθεί.

Επιπρόσθετα, οι Αιτήσεις Πτώχευσεων διαγράφονται είτε με την καταχώρηση της τελικής πληροφορίας για κήρυξη της πτώχευσης, είτε εφόσον ματαιωθεί η σχετική μ' αυτές συζήτηση, μετά δωδεκάμηνο από την ημερομηνία της ματαιωθείσας συζήτησης, σε κάθε δε περίπτωση διαγράφονται στο μήνα εντός του οποίου συμπληρώνονται πέντε **(5) έτη** από την ημερομηνία κατάθεσης αυτών στο αρμόδιο δικαστήριο. Σε κάθε περίπτωση απόρριψης της αίτησης πτώχευσης, λόγω μη επάρκειας της περιουσίας του οφειλέτη διαγράφεται η πληροφορία για την αίτηση πτώχευσης, αλλά καταχωρίζεται στο ΣΑΥ η σχετική πληροφορία, η οποία διατηρείται σε αυτό για δέκα **(10) έτη**. Ως προς τις Αιτήσεις Συνδιαλλαγής - Εξυγίανσης (άρθρο 99 επ ΠτΚ) -συμπεριλαμβανομένων και των Αιτήσεων για (άμεση) επικύρωση συμφωνίας εξυγίανσης και υπαγωγής σε ειδική εκκαθάριση σε λειτουργία- αυτές διαγράφονται από το Αρχείο μετά την παρέλευση πέντε **(5) ετών** από την ημερομηνία κατάθεσης αυτών στο αρμόδιο δικαστήριο. Σε περίπτωση που εκδοθεί απόφαση επικύρωσης συμφωνίας, τόσο η αίτηση όσο και η επικύρωση, διατηρούνται για χρονικό διάστημα πέντε **(5) ετών** από τη λήξη της διάρκειας ισχύος της συμφωνίας. Σε περίπτωση απόρριψης της επικύρωσης της συμφωνίας ή κήρυξης της λύσης αυτής, τα σχετικά δεδομένα διατηρούνται στο Αρχείο για χρονικό διάστημα πέντε **(5) ετών** από την ημερομηνία δημοσίευσης της σχετικής απόφασης. Σε περίπτωση έκδοσης απόφασης με την οποία κηρύσσεται η λήξη της διαδικασίας λόγω μη επίτευξης συμφωνίας (π.χ. άπρακτη πάροδος της προθεσμίας επίτευξης συμφωνίας, αποποίηση του μεσολαβητή κ.α.), τότε η πληροφορία για την αίτηση και τη σχετική απόφαση διατηρείται στο ΣΑΥ για χρονικό διάστημα πέντε **(5) ετών** από την ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης στο αρμόδιο δικαστήριο. Τέλος, σε περίπτωση που εκδοθεί απόφαση περί υπαγωγής επιχείρησης σε ειδική εκκαθάριση σε λειτουργία ή κήρυξης λύσεως συμφωνίας συνδιαλλαγής, σε περίπτωση

καταγγελίας συμφωνίας συνδιαλλαγής, πλήρωσης περιεχόμενης στη συμφωνία εξυγίανσης διαλυτικής αίρεσης, ακύρωσης συμφωνίας εξυγίανσης, καθώς και στις περιπτώσεις που η διάρκεια της συμφωνίας συνδιαλλαγής/εξυγίανσης δεν είναι διαθέσιμη, τότε η πληροφορία για την αντίστοιχη αίτηση και απόφαση θα διατηρείται στο Αρχείο για χρονικό διάστημα δέκα **(10) ετών** από την ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης στο αρμόδιο δικαστήριο.

Ως προς τις κηρυχθείσες πτωχεύσεις, τα δεδομένα αυτά θα διαγράφονται μετά τη παρέλευση δέκα **(10) ετών** εφόσον οι εργασίες τους δεν συνεχίζονται και σε κάθε περίπτωση μετά τη πάροδο δεκαπέντε **(15) ετών** από την κήρυξή τους. Ομοίως σε κάθε περίπτωση θα διαγράφονται μετά τη πάροδο δεκαπέντε **(15) ετών** και οι πληροφορίες για αιτήσεις και αποφάσεις επικύρωσης συμφωνίας εξυγίανσης. Ακόμη, οι αιτήσεις δικαστικής ρύθμισης οφειλών, εφόσον επέλθει στο πλαίσιο αυτών συμβιβασμός, δυνάμει των άρθρων 5 και 7 του Ν. 3869/2010, όπως ισχύει, διατηρούνται στο Αρχείο για χρονικό διάστημα τριών **(3) ετών** από την εξόφληση των σχετικών οφειλών. Εφόσον οι ως άνω αιτήσεις δεν καταλήξουν σε συμβιβασμό διαγράφονται από το Αρχείο μετά τρία **(3) έτη** από την ημερομηνία συζήτησης αυτών. Σε περίπτωση παραίτησης του αιτούντος, η σχετική με την αίτηση πληροφορία διαγράφεται από το Αρχείο μετά από ένα **(1) έτος** από την υποβολή της αίτησης. Οι αποφάσεις δικαστικής ρύθμισης οφειλών διατηρούνται στο Αρχείο για χρονικό διάστημα τριών (3) ετών από την επέλευση της απαλλαγής από τα χρέη, σύμφωνα με το άρθρο 11 παρ. 1 εδ. α' του Ν. 3869/2010. Χρονική διατήρηση τριών (3) ετών και για τις αποφάσεις για πλήρη απαλλαγή του οφειλέτη (άρθρο 8 παρ. 5 Ν. 3869/2010) καθώς και γι' αυτές με τις οποίες οι οφειλέτες κηρύσσονται έκπτωτοι.

Τέλος, οι διαταγές απόδοσης της χρήσης μισθίου διατηρούνται στο Αρχείο για τρία **(3) έτη** από τη δημοσίευσή τους, μετά τη παρέλευση των οποίων διαγράφονται σε κάθε περίπτωση.

Σημειώνεται ότι οι πληροφορίες που αφορούν σε σφραγισμένες επιταγές, απλήρωτες συναλλαγματικές, γραμμάτια εις διαταγήν, καταγγελίες συμβάσεων καρτών και δανείων, διαταγές πληρωμής, προγράμματα πλειστηριασμών, κατασχέσεις, επιταγές Ν.Δ. 1923, τροπές προσημειώσεων υποθηκών σε υποθήκες και διαταγές απόδοσης χρήσης μισθίου εφόσον δεν υπερβαίνουν στο σύνολό τους το ποσό των χιλίων ευρώ (1.000,00 €) δεν μεταδίδονται. Η διάταξη αυτή δεν εφαρμόζεται εφόσον στο ΣΑΥ

ενύπαρχει καταχωρημένη πληροφορία για αίτησης πτώχευσης χωρίς ποσό, κηρυχθείσα πτώχευση ή διοικητική κύρωση του Υπουργείου Οικονομικών ή αίτηση/απόφαση συνδιαλλαγής/εξυγίανσης, δικαστικής ρύθμισης οφειλών ή για πλειστηριασμό που φέρει την ένδειξη συνέχισης χωρίς ποσό. Τα ως άνω μη μεταδιδόμενα δεδομένα αθέτησης υποχρεώσεων επανεμφανίζονται αν καταχωρηθούν νέα δεδομένα τα οποία υπερβαίνουν το ανωτέρω ποσό των 1000,00 €.

Εφόσον στο ΣΑΥ εμφανίζονται μόνο έως τρία (3) δεδομένα αθέτησης υποχρέωσης συνολικού ποσού έως και τρεις χιλιάδες ευρώ (3.000,00 €) αυτά δεν εμφανίζονται στο αρχείο μεταδιδόμενων πληροφοριών εφόσον έχουν εξοφληθεί, αλλά επανεμφανίζονται αν καταχωρηθούν νέα δεδομένα τα οποία είτε υπερβαίνουν οποιουδήποτε από τα ως άνω ποσά είτε δεν έχουν εξοφληθεί.

Τελός, ως προς το **ΣΥΠ**, οι πληροφορίες για προσημειώσεις υποθηκών, υποθήκες, τροπές προσημειώσεων υποθηκών σε υποθήκες διαγράφονται από το Αρχείο όταν **εξαλειφθούν** από τα αντίστοιχα Δημόσια βιβλία που τηρούνται στα οικεία Υποθηκοφυλακεία και Κτηματολογικά Γραφεία.

β) Στο ΣΣΧ τα δεδομένα τηρούνται για πέντε **(5) έτη** από τη τελευταία μηνιαία ενημέρωσή τους από τους φορείς από τους οποίους συλλέγονται τα δεδομένα και έπειτα διαγράφονται. Ειδικά τα δεδομένα που αφορούν σε εγγυητικές επιστολές και ενέγγυες πιστώσεις διατηρούνται στο ΣΣΧ για πέντε **(5) έτη** από το «κλείσιμο» της εγγυητικής επιστολής ή της ενέγγυας πίστωσης. Δεδομένα που αφορούν σε περιπτώσεις δανείου ή κάρτας διαγράφονται από το Αρχείο εφόσον εκδοθεί τελεσίδικη δικαστική απόφαση με την οποία βεβαιώνεται ότι το υποκείμενο των δεδομένων δεν ανέλαβε εγκύτως υποχρέωση από το υπο κρίση δάνειο ή κάρτα. Στην περίπτωση αυτή απαιτείται να προσκομισθεί από το υποκείμενο στη ΤΕΙΠΕΣΙΑΣ και να συμπεριληφθεί στο Αρχείο αντίγραφο της δικαστικής απόφασης με τα δικαιολογητικά της τελεσιδικίας της (όπως πιστοποιητικό κ.λπ.).

Νομιμοποιητική βάση για την επεξεργασία των εν λόγω δεδομένων που προέρχονται από το ΣΣΧ, τη λεγόμενη «λευκή λίστα» συνιστά η συγκατάθεση του υποκειμένου. Σε περίπτωση ανάκλησης της συγκατάθεσης καθώς αυτή αποτελεί μία νέα νομική κατάσταση θα πρέπει να καταχωρείται στο Αρχείο. Πιο συγκεκριμένα, η καταχώρηση αυτή θα διατηρείται στο αρχείο των μη μεταδιδόμενων δεδομένων που τηρεί η ΤΕΙΠΕΣΙΑΣ για χρονικό διάστημα ενός (1) έτους και δε θα πραγματοποιείται

μετάδοση/κοινοποίηση των δεδομένων στους αποδέκτες παρα μόνο με τη συγκατάθεση του υποκειμένου.³⁷

γ) Στο Αρχείο Καταγγελθεισών Συμβάσεων Επιχειρήσεων (**ΣΚΣΕ**) τα δεδομένα/στοιχεία των επιχειρήσεων διατηρούνται για πέντε **(5) έτη** από την ημερομηνία καταγγελίας τους. Μετά τη πάροδο των πέντε (5) ετών διαγράφονται αυτόματα.

δ) Ο χρόνος παραμονής των δεδομένων στο Αρχείο Απολεσθέντων – Κλεμμένων Δελτίων Ταυτοτήτων/Διαβατηρίων (**ΣΤΔ**) είναι **επ’ αόριστον** λόγω εξυπηρέτησης του συγκεκριμένου σκοπού επεξεργασίας τους, όπως αυτός αναλύθηκε ανωτέρω (υπό 4.2.). Η διατήρησή τους ορίζεται χωρίς χρονικό περιορισμό εφόσον η σχετική δήλωσης κλοπής ή απώλειας δεν ανακληθεί και ενημερωθεί σχετικά η ΤΕΙΠΕΣΙΑΣ.

ε) Όσον αφορά το δυναμικό σύστημα βαθμολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας (**Scoring**) δεν υπάρχει συγκεκριμένο χρονικό διάστημα τήρησης των δεδομένων. Η βαθμολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των υποκειμένων που πραγματοποιείται μέσω των ειδικών μοντέλων επεξεργασίας υπολογισμού της (scores), παράγεται τη στιγμή που υποβάλλεται το αντίστοιχο αίτημα, δεν είναι στατική και μεταβάλλεται βάσει των εκάστοτε καταχωρημένων δεδομένων στα αντίστοιχα Αρχεία Οικονομικής Σύμπεριφοράς της ΤΕΙΠΕΣΙΑΣ.

στ) Στο **ΤΣΕΚ** (Τειρεσίας Σύστημα Ελέγχου Κινδύνων) καταχωρούνται δεδομένα που προέρχονται από το ΣΑΥ και ΣΥΠ, συνεπώς και στο ΤΣΕΚ ισχύουν τα αντιστοιχά χρονικά διαστήματα διατήρησή των δεδομένων, όπως αυτά αναλύθηκαν εκτενώς και ενδελεχώς ανωτέρω για τα συστήματα ΣΑΥ και ΣΥΠ. (υπό 4.3.α).

ζ) Εν όψει του σκοπού επεξεργασίας που εξυπηρετεί το Αρχείο Αναφοράς (**CIF** – Customer Information File), τα συλλεχθέντα δεδομένα διατηρούνται **χωρίς χρονικό περιορισμό**.

η) Τα καταχωρημένα στο Αρχείο εκχωρημένων απαιτήσεων από Συμβάσεις / Πιστοποιήσεις εκτέλεσης Δημοσίων Έργων δεδομένα διατηρούνται για το σύντομο χρονικό διάστημα των τριών **(3) μηνών** από τη πλήρη εξόφληση της εκχωρηθείσας απαίτησης.

³⁷ Υπ’ αριθ. 68/2005 απόφαση της ΑΠΔΠΧ.

θ) Τα καταχωρημένα στο Αρχείο Δεδομένων εταιρειών από ΦΕΚ και ΓΕΜΗ δεδομένα που αφορούν σε μέλη Διοικητικών Συμβουλίων, Διαχειριστές και Εταίρους διατηρούνται για χρονικό διάστημα δέκα **(10) ετών** αρχόμενο από τη δημοσίευση του σχετικού ΦΕΚ ή τη σχετική καταχώρηση στο ΓΕΜΗ.

Σημειώνεται ότι οι αποφάσεις της ΑΠΔΠΧ υπ' αριθ. 109/1999, 523/1999 και 25/2004 έθεσαν τις κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τη χρονική τήρηση των δεδομένων που ενυπάρχουν στα συστήματα – αρχεία της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ. Όσον αφορά την ευθύνη διαγραφής τους από τα αντίστοιχα αρχεία έγιναν οι ακόλουθες διακρίσεις. Για τα δυσμενή οικονομικά δεδομένα που ενυπάρχουν στο Αρχείο πριν την έκδοση της υπ' αριθ. 523/19.10.1999 απόφασης της ΑΠΔΠΧ, για τη διαγραφή τους απαιτείται η προσκόμιση των αντίστοιχων δικαιολογητικών από τα ενδιαφερόμενα υποκείμενα. Για τα δυσμενή οικονομικά δεδομένα που ενυπάρχουν στο Αρχείο μετά την έκδοση της ως άνω απόφασης, πραγματοποιείται μία επιμέρους διάκριση σε συμβάντα – δικαιολογητικά της διαγραφής που αποκτούν δημοσιότητα (όπως άρση υποθηκών, εξαλείψεις προσημειώσεων κ.λπ.) όπου γι' αυτά η διαγραφή γίνεται με βάση στοιχεία που συλλέγονται από την ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ και σε συμβάντα – δικαιολογητικά της διαγραφής που δεν αποκτούν δημοσιότητα (όπως εξόφληση οικονομικών υποχρεώσεων από επιταγές, συναλλαγματικές ή για τις οποίες επιβλήθηκαν κατασχέσεις, εκδόθηκαν επιτάγες Ν.Δ. 1923 κ.λπ.) όπου γι' αυτά η διαγραφή γίνεται με τα προσκομιζόμενα από τα ενδιαφερόμενα υποκείμενα σχετικά στοιχεία – δικαιολογητικά.³⁸ Τέλος, αξίζει να επισημανθεί ότι αίτημα διαγραφής δεδομένων όταν τα δικαιώματα του υποκειμένου μπορούν να ικανοποιηθούν με απλή διόρθωση ή διευκρινιστική προσθήκη δεν είναι αποδεκτό, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις για τη νόμιμη επεξεργασία των δεδομένων που τηρεί η ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ ενώ η περίπτωση διαγραφής δεδομένων ως απόρροια της άσκησης από μέρος του υποκειμένου του δικαιώματος αντίρρησης στην επεξεργασία των δεδομένων οδηγεί στην υποχρέωση του υπεύθυνου επεξεργασίας να διαγράψει τα δεδομένα και να ενημερώσει σχετικά το υποκείμενο για τις συνέπειες που αυτή θα έχει στην τρέχουσα άλλα και μελλοντική συναλλακτική του συμπεριφορά.

³⁸ Σχετική παραπομπή στις υπ' αριθ. 104/2001, 50/2002, 5/2007 αποφάσεις της ΑΠΔΠΧ.

4.4. Οι αποδέκτες των Δεδομένων Οικονομικής Συμπεριφοράς της «ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.».

Στο σημείο αυτό της παρούσας μελέτης θα αναλυθεί το ζήτημα σε ποιούς επιτρέπεται να προωθηθούν τα Δεδομένα Οικονομικής Συμπεριφοράς που τηρούνται στα αξιόπιστα Αρχεία – Συστήματα της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ, με άλλα λόγια ποιοι νομιμοποιούνται να λάβουν γνώση της σχετικής πληροφόρησης και να αποτελέσουν τους αποδέκτες των δεδομένων. Το εν λόγω ζήτημα ρυθμίστηκε θετικά με αποφάσεις της ΑΠΔΠΧ , με κορυφαία την υπ' αριθ. 109/31.03.1999 της ΑΠΔΠΧ η οποία δημιούργησε τον κατάλογο των αποδεκτών των δεδομένων, ανάλογα με τον εκάστοτε σκοπό επεξεργασίας τους, ο οποίος εμπλουτίστηκε μεταγενέστερα και με άλλες αποφάσεις της ΑΠΔΠΧ.

Ετσι λοιπόν «**αποδέκτης**» των δεδομένων, όπως ορίζεται στον ΓΚΠΔ 2016/679, είναι «το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή, η υπηρεσία ή άλλος φορέας, στα οποία κοινολογούνται τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, είτε πρόκειται για τρίτον είτε όχι. Ωστόσο, οι δημόσιες αρχές που ενδέχεται να λάβουν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο συγκεκριμένης έρευνας σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης ή κράτους μέλους δεν θεωρούνται ως αποδέκτες· η επεξεργασία των δεδομένων αυτών από τις εν λόγω δημόσιες αρχές πραγματοποιείται σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες προστασίας των δεδομένων ανάλογα με τους σκοπούς της επεξεργασίας». Η υπ' αριθ. 109/1999 έκρινε ότι οι φορείς που νομιμοποιούνται να είναι αποδέκτες των δεδομένων είναι οι τράπεζες, άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, εταιρείες παροχής πιστώσεων, εταιρίες που διαχειρίζονται πιστωτικές κάρτες, καθώς και φορείς του δημόσιου τομέα των οποίων το έννομο συμφέρον είναι προφανές.

Το ίδιο έτος εκδόθηκε η υπ' αριθ. 523/1999 απόφαση της ΑΠΔΠΧ η οποία επέκτεινε το κύκλο αποδεκτών των δεδομένων συμπεριλαμβάνοντας και τα χρηματοδοτικά ιδρύματα, ήτοι τις εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring), τις εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης (leasing) και τις εταιρείες έκδοσης και διαχείρισης μέσων πληρωμής. Με την υπ' αριθ. 62/2003 απόφασή της η ΑΠΔΠΧ αρνήθηκε να επεκτείνει τον ήδη διευρυμένο κατάλογο αποδεκτών και να συμπεριλάβει σ' αυτόν και τις εταιρείες ασφάλισης πιστώσεων και εγγυήσεων παραβλέποντας το γεγονός ότι με προγενέστερη απόφασή της είχε προσθέσει στον εν λόγω κατάλογο τις εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring).

Χαρακτηριστικά, η υπό κρίση απόφαση επεσήμανε ότι: «η ασφάλιση, ως εμπορική πράξη, ενέχει εξ ορισμού την έννοια του κινδύνου. Κατά συνέπεια, η ασφάλιση των πιστώσεων και εγγυήσεων από ασφαλιστική εταιρία εμπεριέχει τον κίνδυνο αφερεγγυότητας του οφειλέτη. Το γεγονός ότι μετά την τροποποίηση της αρχικής απόφασης της Αρχής,, στους αποδέκτες του αρχείου της ‘ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ ΑΕ» προσετέθησαν και οι εταιρίες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων (*factoring*), δεν αποτελεί επαρκή λόγο για τη διεύρυνση του κύκλου των αποδεκτών, ώστε σε αυτούς να συμπεριλαμβάνονται και οι ασφαλιστικές εταιρίες που ασφαλίζουν πιστώσεις. Και τούτο, γιατί ακόμη και αν η πρακτορεία επιχειρηματικής απαίτησης έχει και εξασφαλιστικό σκοπό (εκτός, δηλαδή, από τον χρηματοδοτικό και διαχειριστικό), αυτή εξακολουθεί να διαφέρει από την ασφάλιση πιστώσεων και επομένως δικαιολογείται διαφορετική μεταχείριση, αφού το προέχον στοιχείο στην τελευταία έγκειται στην ανάληψη του ασφαλιστικού κινδύνου (της αφερεγγυότητας του οφειλέτη)».

Ως αντίλογος στη παραπάνω απόφαση ενυπάρχει η άποψη της καθηγήτριας κ. Αλεξανδροπούλου – Αιγυπτιάδου Ευγενίας, η οποία υποστηρίζει: «ότι στις περισσότερες περιπτώσεις των συμβάσεων *factoring*, η εταιρεία *factoring* αναλαμβάνει τον κίνδυνο είσπραξης των απαιτήσεων και ως εκ τούτου ενδιαφέρεται κατά κύριο λόγο να έχει πρόσβαση σε οικονομικά δεδομένα, προκειμένου να διευκολυνθεί στη στάθμιση του μεγέθους του ως άνω αναλαμβανόμενου κινδύνου και στην είσπραξη των απαιτήσεών της. Σε διαφορετική περίπτωση, όταν δηλαδή η λειτουργία της εταιρείας *factoring* αποβλέπει μόνον στην είσπραξη της απαίτησης, χωρίς την παράλληλη ανάληψη κινδύνου, τα δυσμενή στοιχεία των οφειλετών παρουσιάζουν μικρό ενδιαφέρον. Δεδομένης δε της εξασφαλιστικής λειτουργίας είσπραξης, που επιτελούν οι εταιρείες *factoring* και που συναντάται και στις εταιρείες ,εξασφάλισης πιστώσεων, θα έπρεπε για την εξυπηρέτηση της αρχής του με ίσους όρους ανταγωνισμού και της ίσης μεταχείρισης, οι τελευταίες να περιληφθούν στον κατάλογο των αποδεκτών των οικονομικών δεδομένων».³⁹

Επιπρόσθετα, στον κατάλογο των αποδεκτών δεδομένων, όσον αφορά το σύστημα ΤΣΕΚ, υπάγονται και οι επιτηδευματίες και συγκεκριμένα φυσικά ή νομικά πρόσωπα

³⁹ Αλεξανδροπούλου – Αιγυπτιάδου Ε.: «Ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στο πεδίο της Τραπεζικής Δραστηριότητας (Νομικό Πλαίσιο)», Αρμ ΝΗ’ (2004), σελ. 1387 επ.

ή ενώσεις προσώπων του ΑΚ που ασκούν εμπορική, βιομηχανική, βιοτεχνική, γεωργική ή άλλη επιχείρηση στην Ελληνική Επικράτεια ή σε άλλη χώρα του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου και την Ελβετία, ώστε να αντλούν δεδομένα για τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα με τα οποία συναλλάσσονται με πίστωση αναλαμβάνοντας έτσι σχετικό πιστωτικό κίνδυνο. Συνεπώς ο έλεγχος μέσω του συστήματος ΤΣΕΚ της φερεγγυότητας των αντισυμβαλλομένων τους καθίσταται επιβεβλημένος και συνακόλουθα προφανές το έννομο συμφέρον πρόσβασής τους στο εν λόγω Αρχείο – Σύστημα.

Ως προς τη περαιτέρω επεξεργασία των δεδομένων από τους αποδέκτες όπως είναι η διαβίβαση τους σε τρίτους, αυτή καθίσταται απαγορευτική, εκτός αν παρέχεται η συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων ως προς αυτήν ή αν συντρέχει μία από τις εξαιρέσεις του άρθρου 5 παρ. 2 Ν. 2472/1997 και άρθρου 6 παρ. 1 στοιχ. β' – στ' του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 (ΓΚΠΔ). Προς επιβεβαίωση των ανωτέρω εκδόθηκε η υπ' αριθ. 71/2001 απόφαση της ΑΠΔΠΧ σύμφωνα με την οποία οι Τράπεζες δύνανται να κοινολογήσουν σε εταιρείες που έχουν ως σκοπό τη διαπίστωση της πιστοληπτικής ικανότητας δεδομένα που έχουν διαβιβάσει στην ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ όχι όμως και εκείνα των οποίων είναι αποκλειστικά αποδέκτες.

Τέλος αποδέκτες δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς που συλλέγονται και επεξεργάζονται από τα Συστήματα – Αρχεία της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ αποτελούν και οι εταιρείες διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις ωστόσο εκκρεμεί απόφαση της ΑΠΔΠΧ που να τις περικλείει στον ήδη διευρυμένο κατάλογο αποδεκτών.

5. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ - ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

5.1. Κατοχύρωση σε Ενωσιακό επίπεδο

Στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο απαριθμούνται ποικίλα νομοθετήματα σχετικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων. Στα νομοθετήματα της «πρώτης γενεάς» υπάγονται μία σειρά από Νόμους που θεσπίστηκαν κατά τη δεκαετία του 1970 από χώρες όπως η Σουηδία, η Γερμανία, η Γαλλία και η Αυστρία και ρύθμισαν θετικά το εν λόγω ζήτημα. Το πρώτο γενικό νομοθέτημα παγκοσμίως, στον κλάδο της προστασίας προσωπικών δεδομένων, ήταν ο νόμος για την προστασία δεδομένων του κρατιδίου της Hessen (30.9.1970), της Γερμανίας. Ακολούθησαν τα νομοθετήματα της «δεύτερης γενεάς»⁴⁰ κατά τη δεκαετία του 1980, όπως αυτά θεσπίστηκαν από άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Το 1995 εκδόθηκε το κορυφαίο νομοθέτημα το οποίο μετουσίωσε ριζικά και την ευρωπαϊκή αλλά και την εσωτερική έννομη τάξη στο πλαίσιο της προστασίας των προσωπικών δεδομένων και θεμελιωδών δικαιωμάτων του ατόμου και είναι η Οδηγία 95/46 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1995 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, η οποία είχε επακόλουθο την εισαγωγή των νομοθεσιών «τρίτης γενεάς» και η οποία συνέβαλε ουσιωδώς στη δημιουργία ενός ισοδύναμου πλέγματος προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών του ατόμου σε σχέση με την επεξεργασία αυτή.⁴¹

Η Οδηγία αυτή εκδόθηκε με σκοπό την πλήρη εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας των κρατών μελών, θέτοντας τις νόμιμες προϋποθέσεις για τη θεμιτή και σύννομη επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων, με τη δημιουργία δικαιωμάτων και

⁴⁰ Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης "για την προστασία των ατόμων από την αυτόματη επεξεργασία των προσωπικών πληροφοριών", η οποία υπογράφηκε στο Στρασβούργο στις 28.1.1981 και είναι γνωστή ως Σύμβαση 108, το νομικό περιβάλλον της οποίας καθορίστηκε κατά πολύ από το κείμενο "Αρχές διέπουσες την προστασία της προσωπικής σφαίρας του ανθρώπου και τις διασυνοριακές ροές προσωπικών στοιχείων", το οποίο υιοθέτησε τον Σεπτέμβριο το 1980 ο Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και την Ανάπτυξη (ΟΟΣΑ).

⁴¹ Ιγγλεζάκη Ι.: «Δίκαιο της πληροφορικής», εκδόσεις Σάκκουλα, 2008, σελ. 221 επ., Ιγγλεζάκη Ι.: «Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα», εκδόσεις Σάκκουλα, 2004, σελ. 23 επ., Γέροντα Α.: «Πληροφορική και δίκαιο», εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, 1991, σελ. 64 επ.

υποχρεώσεων τα οποία εξοπλίζονται με ένδικα μέσα και την αντίστοιχη επιβολή κυρώσεων. Κυρίαρχος στόχος αυτής είναι η εξάλειψη των εμποδίων στην κυκλοφορία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προκειμένου η διασυνοριακή ροή τους να ρυθμίζεται με συνέπεια και σύμφωνα με τον στόχο της εσωτερικής αγοράς και η κατοχύρωση ενός υψηλού επιπέδου προστασίας όλων των κρατών – μελών της ΕΕ.⁴² Η Ελλάδα συμμορφούμενη με την διεθνή υποχρέωσή της θέσπιση στην εσωτερική έννομη τάξη το ν. 2472/1997, όπως αυτός θα αναλυθεί κατωτέρω.

Το 2000 η ΕΕ προέβη σε πανηγυρική διακήρυξη του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης («Χάρτης»). Ο Χάρτης αποτελεί ένα πλήρες σύμπλεγμα ατομικών, οικονομικών, πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων των ευρωπαίων πολιτών που αφορούν τις ελευθερίες, την ισότητα, την αλληλεγγύη, τη δικαιοσύνη και την αξιοπρέπεια τους. Ο Χάρτης αποτέλεσε το πρωτογενές ενωσιακό νομοθέτημα και απέκτησε δεσμευτικότητα με την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισαβόνας την 1^η Δεκεμβρίου 2009. Ο Χάρτης στο άρθρο 8 κατοχυρώνει το δικαίωμα στη προστασία των προσωπικών δεδομένων. Σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο, με τίτλο «Προστασία των Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα»: 1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν., 2. Η επεξεργασία αυτών των δεδομένων πρέπει να γίνεται νομίμως, για καθορισμένους σκοπούς και με βάση τη συγκατάθεση ή για άλλους θεμιτούς σκοπούς που προβλέπονται από το νόμο. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να έχει πρόσβαση στα συλλεγμένα δεδομένα που το αφορούν και να επιτυγχάνει τη διόρθωσή τους, 3. Ο σεβασμός των κανόνων αυτών υπόκειται στον έλεγχο της ανεξάρτητης αρχής.

Η ΕΕ ανταποκρινόμενη στις επιταγές που επιτάσσει η εποχή της «πανταχού παρούσας Κοινωνίας της Πληροφορίας», εξέδωσε τον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ («Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων»)⁴³ ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 25.05.2018 και εισήγαγε ένα

⁴² Προοίμιο Οδηγίας 95/46/ΕΕ – άρθρο 7,8,10.

⁴³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0679>

εκσυγχρονισμένο και συνεκτικό πλαίσιο συμμόρφωσης των κρατών – μελών ως προς τη προστασία των προσωπικών δεδομένων με βάση τη λογοδοσία.

Ο Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων αποτελεί ένα εκτενές λεπτομερές κείμενο 99 άρθρων (έναντι 34 της καταργηθείσας Οδηγίας 95/46/ΕΕ). Στηρίζεται στο άρθρο 16 της ΣΛΕΕ, σύμφωνα με το οποίο «Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα». Οι καινοτομίες αυτού αποτελούν η εισαγωγή νέων δικαιωμάτων του υποκειμένου (δικαίωμα διαγραφής/δικαίωμα στη λήθη, στη φορητότητα κ.α.), η προσθήκη νέων αρχών επεξεργασίας (της διαφάνειας, της λογοδοσίας, της ακεραιότητας και εμπιστευτικότητας), οι ενισχυμένες υποχρεώσεις του υπευθύνου επεξεργασίας (λογοδοσία, γνωστοποίηση παραβιάσεων προσωπικών δεδομένων στην Εποπτική Αρχή και το υποκείμενο, προστασία των δεδομένων ήδη από τον σχεδιασμό και εξ ορισμού – privacy by design & privacy by default, διενέργεια εκτίμησης αντικτύπου όταν η επεξεργασία ενέχει υψηλό κίνδυνο για τα προσωπικά δεδομένα), η αύξηση των υποχρεώσεων του εκτελούντος την επεξεργασία, ο θεσμός του υπεύθυνου προστασίας δεδομένων, οι ειδικές προστατευτικές ρυθμίσεις για τα προσωπικά δεδομένα των ανηλίκων, η ρητή δυνατότητα ανάκλησης της συγκατάθεσης του υποκειμένου, η απόσυρση της γενικής υποχρέωσης δήλωσης της επεξεργασίας στην Εποπτική Αρχή ή η λήψη σχετικής άδειας.⁴⁴

Επιπρόσθετα, θετικές προβλέψεις αποτελούν η ίδρυση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Προστασίας Δεδομένων, ο μηχανισμός συνεκτικότητας, η ενθάρρυνση για θέσπιση μηχανισμών πιστοποίησης και τέλος αλλά ιδιαιτέρως σημαντικό η αυστηροποίηση των κυρώσεων με την επιβολή προστίμων μέχρι του ποσού των 20.000.000 Ευρώ ή μέχρι του 4% του ετήσιου τζίρου μίας επιχείρησης.⁴⁵ Ως αρνητικές πτυχές του Κανονισμού θα μπορούσαν να θεωρηθούν πέραν της έκτασής του, ο τεράστιος αριθμός εξουσιοδοτήσεων προς την Επιτροπή για ειδικότερη και λεπτομερέστερη

⁴⁴ Βλ. σχετικά Αλεξανδροπούλου – Αιγυπτιάδου Ε.: «Η προστασία των προσωπικών δεδομένων πριν και μετά τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων 2016/679 Ε.Ε», 9ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ε.Ε.Ν.ε-Θέμις, 2018.

⁴⁵ https://www.thessinnozone.gr/wp-content/uploads/2018/02/%CE%95%CF%85%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CE%AF%CE%B1-%CE%91%CE%BB%CE%B5%CE%BE%CE%B1%CE%BD%CE%B4%CF%81%CE%BF%CF%80%CE%BF%CF%8D%CE%BB%CE%BF%CF%85_%CE%91%CE%BB%CE%B5%CE%BE%CE%AC%CE%BD%CE%B4%CF%81%CE%B5%CE%B9%CE%B1-%CE%96%CF%8E%CE%BD%CE%B7-%CE%B5%CE%BA%CE%B4%CE%B7%CE%BB%CF%89%CF%83%CE%B7-22_2_2018.pdf

ρύθμιση ποικίλων θεμάτων. Τέλος σημειώνεται ότι θα στην ελληνική έννομη τάξη θα εκδοθεί συμπληρωματικός του Κανονισμού Νόμος.⁴⁶

5.2. Κατοχύρωση σε Εθνικό επίπεδο

5.2.1. Συνταγματική κατοχύρωση

Με την αναθεώρηση του Συντάγματος το 2001 εισήχθη το ατομικό - αμυντικό δικαίωμα το οποίο θεσπίζει την υποχρέωση αποχής από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση προσωπικών δεδομένων, όπως αυτό θεμελιώνεται στο άρθρο 9^Α Σ. Συγκεκριμένα, το άρθρο αυτό ορίζει: «καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών του δεδομένων, όπως νόμος ορίζει. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από ανεξάρτητη αρχή, που συγκροτείται και λειτουργεί, όπως νόμος ορίζει». Η ειδική συνταγματική διάταξη κατοχυρώνει με τον καλύτερο και πληρέστερο τρόπο την ιδιαίτερη αξία αυτού του δικαιώματος, δηλ. τη σημασία που έχει η περιοριστική και περιορισμένη χρήση των προσωπικών δεδομένων για τις προϋποθέσεις ανάπτυξης και αυτόνομης δράσης ενός προσώπου μέσα σε μία κοινωνία, κύριο χαρακτηριστικό της οποίας είναι η ραγδαία τεχνολογική ανάπτυξη και για την προστασία και ασφάλεια του ιδιωτικού του βίου.

Πριν τη θέσπιση και εισαγωγή του άρθρου 9^Α Σ η συνταγματική προστασία των προσωπικών δεδομένων θεμελιωνόταν σε ένα συνδυασμό άρθρων όπως είναι το άρθρο 2 παρ. 1 Σ για το σεβασμό και την προστασία της ανθρώπινης αξίας, το άρθρο 5 παρ. 1 Σ που προβλέπει την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας και τη συμμετοχή στη κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας, το άρθρο 9 Σ που προστατεύει το άσυλο της κατοικίας, το άρθρο 19 Σ για το απόρρητο των επικοινωνιών και το άρθρο 101^Α Σ για τη συγκρότηση των Ανεξάρτητων Αρχών.⁴⁷ Όλες οι ως άνω διατάξεις εφαρμόζονταν είτε σωρευτικά για την πληρέστερη

⁴⁶ Μήτρου Λ.: «Ο γενικός κανονισμός προστασίας προσωπικών δεδομένων, νέο δίκαιο – νέες υποχρεώσεις – νέα δικαιώματα», εκδόσεις Σάκκουλα, 2017, σελ. 11-31.

⁴⁷ Αλεξανδροπούλου - Αιγυπτιάδου Ε.: «Προσωπικά δεδομένα», Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 36 επ.

προστασία των προσωπικών δεδομένων είτε σε κάποιες περιπτώσεις και διαζευκτικά. Οι αυξανόμενοι κίνδυνοι από την ανέλεγκτη κυκλοφορία και χρήση των συνεχώς παραγόμενων πληροφοριών σε μία κοινωνία όπου οι προσβολές στην ιδιωτικότητα και προσωπικότητα του ατόμου πολλαπλασιάζονται μανιωδώς κατέστησαν επιβεβλημένη τη θέσπιση ενός αυτοτελούς κανόνα που θα προασπίσει με το πιο αποτελεσματικό και βέλτιστο τρόπο τα προσωπικά δεδομένα των πολιτών από τη μη επιτρεπτή και παράνομη επεξεργασία τους.⁴⁸

Η συνταγματική διάταξη του άρθρου 9^Α Σ ενσωματώνει σ' όλη τη κανονιστική του πυκνότητα το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης των πληροφοριών ή άλλως το δικαίωμα του πολίτη στον «πληροφοριακό αυτοκαθορισμό», δηλαδή της δυνατότητας του ατόμου να αποφασίζει και να συμπροσδιορίζει πότε και υπό ποιες προϋποθέσεις είναι δυνατή η επεξεργασία πληροφοριών που το αφορούν.⁴⁹ Συνεπώς η προστασία των προσωπικών δεδομένων, όπως αυτή ανάγεται σε συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα, δεν αφορά μόνον το απαραβίαστο του ιδιωτικού βίου εν στενή εννοία αλλά την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας μέσω της δυνατότητας ενεργούς και συνετής διαχείρισης των προσωπικών πληροφοριών.

Τέλος, σημειώνεται ότι το δικαίωμα του άρθρου 9^Α Σ αποτελεί, κατά νομική ακριβολογία, μία δέσμη δικαιωμάτων η οποία εξειδικεύεται από τη νομοθεσία, όπως θα αναλυθεί και κατωτέρω. Τα ειδικότερα αυτά δικαιώματα αποτελούν το δικαίωμα συγκατάθεσης ή εναντίωσης στην επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων, το δικαίωμα ενημέρωσης και πρόσβασης, το δικαίωμα οριστικής και προσωρινής δικαστικής προστασίας κ.α..

5.2.2. Νομοθετική κατοχύρωση (πέραν της συνταγματικής)

Η κατοχύρωση της προστασίας των προσωπικών δεδομένων στο ελληνικό δικαιοσύστημα επήλθε το 1997 δύο χρόνια αργότερα από τη κοινοτική Οδηγία 95/46/ΕΚ, με την έκδοση του Ν. 2472/1997, με τον οποίο τίθενται οι προϋποθέσεις για την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με σκοπό την προστασία των

⁴⁸ Ιγγλεζάκη Ι.: «Δίκαιο της πληροφορικής», εκδόσεις Σάκκουλα, 2008, σελ. 224.

⁴⁹ Μήτρου Λ., Μίττλετον Φ., Παπακωνσταντίνου Ε.: «Η αρχή προστασίας προσωπικών δεδομένων και η επαύξηση της προστασίας των δικαιωμάτων», εκδόσεις Σάκκουλα, 2002, σελ. 11 επ.

δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών των φυσικών προσώπων και ιδίως της ιδιωτικής ζωής (άρθρο 1 ν. 2472/1997). Ο έλληνας νομοθέτης αξιοποίησε στο μέγιστο τα περιθώρια που προσέφερε η Οδηγία 95/46/EK και δημιούργησε ένα υψηλότερο επίπεδο προστασίας από το αναγκαίο. Η ψήφιση του νόμου αυτού αποτέλεσε την αρχή για μία πληρέστερη άμυνα απέναντι στην ανεξέλεγκτη συλλογή και επεξεργασία προσωπικών πληροφοριών. Ο Ν. 2472/1997 αποτελείται από 26 άρθρα τα οποία ορίζουν επακριβώς τη φύση και τον σκοπό του νόμου και περιλαμβάνει τις ουσιαστικές προϋποθέσεις για τη νομιμότητα της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων, την αναγνώριση συγκεκριμένων δικαιωμάτων των υποκειμένων καθώς και την ίδρυση του θεσμικού οργάνου για τον έλεγχο της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, δηλαδή, της «Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα», («ΑΠΔΠΧ»)⁵⁰

Η ΑΠΔΠΧ ιδρύθηκε με το νόμο 2472/1997, ο οποίος ενσωματώνει στο ελληνικό δίκαιο την κοινοτική Οδηγία 95/46/EK, έχουσα ως αποστολή της την υποστήριξη και καθοδήγηση των υπεύθυνων επεξεργασίας στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων τους απέναντι στο νόμο, με κύριο γνώμονά της τη προστασία του πολίτη από τη παράνομη επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων. Η ΑΠΔΠΧ συγκροτείται από τον Πρόεδρο και έξι μέλη, και εξυπηρετείται από Γραμματεία που λειτουργεί σε επίπεδο Διεύθυνσης. Ο Πρόεδρος είναι απαραίτητα δικαστικός λειτουργός βαθμού Συμβούλου της Επικρατείας ή αντίστοιχου και άνω. Τόσο ο Πρόεδρος όσο και τα μέλη, καθώς και οι ισάριθμοι αναπληρωτές τους, διορίζονται με τετραετή θητεία που μπορεί να ανανεωθεί μία μόνο φορά. Οι αρμοδιότητές της ορίζονται στο άρθρο 19 του παρόντος Νόμου.

Στο ελληνικό δίκαιο τα προσωπικά δεδομένα προστατεύονται συμπληρωματικώς και στον Αστικό Κώδικα και συγκεκριμένα στα άρθρα 57, 59 και 932 ΑΚ όπου και θεμελιώνονται οι προϋποθέσεις για την άσκηση αγωγής αποζημίωσης σε περίπτωση προσβολής της προσωπικότητας του ατόμου και σε δικαιοπρακτικό και σε αδικοπρακτικό επίπεδο διά της χρήσεως των προσωπικών δεδομένων. Στην έννοια της προσωπικότητας περικλείεται κάθε στοιχείο που αποτελεί τη σωματική, ψυχική, πνευματική και κοινωνική ατομικότητα του ανθρώπου ενώ για την εφαρμογή των διατάξεων αυτών θα πρέπει η προσβολή να είναι παράνομη, από τρίτο πρόσωπο,

⁵⁰ Μήτρου Λ.: «Η αρχή προστασίας προσωπικών δεδομένων», εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, 1999, σελ. 16.

χωρίς να υπάρχει υπαιτιότητα του προσβάλλοντος με εξαίρεση την αξίωση αποζημίωσης, η οποία παρέχεται κατά τις διατάξεις περί αδικοπραξιών.⁵¹

Ως προς τα δεδομένα οικονομικής συμπεριφοράς, (ο ορισμός των οποίων δόθηκε ανωτέρω υπό 3.2. και 3.3.), η προστασία τους κατοχυρώνεται και στο Ν. 2472/1997 και στον Γενικό Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 για τη Προστασία των Δεδομένων. Ωστόσο σε εθνικό επίπεδο ενυπάρχει ειδική νομοθεσία για την χρηματοοικονομική πίστη η οποία κρίνεται άξια αναφοράς και επισήμανσης και πιο συγκεκριμένα πρόκειται για το Ν. 3601/2007 «για την ανάληψη και άσκηση δραστηριοτήτων από τα πιστωτικά ιδρύματα, επάρκεια ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και λοιπές διατάξεις»,⁵² που ενσωμάτωσε στην ελληνική έννομη τάξη τις Οδηγίες 2006/48/EK και 2006/49/EK, σύμφωνα με τον οποίο η «συλλογή και επεξεργασία εμπορικών πληροφοριών, περιλαμβανομένων και των υπηρεσιών αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας πελατών» αποτελεί ειδικώς επιτρεπόμενη δραστηριότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων (άρθρο 11 παρ. 1 στοιχ. ιγ' Ν. 3601/2007).

Συνεπώς αναγνωρίζεται σε κοινοτικό και εθνικό επίπεδο η σπουδαιότητα των ως άνω υπηρεσιών αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας ως μορφή επεξεργασίας δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς για μακροοικονομικούς και μικροοικονομικούς λόγους, ήτοι για την εξασφάλιση ενός υγιούς τραπεζικού συστήματος, τη διαφάνεια των τραπεζικών συναλλαγών προς όφελος του εθνικού συμφέροντος και της εθνικής οικονομίας καθώς προστατεύονται τα πιστωτικά ιδρύματα από την εκτέλεση συναλλαγών με αφερέγγυους δανειολήπτες.

Στο 5^ο κεφάλαιο του ανωτέρω νόμου και πιο συγκεκριμένα στο άρθρο 27 παρ. 3 ορίζεται ρητώς ότι: *«Σε περίπτωση αίτησης χορήγησης δανείου ή λοιπών πιστώσεων από πιστωτικό ή χρηματοδοτικό ίδρυμα, οι αιτούντες παρέχουν πλήρη και ακριβή πληροφόρηση για την αξιολόγηση από το πιστωτικό ή χρηματοδοτικό ίδρυμα της φερεγγυότητας και της πιστοληπτικής τους ικανότητας. Τα πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα υποχρεούνται να λαμβάνουν υπόψη τους, κατά τη διαβάθμιση των σχετικών κινδύνων με βάση το Άρθρο αυτό τυχόν μερική ή ολική άρνηση του αιτούντος να χορηγήσει τέτοιες πληροφορίες. Στις πληροφορίες αυτές δεν*

⁵¹ ΟΛΑΠ 2/2008, ΑΠ 1599/2000, 333/2010, 356/2010, 1007/2010.

⁵² Διατάξεις του οποίου τροποποιήθηκαν με τους Ν. 4021/2011, 4261/2014 και 4537/2018.

περιλαμβάνονται αυτές που σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία αποτελούν ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα».

Στην εν λόγω παράγραφο αναδεικνύεται επίσης η κεντρική σημασία και βαρύτητα που αποδίδει ο εθνικός και ο κοινοτικός νομοθέτης στις υπηρεσίες αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας εν δυνάμει δανειοληπτών, ωστόσο κατά τη γραμματική ερμηνεία της διάταξης γίνεται αναφορά μόνο στα «ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα» ενώ θα πρέπει να γίνει δεκτό το γεγονός ότι τα πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα θα πρέπει να τηρούν ως προς τη συλλογή κρίσιμων προσωπικών στοιχείων και οικονομικών δεδομένων όλες τις ρυθμίσεις για την προστασία των προσωπικών δεδομένων των υποψηφίων δανειοληπτών με βάση την ισχύουσα εθνική νομοθεσία.

Κατά συνέπεια επιβάλλεται να γίνει δεκτό -κατά τη τελεολογική ερμηνεία της διάταξης του Ν. 3601/2007 και σύμφωνα με την κοινοτική Οδηγία 2006/48/EK-, ότι η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων και δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς θα πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τους κανόνες περί διαβίβασης των δεδομένων που ορίζονται στον Γενικό Κανονισμό για την Προστασία των Δεδομένων (ΕΕ) 2016/679 που έχει τεθεί σε ισχύ από τον Μαΐο του 2018 και εφαρμόζεται από όλα τα κράτη – μέλη.

6. ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ & ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΕΣ ΚΥΡΩΣΕΙΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΓΚΠΔ 2016/679

6.1. Δικαιώματα Υποκειμένου (άρθρα 13 επ. του ΓΚΠΔ)

Στο πλαίσιο προστασίας των προσωπικών δεδομένων, ήδη ο Ν. 2472/1997 προέβλεψε ένα πλέγμα προστασίας για τα υποκείμενα των δεδομένων με τη θέσπιση δικαιωμάτων το οποίο και επεκτάθηκε με τον ΓΚΠΔ 2016/679 ο οποίος εισήγαγε μία σειρά νέων δικαιωμάτων ενισχύοντας ακόμα περισσότερο τη προστασίας τους και επιτυγχάνοντας ένα πληρέστερο έλεγχο της επεξεργασίας των δεδομένων τους. Τα ως άνω δικαιώματα γεννούν ταυτόχρονα και τις αντίστοιχες υποχρεώσεις των υπευθύνων επεξεργασίας, η παραβίαση των οποίων συνιστά το βασικό λόγο προσφυγής των υποκειμένων στην αρμόδια Εποπτική Αρχή (ΑΠΔΠΧ) η οποία γνωμοδοτεί και επιβάλλει κυρώσεις καθώς και στα πολιτικά δικαστήρια της Χώρας.⁵³

Στα άρθρα 13-23 του ΓΚΠΔ 2016/679 γίνεται αναφορά στα δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων και θεσπίζονται θεσμικές εγγυήσεις για την προάσπισή τους. Ειδικότερα τα δικαιώματα αυτά είναι:

Δικαίωμα Ενημέρωσης (άρθρο 13 & 14)

Το δικαίωμα ενημέρωσης αποτελεί λογική προϋπόθεση για την άσκηση των δικαιωμάτων πρόσβασης και εναντίωσης και ασκείται στο πλαίσιο του προληπτικού ελέγχου επεξεργασίας των δεδομένων. Συνιστά ειδικότερη έκφανση του ευρύτερου δικαιώματος του υποκειμένου για πληροφοριακό αυτοκαθορισμό.⁵⁴ Η ενημέρωση του υποκειμένου από τον υπεύθυνο επεξεργασίας είναι απαραίτητη και γίνεται είτε το υποκείμενο παρέχει τη συγκατάθεση του για τη συλλογή των δεδομένων είτε όχι, ενώ απαλλαγή από την υποχρέωση ενημέρωσης παρέχεται από την ΑΠΔΠΧ σε

⁵³ Μήτρου Λ.: «Ο γενικός κανονισμός προστασίας προσωπικών δεδομένων, νέο δίκαιο – νέες υποχρεώσεις – νέα δικαιώματα», εκδόσεις Σάκκουλα, 2017, σελ. 123 επ.

⁵⁴ Αλεξανδροπούλου – Αιγυπτιάδου Ε: «Ηλεκτρονικά Επεξεργασία Προσωπικών Δεδομένων στο πεδίο της τραπεζικής δραστηριότητας (Νομικό Πλαίσιο)», Αρμ. 2004, σελ. 1388 επ.

εξαιρετικές περιπτώσεις (όπως λόγιοι εθνικής ασφάλειας, διακρίβωση ιδιαίτερα επαχθών εγκλημάτων κ.α.).⁵⁵

Όταν τα δεδομένα συλλέγονται από το υποκείμενο, (άρθρο 13), ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει το αργότερο κατά το στάδιο της συλλογής τους, να ενημερώνει κατά τρόπο σαφή και πρόσφορο το υποκείμενο. Η ενημέρωση αυτή πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής τουλάχιστον στοιχεία: α) την ταυτότητα και στοιχεία επικοινωνίας του υπευθύνου επεξεργασίας /και εκπροσώπου του, β) τα στοιχεία επικοινωνίας του υπευθύνου προστασίας δεδομένων, γ) τους σκοπούς και τη νομική βάση επεξεργασίας, δ) το υπέρτερο ικανοποιούμενο συμφέρον, στην περίπτωση του άρθρου 6 παρ. 1 στοιχ. στ' του ΓΚΠΔ, ε) τους αποδέκτες ή κατηγορίες αποδεκτών και στ) την πρόθεση του υπευθύνου επεξεργασίας να διαβιβάσει δεδομένα σε τρίτη χώρα/συναφείς πληροφορίες. Επιπλέον πληροφορίες που δύναται να δοθούν στα πλαίσια μίας θεμιτής και διάφανης επεξεργασίας είναι: α) το χρονικό διάστημα αποθήκευσης (αν δεν είναι προσδιορίσιμο) τα κριτήρια προσδιορισμού, β) το δικαίωμα πρόσβασης/διόρθωσης/διαγραφής/περιορισμού//εναντίωσης/φορητότητας, γ) την ανάκληση συγκατάθεσης (μη αναδρομικό αποτέλεσμα), δ) το δικαίωμα υποβολής καταγγελίας στην αρμόδια εποπτική αρχή (ΑΠΔΠΧ), ε) αν η παροχή δεδομένων είναι νομική ή συμβατική υποχρέωση και τις συνέπειες μη παροχής και στ) την αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων/κατάρτιση προφίλ, τη λογική αυτοματοποίησης και τις συνέπειες της επεξεργασίας για το υποκείμενο των δεδομένων. Όταν τα δεδομένα δεν συλλέγονται από το υποκείμενο, αλλά από τρίτο πρόσωπο (άρθρο 14), το υποκείμενο πρέπει να ενημερωθεί «αμελλητί» μετά τη συλλογή των δεδομένων και πάντως πριν από οποιαδήποτε χρήση ή επεξεργασία τους μετά την καταχώρηση.⁵⁶ Η ενημέρωση απαιτείται να περιλαμβάνει τα εξής στοιχεία: α) τις πληροφορίες που παρέχονται όταν τα δεδομένα συλλέγονται από το υποκείμενο, β) τις κατηγορίες των επεξεργαζόμενων δεδομένων και γ) τη πηγή από την οποία προέρχονται τα δεδομένα ή αν στην πηγή έχει πρόσβαση το κοινό.

Έτσι η ΑΠΔΠΧ με τις υπ' αριθ. 58, 59 και 60/2009 επανέλαβε τη θέση της για την υποχρέωση των πιστωτικών ιδρυμάτων να ενημερώνουν τον καθ' ου η καταγγελία της σύμβασης πριν από την αναγγελία στο σχετικό Αρχείο της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ, αφού διαπίστωσε ότι η ενημέρωση σε όρους τραπεζικών συμβάσεων χορηγήσεων

⁵⁵ Βλ. άρθρο 4 της υπ' αριθ. 1/1999 Κανονιστικής Πράξης της ΑΠΔΠΧ.

⁵⁶ Ο ορισμός «τρίτος» δίδεται στο άρθρο 4 παρ. 1 στοιχ. 10 του ΓΚΠΔ 2016/679.

πιστώσεων, δανείων και πιστωτικών καρτών είναι συχνά ασαφής και ανεπαρκής επιβάλλοντας μάλιστα την κύρωση της προειδοποίησης στις Τράπεζες που δεν ενημέρωναν προσηκόντως τα υποκείμενα των δεδομένων. Άξιο αναφοράς στο σημείο αυτό είναι ότι η ΑΠΔΠΧ προειδοποίησε και την ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ να ελέγχει τη βεβαίωση ότι έγινε επίδοση της καταγγελία στον καθ ου πριν προβεί στη σχετική καταχώρηση στο Αρχείο της.⁵⁷ Τέλος με την υπ' αριθ. 90/2002 απόφαση η ΑΠΔΠΧ επέβαλε πρόστιμο σε αποδέκτη δυσμενών στοιχείων της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ και συγκεκριμένα σε εταιρία διαχείρισης πιστωτικών καρτών λόγω μη ενημέρωσης του υποκειμένου για την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων.

Δικαίωμα Πρόσβασης & Δικαίωμα Διόρθωσης (άρθρο 15 & 16)

Σύμφωνα με το άρθρο 15 του ΓΚΠΔ 2016/679 «το υποκείμενο των δεδομένων έχει το δικαίωμα να λάβει από τον υπεύθυνο επεξεργασίας επιβεβαίωση για το κατά πόσο ή όχι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν υφίστανται επεξεργασία και, εάν συμβαίνει τούτο, το δικαίωμα πρόσβασης στα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και στις ακόλουθες πληροφορίες: α) τους σκοπούς της επεξεργασίας, β) τις σχετικές κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, γ) τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών στους οποίους κοινολογήθηκαν ή πρόκειται να κοινολογηθούν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, ιδίως τους αποδέκτες σε τρίτες χώρες ή διεθνείς οργανισμούς, δ) εάν είναι δυνατόν, το χρονικό διάστημα για το οποίο θα αποθηκευτούν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ή, όταν αυτό είναι αδύνατο, τα κριτήρια που καθορίζουν το εν λόγω διάστημα, ε) την ύπαρξη δικαιώματος υποβολής αιτήματος στον υπεύθυνο επεξεργασίας για διόρθωση ή διαγραφή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ή περιορισμό της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορά το υποκείμενο των δεδομένων ή δικαιώματος αντίταξης στην εν λόγω επεξεργασία, στ) το δικαίωμα υποβολής καταγγελίας σε εποπτική αρχή, ζ) όταν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα δεν συλλέγονται από το υποκείμενο των δεδομένων, κάθε διαθέσιμη πληροφορία σχετικά με την προέλευσή τους και η) την ύπαρξη αυτοματοποιημένης λήψης αποφάσεων, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ, που προβλέπεται στο άρθρο 22 παράγραφοι 1 και 4 και, τουλάχιστον στις περιπτώσεις αυτές, σημαντικές πληροφορίες σχετικά με τη λογική

⁵⁷ Βλ. σχετικά υπ' αριθ. 57/2009 απόφαση της ΑΠΔΠΧ.

που ακολουθείται, καθώς και τη σημασία και τις προβλεπόμενες συνέπειες της εν λόγω επεξεργασίας για το υποκείμενο των δεδομένων».

Ο υπεύθυνος επεξεργασίας παρέχει αντίγραφο των επεξεργαζόμενων δεδομένων. Για επιπλέον αντίγραφα που ενδέχεται να ζητηθούν από το υποκείμενο, ο υπεύθυνος επεξεργασίας επιβάλλει την καταβολή ευλόγου τέλους για διοικητικά έξοδα. Εάν το υποκείμενο των δεδομένων υποβάλλει το αίτημα με ηλεκτρονικά μέσα, η ενημέρωση παρέχεται σε ηλεκτρονική μορφή που χρησιμοποιείται συνήθως (εκτός εάν το υποκείμενο των δεδομένων ζητήσει κάτι διαφορετικό).

Ως προς το παρεχόμενο δικαίωμα διόρθωσης, «το υποκείμενο των δεδομένων έχει το δικαίωμα να απαιτήσει από τον υπεύθυνο επεξεργασίας χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση τη διόρθωση ανακριβών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν. Έχοντας υπόψη τους σκοπούς της επεξεργασίας, το υποκείμενο των δεδομένων έχει το δικαίωμα να απαιτήσει τη συμπλήρωση ελλειπόν δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, μεταξύ άλλων μέσω συμπληρωματικής δήλωσης».

Η ΑΠΔΠΧ εξέδωσε πληθώρα αποφάσεων αναφορικά με το δικαίωμα πρόσβασης που έχει το υποκείμενο στα δεδομένα που το αφορούν. Έτσι, σύμφωνα με την υπ' αριθ. 22/2007 απόφασή της, η ΑΠΔΠΧ επέτρεψε την άρση τραπεζικού απορρήτου καταθέσεων κοινού τραπεζικού λογαριασμού και τη χορήγηση στοιχείων και πληροφοριών στον αιτούντα – κληρονόμο του αποβιώσαντος συνδικαιούχου. Επιπροσθέτως, με την υπ' αριθ. 33/2008 απόφασή της η ΑΠΔΠΧ επέτρεψε σε υποκείμενο - πελάτη πιστωτικού ιδρύματος τη μερική πρόσβασή του σε έγγραφα της εσωτερικής αλληλογραφίας των τμημάτων αυτού καθώς σ' αυτά εμπεριέχονταν πληροφορίες που αναφέρονταν άμεσα ή έμμεσα στο πρόσωπο του πελάτη και τα οποία επηρέαζαν ουσιωδώς τον τρόπο αντιμετώπισής του από τους υπαλλήλους του συγκεκριμένου πιστωτικού ιδρύματος. Αντιθέτως, η ΑΠΔΠΧ με την υπ' αριθ. 66/2008 απόφασή της περιόρισε το δικαίωμα πρόσβασης και απαγόρευσε τον υπεύθυνο επεξεργασίας να γνωστοποιήσει στο υποκείμενο ότι διενεργείται εις βάρος του έρευνα για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα κατά το Ν. 3691/2008. Ωστόσο, η ΑΠΔΠΧ τόνισε ότι ο περιορισμός του δικαιώματος πρόσβασης του υποκειμένου των δεδομένων παύει να ισχύει αφότου το πιστωτικό ίδρυμα ολοκληρώσει την έρευνα και διαπιστώσει ότι οι συλλεγείσες πληροφορίες και

στοιχεία δεν συνιστούν ένδειξη νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα και άρα δε τις διαβιβάζει στην αρμόδια επιτροπή.

Δικαίωμα διαγραφής («δικαίωμα στη λήθη») (άρθρο 17)⁵⁸

Το δικαίωμα διαγραφής αποτελεί καινοτόμο και νεοεισαχθέν με τον ΓΚΠΔ δικαίωμα σύμφωνα με το οποίο το υποκείμενο των δεδομένων δύναται να ζητεί τη διαγραφή των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν, χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση και ο υπεύθυνος επεξεργασίας υποχρεούται να τα διαγράψει χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση, εφόσον: α) τα δεδομένα δεν είναι πλέον απαραίτητα για τους σκοπούς της επεξεργασίας, β) το υποκείμενο ανακαλεί τη συγκατάθεσή του για το μέλλον και δεν υπάρχει άλλη νομιμοποιητική βάση επεξεργασίας, γ) το υποκείμενο ασκεί το δικαίωμα εναντίωσης, δ) τα δεδομένα υποβλήθηκαν σε επεξεργασία παράνομα, ε) τα δεδομένα πρέπει να διαγραφούν λόγω νομικής υποχρέωσης και στ) τα δεδομένα συλλέχθηκαν κατά την προσφορά υπηρεσιών της Κοινωνίας της Πληροφορίας σε παιδί.

Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 17, όταν ο υπεύθυνος επεξεργασίας έχει ήδη δημοσιοποιήσει τα δεδομένα, έχει υποχρέωση να ενημερώσει τους αποδέκτες, λαμβάνοντας υπόψη τη διαθέσιμη τεχνολογία και το κόστος εφαρμογής. Το δικαίωμα διαγραφής δεν αποτελεί απόλυτο δικαίωμα και η περαιτέρω διατήρηση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να είναι σύννομη, όταν είναι αναγκαία: α) για την άσκηση του δικαιώματος ελευθερίας της έκφρασης και του δικαιώματος στην ενημέρωση, β) για την τήρηση νομικής υποχρέωσης που επιβάλλει την επεξεργασία ή για την εκπλήρωση καθήκοντος που εκτελείται προς το δημόσιο συμφέρον ή κατά την άσκηση δημόσιας εξουσίας που έχει ανατεθεί στον υπεύθυνο επεξεργασίας, γ) για λόγους δημόσιου συμφέροντος στον τομέα της δημόσιας υγείας, δ) για σκοπούς αρχειοθέτησης προς το δημόσιο συμφέρον/επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας/για στατιστικούς σκοπούς, αν το δικαίωμα στη λήθη μπορεί να καταστήσει αδύνατη/εμποδίσει την επεξεργασία και ε) για τη θεμελίωση, άσκηση ή υποστήριξη νομικών αξιώσεων.

⁵⁸ Βλ. υπ' αριθ. 65 & 66 αιτιολογικές σκέψεις του ΓΚΠΔ 2016/679.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η Ομάδα Εργασίας του άρθρου 29 της Οδηγίας 95/46/EK εξέδωσε κατευθυντήριες γραμμές αναφορικά με τα κριτήρια αξιολόγησης για το χειρισμό από τις ευρωπαϊκές αρχές προστασίας δεδομένων των σχετικών προσφυγών, που υποβάλλονται στα εθνικά γραφεία τους, μετά την άρνηση διαγραφής και την άρνηση κατάργησης συνδέσμου/ων από μηχανές αναζήτησης του διαδικτύου, (*Γνώμη WP 225, 26-11-2014*). Ο κατάλογος των κριτηρίων αυτών διαμορφώθηκε με αφορμή την θεμελιώδους σημασίας απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) που εκδόθηκε την 13-05-2014 για την υπόθεση Google Spain SL και Google Inc v. AEPD και Mario Costeja Gonzalez (C-131/2-12), η οποία αναγνώρισε το δικαίωμα των υποκειμένων των δεδομένων να ζητούν τη διαγραφή των αποτελεσμάτων που παράγονται από τις μηχανές αναζήτησης στο Διαδίκτυο. Το δικαίωμα αυτό αναφέρεται ευρέως ως το «δικαίωμα στη λήθη» (right to be forgotten).

Το ΔΕΕ καθιέρωσε ένα μαχητό τεκμήριο υπέρ των δικαιωμάτων στην προστασία των προσωπικών δεδομένων και στη προστασία της ιδιωτικότητας. Ειδικότερα, ανέφερε ότι τα δικαιώματα αυτά υπερτερούν, κατά γενικό κανόνα, έναντι όχι μόνο του οικονομικού συμφέροντος του χειριστή της μηχανής αναζήτησης, αλλά και έναντι του ενδιαφέροντος του ευρύτερου κοινού στην πρόσβαση σε αυτές τις πληροφορίες. Το τεκμήριο αυτό επιδέχεται ανταπόδειξη και θα μπορούσε να ανατραπεί μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, λαμβάνοντας υπόψη παράγοντες όπως η φύση των πληροφοριών, ο ρόλος του ατόμου στη δημόσια ζωή, το κυρίαρχο ενδιαφέρον του ευρύτερου κοινού.

Η ως άνω απόφαση του ΔΕΕ συνάντησε ποικίλες και διφορούμενες αντιδράσεις. Από τη μία πλευρά η αναγνώριση του δικαιώματος διαγραφής υποδηλώνει ότι η διαγραφή άσχετων ή μη επιθυμητών προσωπικών δεδομένων είναι απαραίτητη για την προστασία του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή. Από την άλλη μεριά η απόφαση έκρινε ότι το δικαίωμα διαγραφής ή άλλως το δικαίωμα στη λήθη υφίσταται ακόμα και εάν η πληροφορία δεν είναι επιζήμια για το υποκείμενο των δεδομένων, αλλά είναι απλώς ανεπαρκής, άσχετη ή υπερβολική. Η θέση της απόφασης ότι όλες οι πληροφορίες στο διαδίκτυο θα έπρεπε να δικαιολογούν δημόσιο ενδιαφέρον - διαφορετικά θα πρέπει να απομακρύνονται- δείχνει να αγνοεί την σημασία της ελεύθερης διάδοσης της πληροφορίας, η οποία είναι θεμελιώδης για τη λειτουργία του διαδικτύου. Συνεπώς η απόφαση του ΔΕΕ φέρει κενά και ελλείψεις καθώς το Δικαστήριο δεν αντιμετώπισε το ζήτημα του κατά πόσο οι χειριστές είναι αρκετά

αξιόπιστοι ώστε να διασφαλίσουν την προστασία της ελευθερίας της έκφρασης, διατηρώντας μία υπεύθυνη στάση απέναντι στα πολυάριθμα και πολλές φορές αβάσιμα αιτήματα για διαγραφή δεδομένων, αντί να επιλέγουν την εύκολη λύση την διαγραφής των δεδομένων ευθύς αμέσως από την υποβολή του αιτήματος.

Γι' αυτό και η Ομάδα Εργασίας του άρθρου 29 της Οδηγίας 95/46/EK διαμόρφωσε τον ως άνω κατάλογο - πλαίσιο που οι Εθνικές Αρχές Προστασίας Δεδομένων θα εφαρμόζουν κατά τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, αλλά και το οποίο μπορούν από κοινού να εμπλουτίσουν αξιοποιώντας την εμπειρία που θα αποκομίζουν με την πάροδο του χρόνου. Τα κοινά κριτήρια αξιολόγησης είναι τα παρακάτω: Το αποτέλεσμα αναζήτησης αφορά φυσικό πρόσωπο και το αποτέλεσμα αναζήτησης εμφανίζεται με βάση το όνομα του υποκειμένου των δεδομένων; Το υποκείμενο έχει ρόλο στη δημόσια ζωή; Δημόσιο πρόσωπο; Το υποκείμενο των δεδομένων είναι ανήλικος; Τα δεδομένα είναι ακριβή; Τα δεδομένα είναι συναφή κι όχι περισσότερα από όσα χρειάζονται; Αφορούν την επαγγελματική ζωή του υποκειμένου; Το αποτέλεσμα της αναζήτησης αφορά πληροφορίες που συνιστούν ρητορική μίσους/συκοφαντία/δυσφήμιση ή ανάλογα αδικήματα; Τα δεδομένα αντικατοπτρίζουν προσωπική γνώμη ή φαίνεται να είναι επιβεβαιωμένο γεγονός; Είναι ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα; Είναι τα δεδομένα επικαιροποιημένα; Διατίθενται για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο από όσο απαιτείται για τον επιδιωκόμενο σκοπό; Η δημοσιοποίηση των δεδομένων έχει δυσανάλογες αρνητικές επιπτώσεις για την ιδιωτική ζωή του υποκειμένου των δεδομένων; Το αποτέλεσμα της αναζήτησης συνδέεται με πληροφορίες που θέτουν το υποκείμενο των δεδομένων σε κίνδυνο; Ποιό είναι το περιεχόμενο μέσα στο οποίο δημοσιεύτηκαν τα δεδομένα; Δημοσιοποιήθηκαν από το ίδιο το υποκείμενο; Το υποκείμενο θα μπορούσε να προβλέψει τη δημοσιοποίηση; Το αρχικό κείμενο έχει δημοσιευθεί στο πλαίσιο δημοσιογραφικών σκοπών; Ο εκδότης των δεδομένων έχει τη νομική δύναμη ή τη νομική υποχρέωση να καθιστά τα δεδομένα διαθέσιμα στο κοινό; Τα δεδομένα αφορούν σε ποινικό αδίκημα;

Με αφορμή το ως άνω ζήτημα η ΑΠΔΠΧ εξέδωσε τις υπ' αριθ. 82, 83, 84/2016 αποφάσεις, οι οποίες έκριναν διασταλτικά την αόριστη νομική έννοια του δημοσίου προσώπου αναφορικά με την διάγνωση των ορίων του δικαιώματος διαγραφής. Εν κατακλείδι, το υποκείμενο των δεδομένων μπορεί να ζητήσει από μηχανή αναζήτησης στο διαδίκτυο να διαγράψει σύνδεσμο από τα αποτελέσματα ο οποίος

εμφανίζεται κατόπιν αναζήτησης με το ονοματεπώνυμό του, και η μηχανή αναζήτησης υποχρεούται να διαγράψει τον αναφερόμενο σύνδεσμο εφόσον δεν πρόκειται για δημόσιο πρόσωπο ή εφόσον το γενικό δημόσιο συμφέρον για πρόσβαση στις πληροφορίες δεν υπερισχύει του συμφέροντος του υποκειμένου των δεδομένων.⁵⁹

Δικαίωμα Περιορισμού της επεξεργασίας (άρθρο 18)

Ένα άλλο σημαντικό δικαίωμα που εισάγει ο ΓΚΠΔ είναι αυτό του περιορισμού της επεξεργασίας των δεδομένων σύμφωνα με το οποίο «1. Το υποκείμενο δικαιούται να ζητήσει τον περιορισμό της επεξεργασίας, όταν: α) η ακρίβεια των δεδομένων αμφισβητείται από το υποκείμενο, για χρονικό διάστημα στο οποίο ο ο υπεύθυνος επεξεργασίας επαληθεύει την ακρίβεια, β) η επεξεργασία είναι παράνομη και το υποκείμενο αντιτάσσεται στη διαγραφή των δεδομένων και ζητεί, αντ' αυτής, τον περιορισμό της χρήσης, γ) ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν χρειάζεται πλέον τα δεδομένα για την επεξεργασία, αλλά τα δεδομένα απαιτούνται για θεμελίωση, άσκηση, υποστήριξη αξιώσεων, δ) το υποκείμενο έχει αντιρρήσεις για την επεξεργασία, εν αναμονή της επαλήθευσης κατά πόσον οι νόμιμοι λόγοι του υπευθύνου επεξεργασίας υπερισχύουν έναντι των λόγων του υποκειμένου. 2. Όταν η επεξεργασία έχει περιοριστεί σύμφωνα με την παράγραφο 1, τα δεδομένα, εκτός της αποθήκευσης, υφίστανται επεξεργασία μόνο με τη συγκατάθεση του υποκειμένου ή για θεμελίωση/άσκηση/υποστήριξη νομικών αξιώσεων ή για την προστασία των δικαιωμάτων άλλου φυσικού ή νομικού προσώπου ή για λόγους δημόσιου συμφέροντος. 3. Μετά τον περιορισμό της επεξεργασίας το υποκείμενο ενημερώνεται από τον υπεύθυνο επεξεργασίας, πριν γίνει άρση του περιορισμού».

Το δικαίωμα αυτό δεν είναι απόλυτο δικαίωμα και ισχύει μόνο σε συγκεκριμένες περιπτώσεις. Δύναται να ασκηθεί είτε γραπτά είτε προφορικά και μπορεί να ασκηθεί και συνδυαστικά με το δικαίωμα διόρθωσης και το δικαίωμα εναντίωσης. Συγκεκριμένα: α) εάν το υποκείμενο των δεδομένων έχει ζητήσει τη διόρθωση των ανακριβών του δεδομένων, μπορεί να ζητήσει τον περιορισμό της επεξεργασίας για όσο διάστημα ο υπεύθυνος επεξεργασίας εξετάζει το αίτημα διόρθωσης & β) εάν το υποκείμενο ασκεί το δικαίωμα εναντίωσης, μπορεί να ζητήσει παράλληλα τον περιορισμό της επεξεργασίας για όσο διάστημα ο υπεύθυνος επεξεργασίας εξετάζει

⁵⁹ http://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,211106&_dad=portal&_schema=P

το αίτημα εναντίωσης. Ο ΓΚΠΔ προτείνει πολλούς τρόπους περιορισμού της επεξεργασίας, όπως: α) τα δεδομένα να μεταφερθούν προσωρινά σε άλλο σύστημα, β) να μην υπάρχει πρόσβαση των χρηστών στα δεδομένα, γ) τα δεδομένα να μην είναι προσωρινά δημοσιευμένα στην ιστοσελίδα, κ.α..

Ένα παράδειγμα άσκησης του δικαιώματος περιορισμού της επεξεργασίας είναι όταν το υποκείμενο επιθυμεί να αγοράσει σπίτι και λάβει στεγαστικό δάνειο από πιστωτικό ίδρυμα που προσφέρει συμφέροντα στεγαστικά δάνεια. Για το λόγο αυτό ζητεί από τη προηγούμενη Τράπεζα με την οποία έχει συμβληθεί στο παρελθόν να κλείσει όλους τους λογαριασμούς του και να διαγράψει όλα τα προσωπικά του δεδομένα. Ωστόσο η εν λόγω Τράπεζα διέπεται από τη έννομη υποχρέωση περί διατήρησης των δεδομένων των πελατών της για χρονικό διάστημα δέκα (10) ετών, σύμφωνα με τις ισχύουσες φορολογικές διατάξεις. Το υποκείμενο δύναται να ζητήσει περιορισμό στην επεξεργασία των δεδομένων του ώστε να είναι βέβαιος ότι δε θα χρησιμοποιηθούν τυχαία για ανεπιθύμητους λόγους.⁶⁰

Δικαίωμα στη Φορητότητα των δεδομένων (άρθρο 20)

Το δικαίωμα στη φορητότητα αποτελεί καινοτόμο - νεοεισαχθέν με τον ΓΚΠΔ δικαίωμα και αποτελεί θα λέγαμε μία έκφανση του δικαιώματος πρόσβασης στα προσωπικά δεδομένα. Το δικαίωμα αυτό προσφέρει στα υποκείμενα των δεδομένων έναν εύκολο τρόπο να διαχειρίζονται τα ίδια τα προσωπικά τους δεδομένα. Τα διευκολύνει να διακινούν, να αντιγράφουν ή να μεταφέρουν, εύκολα, δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα από ένα περιβάλλον τεχνολογιών πληροφορικής σε άλλο. Τα δεδομένα αυτά κρίνεται απαραίτητο να δοθούν από τον υπεύθυνο επεξεργασίας μέσω μίας δομημένης και κοινά χρησιμοποιούμενης, όπως και μηχανικά αναγνωρισμένης μορφής, καθώς οποιαδήποτε αντίθετη πράξη δεν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως «ανεμπόδιστη παροχή» από τον υπεύθυνο επεξεργασίας και θα αντίκειντο στην εν λόγω διάταξη (άρθρο 20) του ΓΚΠΔ.

Το δικαίωμα στη φορητότητα μπορεί να ασκηθεί όταν ισχύουν όλα τα παρακάτω: α) τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα υποβάλλονται σε επεξεργασία με αυτοματοποιημένα μέσα (γεγονός που αποκλείει τα έντυπα αρχεία), β) η νομική βάση της επεξεργασίας είναι είτε η συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων (άρ. 6

⁶⁰ <https://ec.europa.eu/info/law/law-topic/data-protection/reform/right>

παρ. 1α ή άρ. 9 παρ. 2α ΓΚΠΔ) είτε η εκτέλεση σύμβασης στην οποία το υποκείμενο των δεδομένων είναι συμβαλλόμενο μέρος (άρ. 6 παρ. 1β ΓΚΠΔ), γ) τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα αφορούν το υποκείμενο των δεδομένων και έχουν παρασχεθεί από αυτό. Θεωρείται ότι έχουν παρασχεθεί από το υποκείμενο των δεδομένων όταν παρέχονται συνειδητά και ενεργητικά, όπως στοιχεία σε έναν λογαριασμό που υποβάλλονται με ηλεκτρονικά μέσα (π.χ. διεύθυνση αλληλογραφίας, όνομα χρήστη, ηλικία κ.α.) αλλά και όταν παράγονται και συλλέγονται από τις δραστηριότητες των χρηστών, κατά τη χρήση μιας υπηρεσίας ή συσκευής (π.χ. μη επεξεργασμένα δεδομένα που υποβάλλονται σε επεξεργασία από έξυπνο μετρητή, αρχεία καταγραφής δραστηριοτήτων, ιστορικό χρήσης δικτυακών τόπων ή ιστορικό αναζητήσεων κ.α.), δ) η άσκηση του δικαιώματος δεν επηρεάζει δυσμενώς τα δικαιώματα και τις ελευθερίες άλλων.

Η άσκηση του δικαιώματος στη φορητότητα των δεδομένων γίνεται δεκτό ότι θα βελτιώσει τον ανταγωνισμό στην αγορά μεταξύ των παρόχων υπηρεσιών. Ακόμη θα εξαλειφθούν τα εμπόδια τα οποία δεν δικαιολογούν το περιορισμό της διασυννοριακής ροής δεδομένων π.χ. το δίκαιο εκάστοτε κράτους – μέλους που δύναται να θέτει περιορισμούς στην επεξεργασία των δεδομένων και στη περαιτέρω αποθήκευση ορισμένων δεδομένων εκτός της εθνικής του επικράτειας.

Η Ομάδα Εργασίας του άρθρου 29 της Οδηγίας 95/46/EK εξέδωσε κατευθυντήριες γραμμές (*Γνώμη WP 242 rev.01*) για το δικαίωμα στη φορητότητα των δεδομένων υπογραμμίζοντας τα πιθανά οφέλη που θα αποκομίσουν τα υποκείμενα από την αναγνώριση του εν λόγω δικαιώματος και της εξουσίας που τους παρέχει αυτό για εύκολη διάθεση των προσωπικών τους δεδομένων από τον έναν πάροχο στον άλλον, υπό την προϋπόθεση της αυστηρής τήρησης των όρων που θέτει ο ΓΚΠΔ. Ωστόσο θα πρέπει να επισημανθεί ότι το δικαίωμα στη φορητότητα των δεδομένων θα πρέπει να αντιμετωπίζεται με σύνεση καθώς πιθανή θεωρείται οποιαδήποτε καταστρατήγηση του ΓΚΠΔ και των δικαιωμάτων που απορρέουν απ' αυτόν.

Δικαίωμα Εναντίωσης (άρθρο 21)

Το δικαίωμα της εναντίωσης συνίσταται στο δικαίωμα που έχει το υποκείμενο των δεδομένων να αντιτάσσεται, ανά πάσα στιγμή και για λόγους που σχετίζονται με την ιδιαίτερη κατάστασή του, στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν, η οποία βασίζεται στο άρθρο 6 παρ. 1 στοιχ. ε' ΓΚΠΔ (καθήκον που

εκτελείται προς το δημόσιο συμφέρον) ή στ' (ύπαρξη εννόμου συμφέροντος), περιλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ βάσει των εν λόγω διατάξεων. Στην περίπτωση που το υποκείμενο των δεδομένων εναντιωθεί στην επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων, ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να σταματήσει την εν λόγω επεξεργασία εκτός και αν καταδείξει επιτακτικούς και νόμιμους λόγους για την επεξεργασία, οι οποίοι υπερσχύουν των συμφερόντων, των δικαιωμάτων και των ελευθεριών του υποκειμένου των δεδομένων ή για τη θεμελίωση, άσκηση ή υποστήριξη νομικών αξιώσεων.

Σύμφωνα με τις παρ. 2-5 του εν λόγω άρθρου, το δικαίωμα μπορεί να ασκηθεί ανά πάσα στιγμή στην επεξεργασία δεδομένων για σκοπούς απευθείας εμπορικής προώθησης, περιλαμβανομένης και της κατάρτισης προφίλ, αν σχετίζεται μ' αυτήν την απευθείας εμπορική προώθηση. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει, το αργότερο κατά την πρώτη επικοινωνία με το υποκείμενο των δεδομένων, να ενημερώσει για την ύπαρξη του δικαιώματος αυτού με σαφήνεια και διακριτό τρόπο από τυχόν άλλες παρεχόμενες πληροφορίες. Ειδικότερα, στις περιπτώσεις επεξεργασίας για σκοπούς επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας ή στατιστικούς σκοπούς κατά το άρθρο 89 παρ. 1 ΓΚΠΔ, το υποκείμενο των δεδομένων δικαιούται να αντιταχθεί, για λόγους που σχετίζονται με την ιδιαίτερη κατάστασή του, στην επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν, με εξαίρεση την περίπτωση κατά την οποία η επεξεργασία είναι απαραίτητη για την εκτέλεση καθήκοντος που ασκείται για λόγους δημόσιου συμφέροντος. Ωστόσο, τηρείται πάντα η επιφύλαξη των προϋποθέσεων και εγγυήσεων που τίθενται στην παρ. 1 του άρθρου 89 ΓΚΠΔ.

Όπως και τα λοιπά δικαιώματα που μνημονεύονται στον ΓΚΠΔ, έτσι και το δικαίωμα εναντίωσης είναι δυνατό να υπόκειται σε νόμιμους περιορισμούς μέσω νομοθετικών μέτρων, εφόσον δεν παραβιάζει τον πυρήνα του εκάστοτε δικαιώματος και αφορά σε αναγκαία και αναλογικά μέτρα που οφείλει να λαμβάνει μια δημοκρατική κοινωνία.⁶¹

Δικαίωμα στην ανθρώπινη παρέμβαση - Αυτοματοποιημένη ατομική λήψη αποφάσεων, περιλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ (άρθρο 22)

Σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο «το υποκείμενο έχει το δικαίωμα να μην υπόκειται σε απόφαση που λαμβάνεται αποκλειστικά βάσει αυτοματοποιημένης επεξεργασίας,

⁶¹ http://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,211294&_dad=portal&_schem

συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ, η οποία παράγει έννομα αποτελέσματα που το αφορούν ή το επηρεάζει σημαντικά με παρόμοιο τρόπο». Ο ΓΚΠΔ ρύθμισε στο άρθρο αυτό ένα εξαιρετικά επίκαιρο ζήτημα, καθώς η κατάρτιση προφίλ και η αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων χρησιμοποιούνται σε έναν αυξανόμενο αριθμό τομέων, τόσο σε ιδιωτικό όσο και δημόσιο επίπεδο. Τομείς όπως ο τραπεζικός και χρηματοοικονομικός, η υγειονομική περίθαλψη, η φορολογία, η ασφάλιση, το μάρκετινγκ και η διαφήμιση είναι ορισμένοι από τους οποίους καταρτίζουν -βάσει επιχειρηματικής στρατηγικής- προφίλ χρηστών ώστε να λαμβάνουν πιο εύστοχες αποφάσεις.

Γίνεται ευρέως αποδεκτό ότι η ταχύτατη πρόοδος στην τεχνολογία, με τις δυνατότητες που παρέχει η ανάλυση των big data, η τεχνητή νοημοσύνη και το “Internet of Things”, έχουν καταστήσει ευκολότερη τη δημιουργία προφίλ και τη λήψη αυτοματοποιημένων αποφάσεων. Έτσι λοιπόν η ευρύτατη διαθεσιμότητα των προσωπικών δεδομένων στο διαδίκτυο δύναται να οδηγήσει στον καθορισμό, την ανάλυση και τελικώς την πρόβλεψη πτυχών της προσωπικότητας ενός ατόμου ή της συμπεριφοράς, των ενδιαφερόντων και των συνηθειών του.

Σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 4 του ΓΚΠΔ ως κατάρτιση προφίλ ορίζεται: *«οποιαδήποτε μορφή αυτοματοποιημένης επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που συνίσταται στη χρήση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για την αξιολόγηση ορισμένων προσωπικών πτυχών ενός φυσικού προσώπου, ιδίως για την ανάλυση ή την πρόβλεψη πτυχών που αφορούν την απόδοση στην εργασία, την οικονομική κατάσταση, την υγεία, τις προσωπικές προτιμήσεις, τα ενδιαφέροντα, την αξιοπιστία, τη συμπεριφορά, τη θέση ή τις μετακινήσεις του εν λόγω φυσικού προσώπου»*. Η κατάρτιση προφίλ και η αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων μπορεί να είναι χρήσιμη για τα υποκείμενα των δεδομένων, τους υπεύθυνους επεξεργασίας καθώς και για την εθνική οικονομία και το κοινωνικό «γίγνεσθαι», παρέχοντας σπουδαία οφέλη όπως η αυξημένη αποτελεσματικότητα και η εξοικονόμηση πόρων.

Οι διαδικασίες επεξεργασίας τις οποίες πρέπει να ακολουθούν οι υπεύθυνοι επεξεργασίας απαιτούν την ύπαρξη κατάλληλων ασφαλιστικών δικλίδων καθώς είναι δυνατόν να δημιουργήσουν κινδύνους για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων. Έτσι λοιπόν οι υπεύθυνοι επεξεργασίας, προκειμένου να προβαίνουν νομίμως σε αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων –

συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ– πρέπει να τηρούν τις αρχές της σύννομης και θεμιτής επεξεργασίας και να υπάρχει συγκεκριμένη νομιμοποιητική βάση επεξεργασίας. Δύνανται να διασφαλίζουν τη διαφάνεια της επεξεργασίας, παρέχοντας πληροφορίες στα υποκείμενα των δεδομένων, ελαχιστοποιώντας τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που τηρούν, (αρχή της αναλογικότητας) φροντίζοντας να είναι ακριβή, επαληθευόντάς τα, επικαιροποιώντας τα σε τακτική βάση, (αρχή της ακρίβειας) και ακολουθώντας τους ενδεδειγμένους χρόνους τήρησής τους (αρχή του περιορισμού του χρόνου αποθήκευσης).

Ειδικότερα, προς αποφυγή των κινδύνων που ελλοχεύουν για τα δικαιώματα και τα έννομα συμφέροντα των υποκειμένων θα πρέπει οι υπεύθυνοι επεξεργασίας να δικαιολογούν καθέ φορά το σκοπό της υπό κρίση επεξεργασίας (κατάρτιση προφίλ), διαφορετικά οφείλουν να επιλέξουν ανωνυμοποιημένα ή ψευδοανωνυμοποιημένα δεδομένα.⁶² Ειδικά για απόφαση που παράγει έννομα αποτελέσματα που αφορούν το υποκείμενο ή το επηρεάζουν σημαντικά, με αποκλειστικά αυτοματοποιημένη μέθοδο, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ ισχύουν τα ακόλουθα: α) ο υπεύθυνος επεξεργασίας μπορεί νομίμως να λαμβάνει τέτοια απόφαση, σύμφωνα με το άρθρο 22 παρ. 2 ΓΚΠΔ, μόνον εάν το υποκείμενο έχει παράσχει ρητή συγκατάθεση ή όταν η απόφαση είναι αναγκαία για τη σύναψη ή την εκτέλεση σύμβασης μεταξύ υποκειμένου των δεδομένων και του υπευθύνου επεξεργασίας ή η εν λόγω απόφαση επιτρέπεται από το δίκαιο της Ένωσης ή κράτους μέλους, στο οποίο υπόκειται ο υπεύθυνος και το οποίο προβλέπει κατάλληλα μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων του υποκειμένου, β) εάν η εν λόγω απόφαση λήφθηκε ως αναγκαία για την σύναψη ή εκτέλεση σύμβασης μεταξύ του υπευθύνου επεξεργασίας και του υποκειμένου ή βάσει της ρητής συγκατάθεσης του υποκειμένου, το τελευταίο έχει το δικαίωμα να την αμφισβητήσει και ο υπεύθυνος υποχρεούται να εφαρμόσει κατάλληλα μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων του, όπως να εξασφαλίζει την ανθρώπινη παρέμβαση στη λήψη της απόφασης ή το δικαίωμα έκφρασης άποψης καθώς και αμφισβήτησης της απόφασης από το υποκείμενο, γ) εφόσον ο υπεύθυνος επεξεργασίας προβαίνει σε αυτοματοποιημένη επεξεργασία των δεδομένων, περιλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ, παρέχει στο υποκείμενο των δεδομένων, κατά τη λήψη των δεδομένων (όταν τα έχει συλλέξει από το ίδιο) ή σε εύλογο χρόνο

⁶² http://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,211383&_dad=portal&_schema=

(όταν αυτά έχουν ληφθεί από άλλη πηγή), εκτός από τις πληροφορίες που περιλαμβάνονται στα άρθρα 13 και 14 ΓΚΠΔ, και τις εξής επιπλέον πληροφορίες: σχετικά με το αν και κατά πόσον λαμβάνει χώρα αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων, περιλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ, σχετικά με τη λογική που ακολουθείται και με τη σημασία και τις προβλεπόμενες συνέπειες της επεξεργασίας,

Το αργότερο κατά την πρώτη επικοινωνία με το υποκείμενο των δεδομένων, ο υπεύθυνος επεξεργασίας επισημαίνει το δικαίωμα του υποκειμένου για εναντίωση, το οποίο περιγράφεται με σαφήνεια και χωριστά από οποιαδήποτε άλλη πληροφορία. Συγκεκριμένα, το υποκείμενο δικαιούται να αντιτάσσεται, ανά πάσα στιγμή και για λόγους που σχετίζονται με την ιδιαίτερη κατάστασή του, στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν, η οποία βασίζεται στο άρθρο 6 παρ. 1 στοιχείο στ' του Κανονισμού, περιλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ (άρθρο 21 παρ.1 ΓΚΠΔ). Ακόμη, το υποκείμενο των δεδομένων δικαιούται, και στην περίπτωση που λαμβάνει χώρα κατάρτιση προφίλ, να εξασφαλίζει τον περιορισμό της επεξεργασίας σε οποιοδήποτε στάδιο αυτής, σύμφωνα με το άρθρο 18 ΓΚΠΔ. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας είναι υποχρεωμένος να διαγράψει τα σχετικά προσωπικά δεδομένα, εάν η βάση της κατάρτισης προφίλ είναι η συγκατάθεση του υποκειμένου και αυτή ανακληθεί ή το υποκείμενο ασκήσει το δικαίωμα διαγραφής των δεδομένων του, κατά το άρθρο 17 ΓΚΠΔ, εφόσον δεν συντρέχει άλλη νομική βάση επεξεργασίας, σύμφωνα με τις διατάξεις του ΓΚΠΔ.

Η Ομάδα Εργασίας του άρθρου 29 της Οδηγίας 95/46/EK εξέδωσε μία σειρά από κατευθυντήριες γραμμές (*Γνώμη WP 251/03.10.2017*) με στόχο να παρέχουν διευκρινίσεις σχετικά με τις διατάξεις του ΓΚΠΔ που ρύθμισαν την αντιμετώπιση των κινδύνων που προκύπτουν από την κατάρτιση προφίλ και την αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων, ιδίως και όχι περιοριστικώς, για την ιδιωτική ζωή. Η Γνώμη της WP 29 (251) περιλαμβάνει: α) ορισμούς σχετικά με την κατάρτιση προφίλ και την αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων, καθώς και τη γενική προσέγγιση του ΓΚΠΔ προς αυτές τις έννοιες (*Κεφάλαιο II*), β) ειδικές διατάξεις για την αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων, όπως ορίζεται στο άρθρο 22 του ΓΚΠΔ (*Κεφάλαιο III*), γ) γενικές διατάξεις σχετικά με τη δημιουργία προφίλ και την αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων (*Κεφάλαιο IV*), δ) διατάξεις για την κατάρτιση προφίλ σε σχέση με τα

παιδιά (Κεφάλαιο V) και ε) εκτιμήσεις αντικτύπου σχετικά με την προστασία δεδομένων (Κεφάλαιο VI).⁶³

6.2. Προβλεπόμενες Κυρώσεις - Προσφυγές – Ευθύνη

Ο ΓΚΠΔ 2016/679 τροποποιεί ριζικά το ισχύον νομικό πλαίσιο για την προστασία των δεδομένων εισάγοντας ένα εκσυγχρονισμένο, συνεκτικό και πιο ενισχυμένο πλαίσιο προστασίας των δεδομένων, με βάση τη λογοδοσία των υπεύθυνων επεξεργασίας οι οποίοι φέρουν την αποκλειστική ευθύνη να αποδείξουν τη συμμόρφωσή τους με τον ΓΚΠΔ. Μία λοιπόν εκ των καινοτομιών που εισάγει αποτελεί η αυστηροποίηση των κυρώσεων που επιβάλλονται σε περίπτωση παραβιάσεων των υποχρεώσεων που απορρέουν απ' αυτόν, ήτοι επιβολές κυρώσεων – διοικητικών προστίμων που δύνανται να φτάσουν έως το ύψος των 20.000.000 Ευρώ ή σε περίπτωση επιχειρήσεων έως το 4% του συνολικού παγκόσμιου ετήσιου κύκλου εργασιών του προηγούμενου οικονομικού έτους.⁶⁴ Για το λόγο αυτό οι υπεύθυνοι επεξεργασίας και οι εκτελούντες την επεξεργασία αναζητούν τρόπους πλήρους συμμόρφωσης στα νέα δεδομένα που θέτει ο ΓΚΠΔ προκειμένου να αποφύγουν τυχόν επιβολή οποιασδήποτε κύρωσης – διοικητικού προστίμου, η οποία δύναται να βλάψει τη δραστηριότητα και εμπορική φήμη τους και να τους «εξαντλήσει» οικονομικά.

Στο πλαίσιο αυτό οι υπεύθυνοι επεξεργασίας και οι εκτελούντες την επεξεργασία έχουν αυξημένες υποχρεώσεις για την αποτελεσματική προστασία των προσωπικών δεδομένων των υποκειμένων τους ενώ η αρμόδια εποπτική Αρχή θα πρέπει να διασφαλίσει την αποτελεσματική, αναλογική και αποτρεπτική επιβολή των διοικητικών προστίμων, όπως επιτάσσει το άρθρο 83 του ΓΚΠΔ. Πράγματι, τα διοικητικά πρόστιμα, ως μορφή κυρώσεων, αποτελούν κομβικό σημείο του νέου καθεστώτος επιβολής κυρώσεων που εισάγει ο ΓΚΠΔ και αποτελεσματικό εργαλείο

⁶³ <https://www.lawspot.gr> (οδηγίες για την κατάρτιση προφίλ -άρθρο 22 του ΓΚΠΔ-)

⁶⁴ Κόμνιος Κ.: «Οι γενικοί όροι επιβολής διοικητικών προστίμων κατά τον Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων. Συμβολή στην ερμηνεία του άρθρου 83 του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων», ΔΙΜΕΕ, 2017.

στα χέρια της αρμόδιας εποπτικής Αρχής (ΑΠΔΠΧ), συμπληρωματικώς με τα λοιπά μέτρα – εξουσίες έρευνας που αυτή διαθέτει, (άρθρο 58 ΓΚΠΔ).⁶⁵

Σε κάθε περίπτωση η επιβολή διοικητικών ή/και ποινικών κυρώσεων για παραβάσεις εθνικών κανόνων δε θα πρέπει να οδηγήσει στην παραβίαση της θεμελιώδους αρχής *ne bis in idem*, δηλαδή η αρμόδια εποπτική Αρχή απαγορεύεται να επιβάλλει επιπρόσθετη κύρωση – ποινή για το ίδιο αδίκημα για το οποίο έχει ήδη επιβληθεί από ελληνικό δικαστήριο ή άλλη αρχή. Βέβαια σημειώνεται ότι σε περίπτωση απαλλαγής ή αθώωσης από ελληνικό δικαστήριο ή άλλη αρχή, η ΑΠΔΠΧ δύναται να επιληφθεί της συγκεκριμένης υπόθεσης.⁶⁶

Πριν την επιβολή κυρώσεων η αρμόδια εποπτική Αρχή (ΑΠΔΠΧ) διαθέτει σύμφωνα με το άρθρο 58 παρ. 2 του ΓΚΠΔ 2016/679 μία σειρά διορθωτικών εξουσιών, τις οποίες ασκεί στους υπεύθυνους επεξεργασίας και εκτελούντες την επεξεργασία. Ειδικότερα, η ΑΠΔΠΧ δύναται: «α) να απευθύνει προειδοποιήσεις στον υπεύθυνο επεξεργασίας ή στον εκτελούντα την επεξεργασία ότι σκοπούμενες πράξεις επεξεργασίας είναι πιθανόν να παραβαίνουν διατάξεις του παρόντος κανονισμού, β) να απευθύνει επιπλήξεις στον υπεύθυνο επεξεργασίας ή στον εκτελούντα την επεξεργασία όταν πράξεις επεξεργασίας έχουν παραβεί διατάξεις του παρόντος κανονισμού, γ) να δίνει εντολή στον υπεύθυνο επεξεργασίας ή στον εκτελούντα την επεξεργασία να συμμορφώνεται προς τα αιτήματα του υποκειμένου των δεδομένων για την άσκηση των δικαιωμάτων του σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό, δ) να δίνει εντολή στον υπεύθυνο επεξεργασίας ή στον εκτελούντα την επεξεργασία να καθιστούν τις πράξεις επεξεργασίας σύμφωνες με τις διατάξεις του παρόντος κανονισμού, εάν χρειάζεται, με συγκεκριμένο τρόπο και εντός ορισμένης προθεσμίας, ε) να δίνει εντολή στον υπεύθυνο επεξεργασίας να ανακοινώνει την παραβίαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο υποκείμενο των δεδομένων, στ) να επιβάλλει προσωρινό ή οριστικό περιορισμό, περιλαμβανομένης της απαγόρευσης της επεξεργασίας, ζ) να δίνει εντολή διόρθωσης ή διαγραφής δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ή περιορισμού της επεξεργασίας δυνάμει των άρθρων 16, 17 και 18 και εντολή κοινοποίησης των ενεργειών αυτών σε αποδέκτες στους οποίους τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα γνωστοποιήθηκαν δυνάμει του άρθρου 17 παράγραφος 2 και του άρθρου 19, η) να αποσύρει την πιστοποίηση ή να

⁶⁵ Ομάδα εργασίας του άρθρου 29 για την προστασία δεδομένων (2017). Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή και τον καθορισμό διοικητικών προστίμων για τους σκοπούς του κανονισμού 2016/679, σελ.4 επ.

⁶⁶ Βλ. υπ' αριθ. 150 αιτιολογική σκέψη του ΓΚΠΔ.

διατάζει τον οργανισμό πιστοποίησης να αποσύρει ένα πιστοποιητικό εκδοθέν σύμφωνα με τα άρθρα 42 και 43 ή να διατάζει τον οργανισμό πιστοποίησης να μην εκδώσει πιστοποίηση, εφόσον οι απαιτήσεις πιστοποίησης δεν πληρούνται ή δεν πληρούνται πλέον, θ) να επιβάλλει διοικητικό πρόστιμο δυνάμει του άρθρου 83, επιπλέον ή αντί των μέτρων που αναφέρονται στην παρούσα παράγραφο, ανάλογα με τις περιστάσεις κάθε μεμονωμένης περίπτωσης και ι) να δίνει εντολή για αναστολή της κυκλοφορίας δεδομένων σε αποδέκτη σε τρίτη χώρα ή σε διεθνή οργανισμό».

Σε κάθε περίπτωση, οι εξουσίες της ΑΠΔΠΧ θα πρέπει να ασκούνται σύμφωνα με τις κατάλληλες διαδικαστικές διασφαλίσεις που ορίζονται στο εθνικό δίκαιο και στο δίκαιο της Ένωσης, αμερόληπτα, δίκαια και σε εύλογο χρονικό διάστημα. Ιδίως, κάθε μέτρο θα πρέπει να είναι κατάλληλο, αναγκαίο και αναλογικό, ώστε να διασφαλίζει συμμόρφωση με τον παρόντα κανονισμό, λαμβάνοντας υπόψη τις περιστάσεις κάθε ατομικής περίπτωσης, να σέβεται το δικαίωμα ακρόασης κάθε προσώπου προτού ληφθεί μεμονωμένο μέτρο εις βάρος του και να μην προκαλεί περιττά έξοδα και υπέρμετρες επιβαρύνσεις για τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα.⁶⁷

Το άρθρο 83 με τίτλο «Γενικοί όροι επιβολής διοικητικών προστίμων», στην παράγραφο 4 ορίζει: «Παραβάσεις των ακόλουθων διατάξεων επισύρουν, σύμφωνα με την παράγραφο 2, διοικητικά πρόστιμα έως 10.000.000 EUR ή, σε περίπτωση επιχειρήσεων, έως το 2 % του συνολικού παγκόσμιου ετήσιου κύκλου εργασιών του προηγούμενου οικονομικού έτους, ανάλογα με το ποιο είναι υψηλότερο: α) οι υποχρεώσεις του υπευθύνου επεξεργασίας και του εκτελούντος την επεξεργασία σύμφωνα με τα άρθρα 8, 11, 25 έως 39 και 42 και 43, β) οι υποχρεώσεις του φορέα πιστοποίησης σύμφωνα με τα άρθρα 42 και 43, γ) οι υποχρεώσεις του φορέα παρακολούθησης σύμφωνα με το άρθρο 41 παράγραφος 4.». Επιπροσθέτως η παράγραφος 5 προβλέπει: «Παραβάσεις των ακόλουθων διατάξεων επισύρουν, σύμφωνα με την παράγραφο 2, διοικητικά πρόστιμα έως 20.000.000 EUR ή, σε περίπτωση επιχειρήσεων, έως το 4 % του συνολικού παγκόσμιου ετήσιου κύκλου εργασιών του προηγούμενου οικονομικού έτους, ανάλογα με το ποιο είναι υψηλότερο: α) οι βασικές αρχές για την επεξεργασία, περιλαμβανομένων των όρων που ισχύουν για την έγκριση, σύμφωνα με τα άρθρα 5, 6, 7 και 9, β) τα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων σύμφωνα με τα άρθρα 12 έως 22, γ) η διαβίβαση δεδομένων

⁶⁷ Βλ. υπ' αριθ. 129 αιτιολογική σκέψη του ΓΚΠΔ 2016/679

προσωπικού χαρακτήρα σε αποδέκτη σε τρίτη χώρα ή σε διεθνή οργανισμό σύμφωνα με τα άρθρα 44 έως 49, δ) οποιεσδήποτε υποχρεώσεις σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους οι οποίες θεσπίζονται δυνάμει του κεφαλαίου IX, ε) μη συμμόρφωση προς εντολή ή προς προσωρινό ή οριστικό περιορισμό της επεξεργασίας ή προς αναστολή της κυκλοφορίας δεδομένων που επιβάλλει η εποπτική αρχή δυνάμει του άρθρου 58 παράγραφος 2 ή μη παροχή πρόσβασης κατά παράβαση του άρθρου 58 παράγραφος 1.»

Ακόμη, στο υπό κρίση άρθρο ορίζεται ότι τα διοικητικά πρόστιμα θα πρέπει να επιβάλλονται για κάθε παράβαση του παρόντος κανονισμού, επιπρόσθετα ή αντί των κατάλληλων μέτρων που επιβάλλονται από την εποπτική αρχή σύμφωνα με το άρθρο 58 παρ. 2 του ΓΚΠΔ. Μάλιστα, σε περίπτωση παράβασης ελάσσονος σημασίας ή αν το πρόστιμο που ενδέχεται να επιβληθεί θα αποτελούσε δυσανάλογη επιβάρυνση σε φυσικό πρόσωπο, θα μπορούσε να επιβληθεί επίπληξη αντί προστίμου.⁶⁸ Σημειώνεται ότι η αρμόδια εποπτική Αρχή (ΑΠΔΠΧ) μεριμνά αφενός, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 83 ΓΚΠΔ, ώστε η επιβολή διοικητικών προστίμων να είναι για κάθε μεμονωμένη περίπτωση αποτελεσματική, αναλογική και αποτρεπτική, αφετέρου προκειμένου να επιβληθεί οποιαδήποτε διοικητική κύρωση – πρόστιμο και να καθοριστεί το ύψος της λαμβάνεται υπόψη πληθώρα δεδομένων, ήτοι:

(1.) η φύση, η βαρύτητα και η διάρκεια της παράβασης, (2.) ο δόλος ή η αμέλεια που προκάλεσε την παράβαση, (3.) οποιεσδήποτε ενέργειες στις οποίες προέβη ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία για να μετριάσει τη ζημία που υπέστησαν τα υποκείμενα των δεδομένων, (4.) ο βαθμός ευθύνης του υπευθύνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία, (5.) τυχόν σχετικές προηγούμενες παραβάσεις του υπευθύνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία, (6.) ο βαθμός συνεργασίας με την αρχή ελέγχου για την επανόρθωση της παράβασης και τον περιορισμό των πιθανών δυσμενών επιπτώσεών της, (7.) οι κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που επηρεάζει η παράβαση (π.χ ειδικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τα ευρέως γνωστά ως «ευαίσθητα δεδομένα», ήτοι φυλετική ή εθνοτική καταγωγή, πολιτικά φρονήματα, σεξουαλικός προσανατολισμός κ.λπ.), (8.) ο τρόπος με τον οποίο η εποπτική αρχή (ΑΠΔΠΧ) πληροφορήθηκε την παράβαση, ειδικότερα εάν και κατά πόσο ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία κοινοποίησε την παράβαση, (9.) σε

⁶⁸ Βλ. υπ' αριθ. 148 αιτιολογική σκέψη του ΓΚΠΔ 2016/679.

περίπτωση που διατάχθηκε προηγουμένως η λήψη συγκεκριμένων μέτρων κατά του εμπλεκόμενου υπευθύνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία, σχετικά με το ίδιο αντικείμενο, η συμμόρφωση με τα εν λόγω μέτρα, (10.) η τήρηση εγκεκριμένων κωδίκων δεοντολογίας ή εγκεκριμένων μηχανισμών πιστοποίησης και

(11.) κάθε άλλο επιβαρυντικό ή ελαφρυντικό στοιχείο που προκύπτει από τις περιστάσεις της συγκεκριμένης περίπτωσης, όπως τα οικονομικά οφέλη που αποκομίστηκαν ή ζημιών που αποφεύχθηκαν, άμεσα ή έμμεσα, από την παράβαση.

Συμπληρωματικώς, σε περίπτωση που τα διοικητικά πρόστιμα επιβάλλονται σε πρόσωπα που δεν είναι επιχειρήσεις, (και ως επιχείρηση θα πρέπει να νοείται η επιχείρηση σύμφωνα με τα άρθρα 101 και 102 ΣΛΕΕ), η αρμόδια Εποπτική Αρχή κάθε κράτους – μέλους θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη το γενικό επίπεδο εισοδημάτων στο κράτος μέλος, καθώς και την οικονομική κατάσταση του προσώπου, όταν εξετάζει το ενδεδειγμένο ποσό του προστίμου.⁶⁹ Ωστόσο ο ΓΚΠΔ, όπως αναφέρει και στην υπ' αριθ. 148 αιτιολογική σκέψη, επιτρέπει αφενός στα κράτη - μέλη να καθορίζουν μέσω της διακριτικής τους ευχέρειας τους κανόνες για το εάν και σε ποιο βαθμό διοικητικά πρόστιμα δύνανται να επιβάλλονται σε δημόσιες αρχές και φορείς που έχουν συσταθεί στα εν λόγω κράτη μέλη αφετέρου επιβάλλει στις αρμόδιες εποπτικές αρχές να ασκούν τις εξουσίες τους βάσει των δέουσων δικονομικών εγγυήσεων, σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης και το δίκαιο του εκάστοτε κράτους - μέλους, συμπεριλαμβανομένης της άσκησης πραγματικής δικαστικής προσφυγής και της τήρησης της προσήκουσας διαδικασίας.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στο άρθρο 83 του ΓΚΠΔ ο κοινοτικός νομοθέτης αναφέρει δύο (2) φορές σε δύο σημεία του ότι η επιβολή προστίμων για κάθε μεμονωμένη παράβαση πρέπει να είναι αποτελεσματική, αναλογική και αποτρεπτική. Συνεπώς, συνάγεται σαφώς, κατόπιν γραμματικής ερμηνείας των διατάξεων του εν λόγω άρθρου αλλά και τελεολογικής ερμηνείας (λαμβάνοντας υπόψη το σκοπό της διάταξης) η βαρύτητα που αποδίδει ο ΓΚΠΔ στην ορθή (κατ' έκταση και κατ' ένταση) επιβολή προστίμων – διοικητικών κυρώσεων από την ΑΠΔΠΧ και στο σκοπό της εν λόγω επιβολής.

⁶⁹ Βλ. υπ' αριθ. 150 αιτιολογική σκέψη του ΓΚΠΔ.

Σύμφωνα με το ελληνικό σχέδιο Νόμου που τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση από τις 22.02.2018 υπό τον τίτλο: «Θέσπιση νομοθετικών μέτρων για την εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της Οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων) και ενσωμάτωση στην εθνική έννομη τάξη της Οδηγίας 2016/680/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, διερεύνησης, ανίχνευσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της απόφασης-πλαίσιο 2008/977/ΔΕΥ του Συμβουλίου και συμπληρωματικές διατάξεις.» ρυθμίστηκε στο άρθρο 69 το θέμα των διοικητικών προστίμων και οι γενικοί όροι επιβολής τους με στόχο την εναρμόνιση του ελληνικού δικαίου με τον ΓΚΠΔ, ορίζοντας συνοπτικά τα ακόλουθα:

α) Η ΑΠΔΠΧ μπορεί να επιβάλλει τα διοικητικά πρόστιμα του άρθρου 83 του ΓΚΠΔ 2016/679 και σε δημόσιες αρχές και φορείς δημοσίου τομέα,

β) Κατά τη λήψη απόφασης σχετικά με την επιβολή διοικητικού προστίμου, καθώς και σχετικά με το ύψος του διοικητικού προστίμου για κάθε μεμονωμένη περίπτωση, λαμβάνονται υπόψη τα κριτήρια και οι παράγοντες που απαριθμούνται στο άρθρο 83 παρ. 2 του ΓΚΠΔ (π.χ. η φύση, η βαρύτητα και η διάρκεια της παράβασης, ο δόλος ή η αμέλεια που προκάλεσε την παράβαση, τυχόν σχετικές προηγούμενες παραβάσεις, οι κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που επηρεάζει η παράβαση, κάθε άλλο επιβαρυντικό ή ελαφρυντικό στοιχείο εκ της συγκεκριμένης περιπτώσεως κ.λπ.),

γ) Σε περίπτωση που ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία, για τις ίδιες ή για συνδεδεμένες πράξεις επεξεργασίας, παραβιάζει αρκετές διατάξεις του ΓΚΠΔ., το συνολικό ύψος του διοικητικού προστίμου δεν υπερβαίνει το ποσό που ορίζεται για τη βαρύτερη παράβαση,

δ) Οι πράξεις της ΑΠΔΠΧ με τις οποίες επιβάλλονται διοικητικά πρόστιμα συνιστούν εκτελεστό τίτλο και επιδίδονται στον υπεύθυνο επεξεργασίας ή τον εκτελούντα επεξεργασία ή τους εκπροσώπους αυτών,

ε) Η είσπραξη των προστίμων γίνεται κατά τις διατάξεις του Κώδικα Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων (ΚΕΔΕ).

Επιπροσθέτως, στο άρθρο 70 του ελληνικού σχεδίου Νόμου με τίτλο «Ποινικές Κυρώσεις» και προς εναρμόνιση με τον ΓΚΠΔ, προβλέπει τις κατηγορίες συμπεριφορών που θεμελιώνουν το αξιόποινο, όπως γενικά αξιόποινες πράξεις, (παρ. 1), αξιόποινες πράξεις, αφορώσες ειδικές κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, (παρ. 2), αξιόποινες πράξεις με επιβαρυντικές περιστάσεις, (παρ. 3 & 4) και τέλος αυτές που διενεργούνται από τον υπεύθυνο προστασίας δεδομένων, (παρ. 5). Πιο συγκεκριμένα:

«1. Όποιος με πρόθεση επεμβαίνει χωρίς δικαίωμα με οποιονδήποτε τρόπο σε αρχείο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και με την επέμβαση αυτή λαμβάνει γνώση των δεδομένων αυτών ή τα αφαιρεί, αλλοιώνει, βλάπτει, καταστρέφει, επεξεργάζεται, μεταδίδει, ανακοινώνει, τα καθιστά προσιτά σε μη δικαιούμενα πρόσωπα ή επιτρέπει στα πρόσωπα αυτά να λάβουν γνώση των εν λόγω δεδομένων, ή τα εκμεταλλεύεται με οποιονδήποτε τρόπο, τιμωρείται με φυλάκιση.

2. Εάν οι αξιόποινες πράξεις της παραγράφου 1 αφορούν ειδικές κατηγορίες δεδομένων ή δεδομένα που αναφέρονται σε ποινικές διώξεις, μέτρα ασφαλείας ή ποινικές καταδίκες τιμωρούνται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός (1) έτους και χρηματική ποινή από δέκα χιλιάδες ευρώ (10.000) έως εκατό χιλιάδες (100.000) ευρώ, εάν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα από άλλες διατάξεις.

3. Αν ο υπαίτιος των πράξεων των προηγούμενων παραγράφων είχε σκοπό να προσπορίσει στον εαυτό του ή σε άλλον παράνομο περιουσιακό όφελος ή να προκαλέσει περιουσιακή ζημία σε άλλον ή να βλάψει άλλον, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών και χρηματική ποινή από εκατό χιλιάδες ευρώ (100.000) έως τριακόσιες χιλιάδες ευρώ (300.000), εάν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα από άλλες διατάξεις.

4. Αν από τις πράξεις των παραγράφων 1 έως και 3 του παρόντος άρθρου προκλήθηκε κίνδυνος για την ελεύθερη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος ή για την εθνική

ασφάλεια, επιβάλλεται κάθειρξη και χρηματική ποινή από εκατό χιλιάδες ευρώ (100.000) έως τριακόσιες χιλιάδες ευρώ (300.000).

5. Υπεύθυνος προστασίας δεδομένων που παραβιάζει την υποχρέωση εχεμύθειας που τον βαρύνει στο πλαίσιο του επαγγελματικού απορρήτου ανακοινώνοντας ή αποκαλύπτοντας σε άλλον γεγονότα ή πληροφορίες που περιήλθαν σε γνώση του από τη θέση του κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του ή επ' ευκαιρία αυτών, με σκοπό να ωφεληθεί ο ίδιος ή τρίτος, ή για να βλάψει τον υπεύθυνο επεξεργασίας ή τον εκτελούντα την επεξεργασία ή το υποκείμενο των δεδομένων ή οποιονδήποτε τρίτο τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός (1) έτους και χρηματική ποινή από δέκα χιλιάδες (10.000) ευρώ έως εκατό χιλιάδες (100.000) ευρώ, εάν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα από άλλες διατάξεις.

6. Οι πράξεις των παραγράφων 1,2,3 και 5 διώκονται ύστερα από έγκληση.

7. Τα κακουργήματα που προβλέπονται στο παρόν άρθρο υπάγονται στην αρμοδιότητα του Τριμελούς Εφετείου Κακουργημάτων».

Νωρίτερα, στις 03.10.2017 η Ομάδα Εργασίας του άρθρου 29 της Οδηγίας 95/46/EK εξέδωσε κατευθυντήριες γραμμές «για την εφαρμογή και τον καθορισμό διοικητικών προστίμων για τους σκοπούς του Κανονισμού 2016/679», (Γνώμη WP 253 rev. 01). Συγκεκριμένα, αναφέρει συνοπτικώς στη γνώμη της ότι οι εποπτικές αρχές θα πρέπει κατά την επιβολή των διοικητικών προστίμων να τηρούν τις παρακάτω αρχές: α) η παράβαση του ΓΚΠΔ θα πρέπει να οδηγεί στην επιβολή ισοδύναμων κυρώσεων σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, β) θα πρέπει να αποφεύγεται η επιβολή διαφορετικών μέτρων σε παρόμοιες περιπτώσεις, γ) οι εποπτικές αρχές οφείλουν να λάβουν μέτρα αποτελεσματικά, αναλογικά και αποτρεπτικά, γεγονός που περιλαμβάνει ότι η εθνική νομοθεσία μπορεί να θέτει επιπλέον απαιτήσεις όσον αφορά τη διαδικασία επιβολής που εφαρμόζεται από τις εποπτικές αρχές όπως η κοινοποίηση διεύθυνσης, ο τύπος, οι προθεσμίες για την υποβολή δηλώσεων, η ένσταση, η επιβολή και η πληρωμή, δ) η εποπτική αρχή οφείλει να χρησιμοποιεί για τον ορισμό της έννοιας της επιχείρησης τον ορισμό του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως αυτός χρησιμοποιείται για τους σκοπούς των άρθρων 101 και 102 της ΣΛΕΕ, δηλαδή ότι ως επιχείρηση νοείται η οικονομική ενότητα που ασκεί εμπορική/οικονομική δραστηριότητα, ανεξαρτήτως του εμπλεκόμενου νομικού προσώπου (θυγατρική ή μητρική εταιρεία), ε) Κάθε περίπτωση θα πρέπει να αξιολογείται μεμονωμένα με γνώμονα το πιο

κατάλληλο μέτρο για την περίπτωση, στ) το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων είναι αρμόδιο (άρθρο 65 του ΓΚΠΔ) να εκδίδει δεσμευτικές αποφάσεις σχετικά με τις διαφορές που ανακύπτουν μεταξύ των αρχών ιδίως σε σχέση με τη διαπίστωση της ύπαρξης παράβασης και ζ) απαιτείται ενεργός συμμετοχή και συνεχής ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των εποπτικών αρχών.

Συμπερασματικώς, η πρακτική της συνεπούς και ορθής επιβολής κυρώσεων – διοικητικών προστίμων σ’ όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί μία διαδικασία εν εξελίξει. Θα πρέπει οι εποπτικές αρχές όλων των κρατών – μελών να συνεργάζονται μεταξύ της με τη λήψη κατάλληλων μέτρων και μέσω της πραγματοποίησης συναντήσεων εργασίας για τη διαχείριση περιπτώσεων που παρέχουν τη δυνατότητα σύγκρισης υποθέσεων σε υποεθνικό, εθνικό και διασυνοριακό επίπεδο. Για την υποστήριξη αυτής της συνεργασίας προτείνεται η δημιουργία μίας μόνιμης υποομάδας που θα υπάγεται στο αρμόδιο τμήμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Προστασίας Δεδομένων.

Στα άρθρα 77 - 81 του ΓΚΠΔ γίνεται λόγος για τα ένδικα βοηθήματα που νομιμοποιείται να ασκήσει το υποκείμενο των δεδομένων σε περίπτωση παραβίασης των διατάξεων του ΓΚΠΔ, όπως είναι το δικαίωμα υποβολής καταγγελίας σε εποπτική αρχή (άρθρο 77), το δικαίωμα πραγματικής δικαστικής προσφυγής κατά αρχής ελέγχου (άρθρο 78) και το δικαίωμα πραγματικής δικαστικής προσφυγής κατά υπεύθυνου επεξεργασίας ή εκτελούντος την επεξεργασία (άρθρο 79). Σύμφωνα με το άρθρο 77 κάθε υποκείμενο των δεδομένων, με την επιφύλαξη τυχόν διοικητικών ή δικαστικών προσφυγών, έχει το δικαίωμα να υποβάλλει καταγγελία στην αρμόδια εποπτική αρχή της συνήθους διαμονής του ή του τόπου εργασίας του ή της εικαζόμενης παράβασης. Η αρμόδια εποπτική αρχή στην οποία υποβλήθηκε η ανωτέρω καταγγελία υποχρεούται να ενημερώσει το υποκείμενο εντός εύλογου χρονικού διαστήματος για την πρόοδο και έκβασή της καθώς και για τη δυνατότητα άσκησης δικαστικής προσφυγής σύμφωνα με το άρθρο 78. Η εποπτική αρχή θα πρέπει να λαμβάνει μέτρα όπως η παροχή εντύπου υποβολής καταγγελίας, το οποίο να μπορεί να συμπληρωθεί και ηλεκτρονικά, χωρίς να αποκλείονται άλλοι τρόποι επικοινωνίας.⁷⁰

⁷⁰ Βλ. υπ’ αριθ. 141 αιτιολογική σκέψη του ΓΚΠΔ 2016/679.

Πέραν του ανωτέρω δικαιώματος υποβολής καταγγελίας, το υποκείμενο των δεδομένων (φυσικό ή νομικό πρόσωπο) νομιμοποιείται να ασκήσει δικαστική προσφυγή ενώπιον του αρμόδιου εθνικού δικαστηρίου κατά νομικά δεσμευτικής απόφασης της εποπτικής αρχής η οποία παράγει έννομα αποτελέσματα που το αφορούν (άρθρο 78) υπό την προϋπόθεση ότι η αρμόδια εποπτική αρχή δεν εξετάσει την καταγγελία ή δεν ενημερώσει το υποκείμενο εντός τριών (3) μηνών για την πρόοδο ή έκβασή της, η οποία υποβλήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 77. Οι προσβαλλόμενες αποφάσεις αφορούν ειδικότερα την άσκηση των εξουσιών έρευνας και των διορθωτικών και αδειοδοτικών εξουσιών από την εποπτική αρχή ή τις περιπτώσεις στις οποίες οι καταγγελίες κρίνονται απαράδεκτες ή απορρίπτονται. Ωστόσο, το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής δεν καλύπτει μέτρα της αρμόδιας εποπτικής αρχής που δεν είναι νομικώς δεσμευτικά, όπως οι γνωμοδοτήσεις ή οι συμβουλές που παρέχονται από αυτήν. Όταν μια καταγγελία έχει απορριφθεί ή κριθεί απαράδεκτη από εποπτική αρχή, το υποκείμενο υπό την ιδιότητα του καταγγέλλοντος δύναται να κινήσει διαδικασία ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.⁷¹

Κατ' αντιστοιχία του ανωτέρω άρθρου, στο άρθρο 66 του ελληνικού σχεδίου Νόμου υπό τον τίτλο «Προσφυγή κατά της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα» ορίζεται: *«1. Με την επιφύλαξη οποιασδήποτε άλλης διοικητικής ή μη δικαστικής προσφυγής, όπως η άσκηση ενδικοφανούς προσφυγής ή αίτηση θεραπείας ενώπιον της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο έχει το δικαίωμα άσκησης αιτήσεως ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας κατά νομικά δεσμευτικής απόφασης της Αρχής που το αφορά, συμπεριλαμβανομένων των αποφάσεων με τις οποίες επιβάλλονται κυρώσεις, όπως ιδίως πρόστιμα, ή κατά της απορριπτικής επί της ενδικοφανούς προσφυγής ή της αιτήσεως θεραπείας απόφασης αυτής.*

2. Με την επιφύλαξη οποιασδήποτε άλλης διοικητικής ή μη δικαστικής προσφυγής, κάθε υποκείμενο των δεδομένων έχει δικαίωμα δικαστικής προσφυγής/ αιτήσεως ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, κατά της παράλειψης της Αρχής να εξετάσει την καταγγελία ή δεν ενημερώσει το υποκείμενο των δεδομένων εντός τριών μηνών για την πρόοδο ή την έκβαση της καταγγελίας που υποβλήθηκε.

⁷¹ Βλ. την υπ' αριθ. 143 αιτιολογική σκέψη του ΓΚΠΔ.

3. Ένδικα βοηθήματα κατά των αποφάσεων της Αρχής μπορεί να ασκεί και το Δημόσιο. Το ένδικο βοήθημα ασκεί ο κατά περίπτωση αρμόδιος υπουργός. Σε κάθε δίκη που αφορά απόφαση της Αρχής διάδικος είναι η ίδια, εκπροσωπούμενη από τον Πρόεδρο. Η παράσταση στο δικαστήριο γίνεται είτε από μέλος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους είτε από μέλος της Αρχής, τακτικό ή αναπληρωματικό, ή ελεγκτή.

4. Μη κερδοσκοπικοί φορείς, οργανώσεις, σωματεία, ενώσεις προσώπων χωρίς νομική προσωπικότητα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που έχουν συσταθεί και λειτουργούν νομίμως και στους καταστατικούς σκοπούς του οποίων περιλαμβάνεται η προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των υποκειμένων των δεδομένων σε σχέση με την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα έχουν δικαίωμα να ασκήσουν τα δικαιώματα δικαστικής προσφυγής κατά της Αρχής, εφόσον θεωρούν ότι τα δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων παραβιάστηκαν ως αποτέλεσμα της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα».

Με την επιφύλαξη του άρθρου 77 του ΓΚΠΔ καθώς και κάθε διαθέσιμης διοικητικής ή μη δικαστικής προσφυγής, το υποκείμενο των δεδομένων δύναται εφόσον θεωρεί ότι τα δικαιώματά του που απορρέουν από τον ΓΚΠΔ παραβιάστηκαν ως αποτέλεσμα της επεξεργασίας των προσωπικών του δεδομένων από τον υπεύθυνο επεξεργασίας ή τον εκτελούντα την επεξεργασία που πραγματοποιήθηκε κατά παράβαση των διατάξεων του ΓΚΠΔ, νομιμοποιείται να ασκήσει δικαστική προσφυγή κατά των ανωτέρω προσώπων ενώπιον του αρμόδιου εθνικού δικαστηρίου που έχουν την εγκατάστασή τους. Εναλλακτικώς, η εν λόγω διαδικασία δύναται να κινηθεί ενώπιον του αρμόδιου εθνικού δικαστηρίου της συνήθους διαμονής του υποκειμένου των, εκτός εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία είναι δημόσια αρχή η οποία ενεργεί κατά την άσκηση των δημόσιων εξουσιών της, (άρθρο 79).⁷²

Επιπροσθέτως, στο άρθρο 82 του ΓΚΠΔ θεσπίζει το δικαίωμα του υποκειμένου των δεδομένων σε αποζημίωση και τα σχετικά με την αστική ευθύνη ζητήματα. Ειδικότερα, επεκτείνει το δικαίωμα του υποκειμένου σε αποζημίωση και κατά του εκτελούντος την επεξεργασία, ενώ προβλέπει παράλληλα τις περιπτώσεις τόσο της αποκλειστικής ευθύνης του υπεύθυνου επεξεργασίας και του εκτελούντος την επεξεργασία όσο και της εις ολόκληρον ευθύνης τους.

⁷² Βλ. συνδυαστικά και τις υπ' αριθ. 141 & 145 αιτιολογικές σκέψεις του ΓΚΠΔ.

Έτσι λοιπόν το πρόσωπο που έχει υποστεί υλική ή μη ζημία ως αποτέλεσμα της παραβίασης των διατάξεων του ΓΚΠΔ δικαιούται αποζημίωσης από τον υπεύθυνο ή τον εκτελούντα την επεξεργασία για τη ζημία που υπέστη, (παρ. 1). Στη παρ. 2 του εν λόγω άρθρου προκύπτει ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας έχει ευθύνη για ζημία που προκλήθηκε από την εκ μέρους του επεξεργασία που παραβαίνει τον κανονισμό ενώ ο εκτελών την επεξεργασία ευθύνεται μόνο για την ζημία που προκάλεσε η επεξεργασία εφόσον δεν ανταποκρίθηκε στις υποχρεώσεις του κανονισμού που τον αφορούν (άρθρο 28) ή ενήργησε αντίθετα από τις νόμιμες εντολές του υπεύθυνου επεξεργασίας.

Έτσι λοιπόν ο υπεύθυνος επεξεργασίας υπέχει είτε αποκλειστικής ευθύνης είτε συντρέχουσας μετά του εκτελούντος την επεξεργασία εφόσον ο δεύτερος επενεργεί για λογαριασμό του υπεύθυνου επεξεργασίας. Κατά συνέπεια, η ευθύνη του υπεύθυνου επεξεργασίας κρίνεται και αξιολογείται με βάση την έννομη σχέση που διαμορφώνεται μεταξύ του ιδίου και του εκτελούντος την επεξεργασία ιδιαίτερα όταν η επεξεργασία από τον εκτελούντα δεν διέπεται από σύμβαση αλλά από νομική σχέση υπαγόμενη στο δίκαιο του κράτους μέλους. Προς ενίσχυση των ανωτέρω, όταν η επεξεργασία διενεργείται από τον εκτελούντα στο πλαίσιο των εντολών του υπεύθυνου την επεξεργασία, η παράβαση αυτών δύναται να δημιουργεί την μοναδική περίπτωση αποκλειστικής ευθύνης του εκτελούντα την επεξεργασία.

Εάν περισσότεροι του ενός υπεύθυνοι επεξεργασίας ή εκτελούντες την επεξεργασία ή αμφότεροι ο υπεύθυνος επεξεργασίας και ο εκτελών την επεξεργασία εμπλέκονται στην ίδια επεξεργασία και, εάν είναι υπεύθυνοι για τυχόν ζημία που προκάλεσε η επεξεργασία, κάθε υπεύθυνος επεξεργασίας ή εκτελών την επεξεργασία ευθύνεται για τη συνολική ζημία, (παρ. 4). Εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία έχει καταβάλει πλήρη αποζημίωση για τη ζημία που προκάλεσε, ο εν λόγω υπεύθυνος ή εκτελών την επεξεργασία δικαιούται να ζητήσει από τους άλλους υπευθύνους επεξεργασίας ή εκτελούντες την επεξεργασία που εμπλέκονται στην ίδια επεξεργασία την ανάκτηση μέρους της αποζημίωσης που αντιστοιχεί στο μέρος της ευθύνης τους λόγω της ζημίας που προκλήθηκε, (παρ. 5). Ωστόσο, όταν παραπέμπονται από κοινού ενώπιον της δικαιοσύνης, σύμφωνα με το δίκαιο των κρατών μελών, η αποζημίωση δύναται να καταμεριστεί σύμφωνα με την ευθύνη που φέρει ο κάθε υπεύθυνος επεξεργασίας ή εκτελών την επεξεργασία για τη ζημία που

προκάλεσε η επεξεργασία, υπό την προϋπόθεση ότι διασφαλίζεται η πλήρης και ουσιαστική αποζημίωση του υποκειμένου των δεδομένων που υπέστη τη ζημία. Κάθε υπεύθυνος επεξεργασίας ή εκτελών την επεξεργασία που κατέβαλε πλήρη αποζημίωση μπορεί ακολούθως να προσφύγει κατά άλλων υπευθύνων επεξεργασίας ή εκτελούντων την επεξεργασία που συμμετέχουν στην ίδια επεξεργασία.⁷³ Συμπερασματικά προκύπτει ότι ο ΓΚΠΔ διευρύνει ουσιαστικά την ευθύνη των υπευθύνων επεξεργασίας και των εκτελούντων την επεξεργασία για την παράνομη επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων των υποκειμένων τους.

Ακόμη, ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία απαλλάσσεται από την ευθύνη για τη ζημία που υπέστη το υποκείμενο των δεδομένων, εάν αποδεικνύει ότι δεν φέρει καμία ευθύνη για το γενεσιουργό γεγονός της ζημίας, παραδείγματος χάριν στην περίπτωση που η ζημία προκλήθηκε από πταίσμα του ενδιαφερόμενου ή λόγω κατεπείγοντος ή ανώτερης βίας, οπότε και το βάρος απόδειξης φέρει ο ζημιώσας ήτοι ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή/και ο εκτελών την επεξεργασία κατά περίπτωση, οπότε και η ευθύνη του είναι νόθος αντικειμενική, (παρ. 3). Οι δικαστικές διαδικασίες για την άσκηση του υπό κρίση δικαιώματος αποζημίωσης υποβάλλονται ενώπιον των δικαστηρίων που αναφέρονται στο άρθρο 79 παρ. 2 του ΓΚΠΔ.

Συμπληρωματικώς, στην υπ' αριθ. 146 αιτιολογική σκέψη του ΓΚΠΔ, προβλέπεται - μεταξύ άλλων- ότι: *«η έννοια της ζημίας θα πρέπει να ερμηνεύεται διασταλτικά με γνώμονα τη νομολογία του Δικαστηρίου και λαμβάνοντας πλήρως υπόψη τους στόχους του ΓΚΠΔ. Αυτό δεν επηρεάζει τυχόν αξιώσεις αποζημίωσης, ασκούμενες λόγω παραβίασης άλλων κανόνων του δικαίου της Ένωσης ή των κρατών μελών. Επεξεργασία κατά παράβαση των διατάξεων του ΓΚΠΔ συμπεριλαμβάνει επίσης τυχόν επεξεργασία που γίνεται κατά παράβαση των κατ' εξουσιοδότηση και εκτελεστικών πράξεων που εκδίδονται κατ' εφαρμογή του ΓΚΠΔ και του δικαίου των κρατών μελών που εξειδικεύει τους κανόνες του ΓΚΠΔ. Τα υποκείμενα των δεδομένων θα πρέπει να λαμβάνουν πλήρη και ουσιαστική αποζημίωση για τη ζημία που υπέστησαν»*.

Τέλος, κατ' αντιστοιχία του υπό κρίση άρθρου, το ελληνικό σχέδιο Νόμου στο άρθρο 67 με τίτλο «Δικαστική προσφυγή κατά υπευθύνου επεξεργασίας ή εκτελούντος την επεξεργασία – Αποζημίωση και ευθύνη» ορίζει -πέραν των παρ. 5-7 που είναι πανομοιότυπες με εκείνες του ΓΚΠΔ- τα κάτωθι:

⁷³ Βλ. υπ' αριθ. 146 αιτιολογική σκέψη του ΓΚΠΔ.

«1.Με την επιφύλαξη οποιασδήποτε διαθέσιμης διοικητικής ή μη δικαστικής προσφυγής, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος υποβολής καταγγελίας στην Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, τα υποκείμενα των δεδομένων έχουν δικαίωμα δικαστικής προσφυγής/αγωγής κατά του υπευθύνου ή του εκτελούντος την επεξεργασία, εάν θεωρούν ότι τα δικαιώματά τους που απορρέουν από διατάξεις του Κανονισμού, της Οδηγίας 2016/680/ΕΕ, του παρόντος νόμου ή άλλες διατάξεις νόμου σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα παραβιάστηκαν ως αποτέλεσμα της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που τα αφορούν, η οποία πραγματοποιήθηκε κατά παράβαση των εν λόγω διατάξεων.

2.Κάθε πρόσωπο που έχει υποστεί υλική ζημία ή ηθική βλάβη εξαιτίας αθέμιτης επεξεργασίας ή οποιασδήποτε άλλης πράξης που παραβιάζει τις διατάξεις του Κανονισμού, της Οδηγίας 2016/680/ΕΕ, του παρόντος νόμου ή άλλες διατάξεις νόμου σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα έχει δικαίωμα να λάβει αποζημίωση για τη ζημία την οποία υπέστη από τον υπεύθυνο επεξεργασίας.

3.Κάθε υπεύθυνος επεξεργασίας που συμμετέχει στην επεξεργασία είναι υπεύθυνος για τη ζημία που προκάλεσε η εκ μέρους του επεξεργασία που παραβαίνει τον Κανονισμό, την Οδηγία 2016/680, τον παρόντα νόμο ή άλλες διατάξεις νόμου σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

4.Ο εκτελών την επεξεργασία ευθύνεται για τη ζημία που προκάλεσε η επεξεργασία μόνο εφόσον δεν ανταποκρίθηκε στις υποχρεώσεις του Κανονισμού, της Οδηγίας 2016/680, του παρόντος νόμου ή άλλων διατάξεων νόμου σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν ειδικότερα τους εκτελούντες την επεξεργασία ή υπερέβη ή ενήργησε αντίθετα προς τις νόμιμες εντολές του υπευθύνου επεξεργασίας».

7. ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ (ΑΠΔΠΧ) – ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

7.1. Αποφάσεις της ΑΠΔΠΧ

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ), γνωστή και ως Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, είναι συνταγματικά κατοχυρωμένη ανεξάρτητη διοικητική Αρχή, ιδρύθηκε με τον ν. 2472/1997 «για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» και λειτούργησε για πρώτη φορά την 10^η Νοεμβρίου 1997. Βασική της αποστολή είναι η εποπτεία της εφαρμογής του ανωτέρω νόμου και άλλων ευρωπαϊκών ρυθμίσεων, που αφορούν την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα καθώς και την ενάσκηση των αρμοδιοτήτων που της ανατίθενται κάθε φορά. Για το λόγο αυτό, εκδίδει οδηγίες και αποφάσεις για κάθε ρύθμιση ειδικών, τεχνικών και λεπτομερειακών θεμάτων που σχετίζονται με την επεξεργασία και προστασία προσωπικών δεδομένων, απευθύνει συστάσεις και υποδείξεις στους υπεύθυνους επεξεργασίας και τέλος γνωμοδοτεί προς το σκοπό της ενιαίας εφαρμογής των ως άνω ρυθμίσεων.⁷⁴

Έτσι λοιπόν η ΑΠΔΠΧ, κατά τη διάρκεια της κανονιστικής της λειτουργίας, εξέδωσε πληθώρα αποφάσεων σχετικών με την επεξεργασία δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς με υπεύθυνους επεξεργασίας τη διατραπεζική εταιρεία ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ, πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα, εταιρείες διαπίστωσης πιστοληπτικής ικανότητας, εταιρείες διαχείρισης απαιτήσεων κ.α.. Γι' αυτό και στο σημείο αυτό, αξίζει να τύχουν αναφοράς και επισήμανσης συγκεκριμένες αποφάσεις της ΑΠΔΠΧ.

Θεμελιώδης απόφαση της ΑΠΔΠΧ αποτελεί η υπ' αριθ. **186/2014**⁷⁵ απόφαση αναφορικά με τη νόμιμη λειτουργία του συστήματος «Τειρεσίας σύστημα ελέγχου κινδύνων» (ΤΣΕΚ) της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ. Σύμφωνα με την απόφαση και τα όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω (υπό 4.2. στ') το ΤΣΕΚ (με εναρκτήρια λειτουργία τον Ιούνιο του 2013) έχει ως κύρια αποστολή τη παροχή ορθών και επίκαιρων πληροφοριών

⁷⁴ Βλ. σχετικά άρθρο 15 και 19 του ν. 2472/1997.

⁷⁵ Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου Ε. – Μυλώση Μ.: «Προσωπικά δεδομένα οικονομικής συμπεριφοράς και ηλεκτρονική επεξεργασία τους από την ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.», ΔΙΜΕΕ, 2015, σελ. 32-33.

οικονομικής συμπεριφοράς για τη διαπίστωση της πιστοληπτικής ικανότητας επιχειρήσεων (νομικών προσώπων) και φυσικών προσώπων και κατ' επέκταση την εξασφάλιση της αξιοπιστίας και ασφάλειας των εμπορικών συναλλαγών και την άσκηση του δικαιώματος οικονομικής ελευθερίας των επιχειρηματιών. Αποδέκτες των πληροφοριών αυτών είναι επιχειρηματίες (νομικά και φυσικά πρόσωπα) καθώς και ενώσεις προσώπων του Αστικού Κώδικα που ασκούν εμπορική, βιομηχανική, βιοτεχνική, γεωργική ή άλλη επιχείρηση στην Ελληνική Επικράτεια ή σε άλλη χώρα του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου και την Ελβετία που συναλλάσσονται επί πιστώσει, αναλαμβάνοντας δηλαδή σχετικό πιστωτικό κίνδυνο. Κατά συνέπεια ο σκοπός του ΤΣΕΚ προσομοιάζει σε μεγάλο βαθμό ή σχεδόν ταυτίζεται με το σκοπό των εταιρειών διαπίστωσης πιστοληπτικής ικανότητας της υπ' αριθ. 26/2004 απόφασης της ΑΠΔΠΧ. Τα δεδομένα οικονομικής συμπεριφοράς του ΤΣΕΚ προέρχονται από τα αρχεία ΣΑΥ και ΣΥΠ και για να μπορεί η ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ να χρησιμοποιεί νομίμως τα δεδομένα του ανωτέρω αρχείου⁷⁶, πρέπει να συντρέξουν ως προς αυτά οι όροι και οι προϋποθέσεις που αναφέρονται για την παροχή πληροφοριών πιστοληπτικής ικανότητας, οι οποίοι αφορούν στη νομιμότητα συλλογής και ελέγχου της ακρίβειας των δεδομένων, στην ενημέρωση του υποκειμένου των δεδομένων μέσω του αποδέκτη και την άσκηση του δικαιώματος πρόσβασης και αντίρρησης και στη λήψη των κατάλληλων μέτρων ασφαλείας, ήτοι των τεχνικών μέτρων διαχωρισμού εφαρμογών.

Η λήψη των κατάλληλων μέτρων ασφαλείας αποτελεί βασικό και ουσιώδες στοιχείο της νόμιμης λειτουργίας του συστήματος ΤΣΕΚ, η οποία συνίσταται στο λογικό διαχωρισμό των δεδομένων που τηρούνται για κάθε ένα από τους διακριτούς σκοπούς που επιδιώκει η ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ, ώστε να διασφαλίζεται ότι αυτά χρησιμοποιούνται μόνον για τον εκάστοτε επιδιωκόμενο σκοπό. Σύμφωνα με την υπό κρίση απόφαση *«Λογικός διαχωρισμός υπάρχει όταν το λογισμικό, όλων των επιπέδων, που χρησιμοποιείται για πρόσβαση στα προσωπικά δεδομένα που τηρούνται για την ικανοποίηση ενός συγκεκριμένου σκοπού είναι διακριτό και λογικά απομονωμένο από το λογισμικό που χρησιμοποιείται για πρόσβαση σε δεδομένα που τηρούνται για άλλους σκοπούς. Τούτο χωρίς να απαιτείται η υλική υποδομή που χρησιμοποιείται για την*

⁷⁶ Βλ. συνδυαστικά την υπ' αριθ. 185/2014 απόφαση της ΑΠΔΠΧ για την επιβολή κυρώσεων στην ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ για παράνομη λειτουργία του συστήματος ΤΣΕΚ.

επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ενός συγκεκριμένου σκοπού να είναι φυσικά διαχωρισμένη από τα υπόλοιπα δεδομένα της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.».

Ακόμη, η ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ οφείλει να λειτουργεί ένα σύστημα διαχείρισης ασφάλειας πληροφοριών σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα όπως είναι το πρότυπο ISO 27001. Όλες οι προβλεπόμενες διαδικασίες, ενέργειες και τα αποτελέσματά τους σε έντυπη ή/και ηλεκτρονική μορφή. Το ανωτέρω σύστημα περιλαμβάνει -μεταξύ άλλων- μελέτη επικινδυνότητας (risk assessment), πολιτική ασφάλειας (safety policy) και ειδικά τεχνικά και οργανωτικά μέτρα ασφάλειας σχετικά με την εσωτερική οργάνωση και το φυσικό περιβάλλον λειτουργίας, τη διαχείριση των αγαθών και το εμπλεκόμενο ανθρώπινο δυναμικό, τη ροή και τον κύκλο ζωής των δεδομένων, τη διαχείριση λειτουργίας των συστημάτων και υπηρεσιών, τον έλεγχο πρόσβασης, τη διαχείριση συνέχισης λειτουργίας (business continuity management) και τη διαχείριση περιστατικών ασφάλειας. Η αποτελεσματική λειτουργία των ως άνω μέτρων ασφαλείας ελέγχεται ανά τακτά χρονικά διαστήματα. Συμπληρωματικώς, ως μέτρα για την ανίχνευση, διερεύνηση και αποφυγή περιστατικών παραβίασης προσωπικών δεδομένων θα πρέπει να προβλεφθούν, σύμφωνα με την απόφαση της ΑΠΔΠΧ: «α) Μέτρα καταγραφής ενεργειών πρόσβασης στα δεδομένα για χρόνο ίσο με τους χρόνους τήρησης των δεδομένων στο σύστημα, από τα οποία θα προκύπτει κατ' ελάχιστο η έκταση, ο χρόνος και η αιτία της πρόσβασης στα δεδομένα σαφώς καθορισμένη (πχ. αριθμός αιτήματος για πίστωση, αριθμός σύμβασης αποδέκτη με το υποκείμενο των δεδομένων, κλπ), ii) Μέτρα για την προστασία της ακεραιότητας των αρχείων καταγραφής». Τέλος, η ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ υποχρεούται με την ανακοίνωση λειτουργίας του ΤΣΕΚ να προσκομίζει στην ΑΠΔΠΧ αντίγραφα όλων των σχετικών με τα μέτρα ασφαλείας εγγράφων καθώς επίσης και ανάλυση της λύσης και πρότασης για το λογικό διαχωρισμό των δεδομένων.

Πιο πρόσφατη είναι η υπ' αριθ. **9/2017** απόφαση της ΑΠΔΠΧ σύμφωνα με την οποία οι εταιρείες διαπίστωσης πιστοληπτικής ικανότητας αιτήθηκαν να ενταχθούν στον κατάλογο των αποδεκτών των δεδομένων ακάλυπτων επιταγών και διαμαρτυρημένων συναλλαγματικών του αρχείου της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε. που προέρχονται αποκλειστικά από τα πιστωτικά ιδρύματα, (αρχείο ΣΑΥ) καθώς και να τους επιτραπεί η κοινοποίηση των δεδομένων αυτών σε τρίτους επιχειρηματίες, στο πλαίσιο άσκησης της εμπορικής τους δραστηριότητας. Σύμφωνα με την υπ' αριθ. 4/2009 γνωμοδότηση για την έκταση της αρμοδιότητας της ΑΠΔΠΧ επί αιτήσεων τρίτων σε προσωπικά

δεδομένα⁷⁷, η ΑΠΔΠΧ έχει αποφανθεί ότι η ισχύουσα νομοθεσία για τη προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αναγνωρίζει υποχρεώσεις του υπευθύνου επεξεργασίας μόνο έναντι του υποκειμένου των δεδομένων και όχι του τρίτου και δεν θεμελιώνει αξιώσεις τρίτων για παροχή πληροφοριών οικονομικής συμπεριφοράς. Αρμοδιότητα της ΑΠΔΠΧ είναι η επιβολή κυρώσεων αποκλειστικά για παραβάσεις της ως άνω νομοθεσίας και όχι για μη χορήγηση προσωπικών δεδομένων σε τρίτους. Η απόφαση για τη διαβίβαση των προσωπικών δεδομένων στον αιτούντα τρίτο ανήκει τελικά στον υπεύθυνο επεξεργασίας, ο οποίος, αν είναι διοικητική αρχή, ελέγχεται από το Συμβούλιο της Επικρατείας (ΣτΕ) και τα αρμόδια διοικητικά δικαστήρια, ενώ, αν είναι ιδιώτης, υπάγεται στον έλεγχο των πολιτικών δικαστηρίων της Χώρας.

Στην υπό κρίση απόφαση οι εταιρείες διαπίστωσης πιστοληπτικής ικανότητας είναι τρίτοι σύμφωνα με την έννοια του άρθρου 2 στοιχ. θ' του ν. 2472/1997 και του άρθρου 4 παρ. 10 του ΓΚΠΔ 2016/679 ως προς τα δεδομένα ακάλυπτων επιταγών και διαμαρτυρημένων συναλλαγματικών που περιέχονται στο αρχείο ΣΑΥ της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ ενώ το ζήτημα εάν οι αιτούσες εταιρείες θεμελιώνουν υπέρτερο έννομο συμφέρον, το οποίο θα δικαιολογούσε την ικανοποίηση του αιτήματός τους να περιληφθούν στον ανωτέρω κατάλογο νομίμων αποδεκτών των δεδομένων, σύμφωνα με το υπ' αριθ. 6 παρ. 1 στοιχ. στ' του ΓΚΠΔ 2016/679, ανήκει στην ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε., ως υπεύθυνη επεξεργασίας, η οποία, σε περίπτωση αμφιβολίας, δύναται να υποβάλει σχετικό ερώτημα στην ΑΠΔΠΧ. Συμπερασματικώς προκύπτει ότι με την εν λόγω απόφασή της η ΑΠΔΠΧ απέρριψε το αίτημα των εταιρειών διαπίστωσης πιστοληπτικής ικανότητας για πρόσβαση σε δεδομένα ακάλυπτων επιταγών και διαμαρτυρημένων συναλλαγματικών που τηρεί η ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ και αρνήθηκε να τις συμπεριλάβει στον ως άνω κατάλογο αποδεκτών αυτών των δεδομένων.

Ως προς την παράνομη επεξεργασία, συλλογή και χρήση δεδομένων πιστοληπτικής ικανότητας από τα αρχεία της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ αξίζει να αναφερθεί η υπ' αριθ. **154/2013** απόφαση της ΑΠΔΠΧ σύμφωνα με την οποία επιβλήθηκαν κυρώσεις σε πιστωτικό ίδρυμα και σε ιδιωτική εταιρεία. Η ΑΠΔΠΧ, με τις Κανονιστικές Αποφάσεις 24/2004 και 25/2004, όρισε τις προϋποθέσεις τήρησης αρχείου από την ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ ενώ σκοπός λειτουργίας του είναι *«η ελαχιστοποίηση των κινδύνων από τη σύναψη*

⁷⁷ Βλ. σχετική αναφορά στην Ετήσια Έκθεση 2009, Ενότητα 3.9.3.1.

πιστωτικών συμβάσεων με αφερέγγυους πελάτες και εν γένει από τη δημιουργία επισφαλών απαιτήσεων και τελικά η προστασία της εμπορικής πίστης και η εξυγίανση των οικονομικών συναλλαγών», ενώ η σχετική επεξεργασία επιτρέπεται ως επεξεργασία απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του υπέρτερου έννομου συμφέροντος του υπεύθυνου επεξεργασίας.». Επιπρόσθετα, ως νόμιμοι αποδέκτες δεδομένων του αρχείου της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ ορίστηκαν -μεταξύ άλλων- τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ενώ η περαιτέρω επεξεργασία των δεδομένων αυτών (διαβίβαση σε τρίτους κ.λ.π.) είναι απολύτως απαγορευτική.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση οι πράξεις επεξεργασίας (πρόσβαση και άντληση) στις οποίες υποβλήθηκαν τα δεδομένα οικονομικής συμπεριφοράς του προσφεύγοντος στην ΑΠΔΠΧ πραγματοποιήθηκαν με μη νόμιμο τρόπο, όπως αυτός εξειδικεύεται στην παρ. 1 της υπ' αριθ. 24/2004 Κανονιστικής Απόφασης της ΑΠΔΠΧ, καθώς δεν είχε προσκομιστεί αντίγραφο της επιταγής εκδόσεως του προσφεύγοντος, ώστε να νομιμοποιείται η Τράπεζα να ελέγξει την πιστοληπτική του ικανότητα από το αρχείο της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ. Η δε Τράπεζα δεν άσκησε τον δέοντα έλεγχο αν οι υπάλληλοι της ενήργησαν σύμφωνα με το Νόμο και τις εντολές της κατά την πρόσβαση στα δεδομένα της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ και την άντληση στοιχείων απ' αυτά σε βάρος πολιτών.

Επιπρόσθετα, η διαβίβαση δεδομένων πιστοληπτικής ικανότητας του προσφεύγοντος σε ιδιωτική εταιρεία μέσω της Τράπεζας ακόμη και αν επρόκειτο για την εξής πληροφόρηση ότι δηλαδή η ίδια δεν θα δεχόταν ως ενέχυρο επιταγή εκδόσεως του προσφεύγοντος, αποτελεί έμμεση κοινοποίηση προς την ιδιωτική εταιρεία των δεδομένων σχετικά με τη φερεγγυότητα του προσφεύγοντος και ως εκ τούτου τη πιθανότητα να θεωρηθεί ο προσφεύγων πρόσωπο αφερέγγυο. Από το γεγονός αυτό δε θα πρέπει σε καμία περίπτωση να συνάγεται ότι τα πιστωτικά ιδρύματα νομιμοποιούνται να ενεργούν ως «εταιρείες επιχειρηματικής πληροφόρησης/πιστοληπτικής ικανότητας» παρέχοντας σε πελάτες τους και μάλιστα μέσω τηλεφωνικών ερωτημάτων οποιαδήποτε πληροφορία σχετικά με τη φερεγγυότητα και τη πιστοληπτική αξιοπιστία ενός άλλου φυσικού προσώπου.

Συμπερασματικώς, η ΑΠΔΠΧ λαμβάνοντας υπόψη τη βαρύτητα των παραβάσεων, αποφάνθηκε ότι η πρόσβαση της Τράπεζας στα δεδομένα πιστοληπτικής ικανότητας του προσφεύγοντος που τηρούνται στο αρχείο της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ και η ακόλουθη ανακοίνωση αυτών στην ιδιωτική εταιρεία πραγματοποιήθηκε για παράνομο σκοπό

αντιβαίνοντας τις διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας περί προστασίας των προσωπικών δεδομένων, γι' αυτό και επέβαλε στην Τράπεζα χρηματικό πρόστιμο ύψους 5.000 Ευρώ για παράνομη πρόσβαση στο αρχείο της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ και για παράνομη ανακοίνωση των δεδομένων που άντλησε από το αρχείο αυτό σε τρίτο πρόσωπο καθώς και στην ιδιωτική εταιρεία χρηματικό πρόστιμο ύψους 3.000 Ευρώ για παράνομη συλλογή δεδομένων πιστοληπτικής ικανότητας του προσφεύγοντος.

Ακόμη, θεμελιώδης απόφαση της ΑΠΔΠΧ αποτελεί η υπ' αριθ. **27/2012** η οποία έκρινε παράνομη τη διαβίβαση στοιχείων καταγγελίας σύμβασης δανείου στην ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ από Τράπεζα χωρίς να έχει προηγηθεί καταγγελία και επίδοση. Σύμφωνα με τα πραγματικά περιστατικά, οι προσφεύγοντες στην ΑΠΔΠΧ είχαν υπογράψει σύμβαση προσωπικού δανείου με Τράπεζα με την ιδιότητα του πρωτοφειλέτη και του εγγυητή αντιστοίχως. Ο εγγυητής προσερχόμενος σε άλλο πιστωτικό ίδρυμα για τη σύναψη δανειακής σύμβασης ενημερώθηκε ότι τα προσωπικά του δεδομένα που αφορούσαν την καταγγελία του ανωτέρω δανείου τηρούνταν στο αρχείο της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ ενώ ο πρωτοφειλέτης την επόμενη μέρα προέβη σε ολική εξόφληση του ποσού του δανείου.

Η Τράπεζα με επιστολή της στην ΑΠΔΠΧ ανέφερε ότι εκείνο το χρονικό διάστημα παρατηρήθηκε μία γενική καθυστέρηση στην επίδοση των σχετικών επιστολών που αποστέλλει η Τράπεζα με συνέπεια η ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ να ενημερωθεί νωρίτερα για την καταγγελία της σύμβασης δανείου και να ματαιωθεί η επίδοσή της στους προσφεύγοντες αφού η οφειλή από το δάνειο εξοφλήθηκε πλήρως πριν από την επίδοση της καταγγελίας. Παράλληλα πραγματοποιήθηκε από την Τράπεζα ηλεκτρονική καταχώρηση των σχετικών δεδομένων και κοινοποίηση της καταγγελίας στο αντίστοιχο σύστημα που τηρεί η ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ. Λίγο αργότερα ενημερώθηκε το εν λόγω αρχείο της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ για την εξόφληση και διαγράφηκαν τα προσωπικά στοιχεία του εγγυητή καθώς και του πρωτοφειλέτη. Συνεπώς, δεν υπήρχε κάποιο στοιχείο βάσει του οποίου θα ήταν σε θέση η ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ να αμφισβητήσει ότι πράγματι δεν υπήρξε καταγγελία από την Τράπεζα.

Σύμφωνα με την υπ' αριθ. 24/2004 κανονιστική απόφαση της ΑΠΔΠΧ σχετικά με τις προϋποθέσεις τήρησης αρχείου από την ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ, ορίζεται -μεταξύ άλλων- ότι τα δυσμενή για το υποκείμενο προσωπικά δεδομένα πρέπει να είναι ακριβή και ενημερωμένα μέχρι τον χρόνο της διαβίβασης ενώ το βάρος της ακρίβειας και

ενημέρωσης των στοιχείων φέρει αποκλειστικώς ο υπεύθυνος επεξεργασίας. Συμπληρωματικώς και η υπ' αριθ. 25/2004 απόφαση της ΑΠΔΠΧ που προβλέπει τη διαβάθμιση της χρονικής διατήρησης των δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς στο αρχείο της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ, προϋπόθεση στην αξιολόγηση τους ανάλογα με τη βαρύτητα τους αποτελεί η ύπαρξη ακριβών και επικαιροποιημένων πληροφοριών σχετικά με την οικονομική φερεγγυότητα των υποκειμένων που καταχωρίζονται στο αρχείο.

Στη παρούσα υπόθεση, η Τράπεζα ομολόγησε ότι δεν υπήρξε καταγγελία της δανειακής σύμβασης και ούτε έγινε επίδοση αυτής ενώ η διαβίβαση των δεδομένων της καταγγελίας στην ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ έγινε μετά την καθυστέρηση εξόφλησης των δόσεων και τη λογιστική μεταφορά της σύμβασης σε λογαριασμό οριστικής καθυστέρησης. Κατά συνέπεια στην ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ μεταβιβάστηκαν ανακριβή δεδομένα των προσφευγόντων παραβιάζοντας την αρχή της ακρίβειας, (άρθρο 4 παρ. 1 στοιχ. γ' ν. 2472/1997 και άρθρο 5 παρ. 1 στοιχ. δ' ΓΚΠΔ 2016/679). Η ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ περαιτέρω, καταχώρησε στο αρχείο της τα ανωτέρω δεδομένα χωρίς να ελέγξει την ακρίβειά τους και τα κοινοποίησε σε τρίτους αποδέκτες, αφού σύμφωνα με την πρακτική που ακολουθεί, δεν λαμβάνει κατά την αναγγελία από την Τράπεζα αντίγραφο του έγγραφου της καταγγελίας της σύμβασης ή βεβαίωση της επίδοσης αυτής.

Μέχρι και την έκδοση της υπό κρίση απόφασης, η ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ αν και είχε εκδώσει και αποστέλλει οδηγίες προς τις Τράπεζες για την αναγγελία στοιχείων καταγγελιών συμβάσεων δανείων και καρτών δε μερίμνησε να προσαρμόσει και να ενημερώσει τα σχετικά έντυπά της, ώστε να βεβαιώνεται τουλάχιστον σ' αυτά υποχρεωτικά από την Τράπεζα η επίδοση της καταγγελίας. Αυτή η πλημμέλεια στο τρόπο λειτουργίας του αρχείου της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ συνιστά έλλειψη των μέτρων ασφαλείας που οφείλει να τηρεί ο υπεύθυνος επεξεργασίας και παραβίαση της αρχής της ακρίβειας, μία εκ των αρχών της επεξεργασίας των δεδομένων που ορίζουν και το επιτρεπτό και νόμιμο αυτής. Η παράλειψη της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ οδήγησε σε λανθασμένη καταχώρηση και διαβίβαση των δεδομένων και το σημαντικότερο σε προσβολή της οικονομικής φερεγγυότητας των προσφευγόντων με την θεώρησή τους από τα πιστωτικά ιδρύματα ως αφερέγγυοι εν δυνάμει πελάτες – δανειολήπτες και γενικά αναξιόπιστοι στις οικονομικές τους συναλλαγές.

Η ΑΠΔΠΧ, για τους ως άνω λόγους, λαμβάνοντας υπόψη τη βαρύτητα της ανωτέρω παράβασης και της προσβολής της πιστοληπτικής ικανότητας των προσφευγόντων που επήλθαν από ενέργειες της Τράπεζας και της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ, επέβαλε κυρώσεις στους ανωτέρω υπεύθυνους επεξεργασίας, ήτοι χρηματικά πρόστιμα ύψους 50.000,00 Ευρώ και 20.000,00 Ευρώ ενώ παράλληλα τους απηύθυνε και τις ανάλογες προειδοποιήσεις.

Επιπροσθέτως, ως προς την επεξεργασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων από πιστωτικό ίδρυμα, η ΑΠΔΠΧ εξέδωσε την υπ' αριθ. **55/2010**⁷⁸ απόφαση. Σύμφωνα με τα πραγματικά περιστατικά που μνημονεύονται σ' αυτήν, ο προσφεύγων στην ΑΠΔΠΧ κατήγγειλε ότι το πιστωτικό ίδρυμα με το οποίο συμβλήθηκε για τη χορήγηση στεγαστικού δανείου τηρεί παρανόμως ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα που τον αφορούν (δεδομένα υγείας)⁷⁹ και ότι δεν έλαβε τη προσήκουσα ενημέρωση από την ασφαλιστική εταιρεία ζωής για τις ιατρικές εξετάσεις στις οποίες υποχρεώθηκε να υποβληθεί, στα πλαίσια της σύναψης ασφαλιστήριου συμβολαίου ζωής, ως προϋπόθεση για τη χορήγηση του ως άνω δανείου. Ο προσφεύγων υπέγραψε αίτηση ασφάλισης συμπληρώνοντας τα προσωπικά του στοιχεία σχετικά με την κατάσταση της υγείας του και παρείχε τη συγκατάθεσή του ώστε να υποβληθεί σε σειρά ιατρικών εξετάσεων. Οι εν λόγω ιατρικές εξετάσεις -στις οποίες περιλαμβανόταν και εξέταση για αντισώματα HIV- διαβιβάστηκαν από το συνεργαζόμενο με την ασφαλιστική εταιρεία διαγνωστικό κέντρο στη Τράπεζα σε πλήρως αναλυτική μορφή και στη συνέχεια περιλήφθηκαν στο αρχείο που αυτή τηρεί. Ο προσφεύγων άσκησε το δικαίωμα πρόσβασης και αντίρρησης βάσει των διατάξεων του Ν. 2472/1997 προς την Τράπεζα ζητώντας να πληροφορηθεί για την εξέλιξη της επεξεργασίας των ευαίσθητων του δεδομένων. Στο αίτημά του δεν έλαβε απάντηση.

Η Τράπεζα ανταπάντησε ότι ο καταγγέλλων παρείχε μέσω των όρων της σύμβασης αφενός τη ρητή συγκατάθεσή του για άντληση και διατήρηση των ευαίσθητων προσωπικών του δεδομένων του και έδωσε την έγγραφη συγκατάθεσή του στην Τράπεζα για τη συλλογή και επεξεργασία τους. Εν συνεχεία η Τράπεζα, όταν

⁷⁸ Καραγιάννης Κ.: «Προσέγγιση μιας περίπτωσης ανεπίτρεπτης σύνδεσης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας», ΧρηΔικ 2010, σελ. 315-316.

⁷⁹ Βλ. τον ορισμό των «ευαίσθητων» δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο άρθρο 2 στοιχ. β' ν. 2472/1997 και των «δεδομένων που αφορούν την υγεία» στο άρθρο 4 στοιχ. 14 σε συνδυασμό με το άρθρο 9 ΓΚΠΔ 2016/679.

ολοκληρώθηκαν οι εξετάσεις και έγινε δεκτή η αίτηση ασφάλισης από την ασφαλιστική εταιρεία ζωής ενημέρωσε σχετικά τον καταγγέλλοντα, ο οποίος ζήτησε να του αποστείλουν τα αποτελέσματα των εξετάσεων και η τράπεζα αφού έλαβε τα αποτελέσματα του τα παρέδωσε. Ακολούθως, η ασφαλιστική εταιρία ανταπάντησε ότι η Τράπεζα αποτελεί, ως λήπτη του ασφαρίσματος σε περίπτωση επέλευσης του ασφαλιστικού κινδύνου, νόμιμο αποδέκτη των δεδομένων υγείας που τηρεί η ασφαλιστική, ενώ η Τράπεζα ενεργεί, βάσει της σύμβασης με την ασφαλιστική εταιρεία ως συνδεδεμένος ασφαλιστικός διαμεσολαβητής υπό την έννοια του ΝΔ190/2006, και άρα αποτελεί εξουσιοδοτημένο εκπρόσωπό της. Ο προσφεύγων είχε εξουσιοδοτήσει με τη συγκατάθεση που έδωσε στο έντυπο της αίτησης ασφάλισης κάθε τρίτο φορέα υπηρεσιών υγείας, μεταξύ των οποίων και το εν λόγω διαγνωστικό κέντρο, να παρέχει σε εξουσιοδοτημένο εκπρόσωπο της ασφαλιστικής κάθε πληροφορία σχετική για την κατάσταση της υγείας του.

Σύμφωνα με το ν. 2472/1997 και τον ΓΚΠΔ, η συλλογή και επεξεργασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων επιτρέπεται κατ' εξαίρεση όταν παρέχεται η γραπτή συγκατάθεση του υποκειμένου, αφού προηγουμένως ενημερωθεί κατ' ελάχιστον για τον σκοπό της επεξεργασίας, τα δεδομένα ή τις κατηγορίες δεδομένων που αφορά η επεξεργασία, τους αποδέκτες των δεδομένων, καθώς και τον υπεύθυνο επεξεργασίας.⁸⁰ Σύμφωνα με τα πραγματικά περιστατικά, ο προσφεύγων είχε δώσει τη συγκατάθεσή του για τη διαβίβαση των αποτελεσμάτων των ιατρικών εξετάσεων στην Τράπεζα, ο οποίος ζήτησε να του αποστείλει τα αποτελέσματα των εξετάσεών του. Συνεπώς, η Τράπεζα, κατά την πρώτη αναζήτηση δεν τηρούσε τα σχετικά στοιχεία στο αρχείο της. Η μεταγενέστερη τήρηση αυτών στο αρχείο της έγινε επ' ευκαιρία της κατοχής του εγγράφου μετά τη πρώτη αναζήτησή του από τον προσφεύγοντα, προκειμένου να διευκολυνθεί νέα τυχόν αναζήτηση από τον ίδιο. Επισημαίνεται ότι τα αποτελέσματα των ιατρικών εξετάσεων των ασφαλισμένων δεν τηρούνται στα αρχεία των Τραπεζών. Εξάλλου για να είναι νόμιμη η επεξεργασία αυτή, θα πρέπει η κάθε τράπεζα να λάβει από την ΑΠΔΠΧ άδεια τήρησης αρχείου με ευαίσθητα δεδομένα υγείας των δανειοληπτών της. Συμπερασματικώς, δεν υπάρχει νόμιμος λόγος διατήρησης των δεδομένων υγείας από την Τράπεζα και, ως εκ τούτου, τα αποτελέσματα των ιατρικών εξετάσεων του καταγγέλλοντα επιβάλλεται να διαγραφούν από το αρχείο της Τράπεζας.

⁸⁰ Βλ. αναλυτικά άρθρο 7 ν. 2472/1997 και άρθρο 9 ΓΚΠΔ 2016/679.

Τέλος, διαπιστώνεται ότι δεν έγινε η εκ του νόμου απαιτούμενη έγγραφη ενημέρωση του προσφεύγοντα για το είδος των εξετάσεων στις οποίες κλήθηκε να υποβληθεί, και για το λόγο αυτό, υπάρχει παράβαση του άρθρου 11 παρ.1 του ν.2472/97. Ωστόσο η ΑΠΔΠΧ έκρινε ότι δεν είναι σκόπιμο να επιβληθεί στην ασφαλιστική εταιρεία κάποια κύρωση, καθώς αυτή ακολουθεί πλέον την ενδεδειγμένη διαδικασία ενημέρωσης κατά τον προασφαλιστικό έλεγχο, η οποία κρίθηκε επαρκής και σαφής. Επιπροσθέτως, διαπιστώθηκε ότι η εξέταση για HIV δεν υπερέβη τον σκοπό επεξεργασίας που έγκειται στην αξιολόγηση των πραγματικών περιστατικών του κινδύνου και τελικά στην απόφαση ανάληψης ή όχι της κάλυψης και της σωστής τιμολόγησής της.

Άξια αναφοράς κρίνεται η πιο πρόσφατη απόφαση της ΑΠΔΠΧ, η υπ' αριθ. 98/2017 σύμφωνα με την οποία κρίθηκε υποχρεωτική η ατομική ειδική ενημέρωση οφειλετών για τη διάθεση των δεδομένων τους από τους δανειστές σε εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών. Με το ν. 3758/2009 «Εταιρίες ενημέρωσης οφειλετών για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις και άλλες διατάξεις», όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 36 του ν. 4038/2012 και ισχύει, ρυθμίστηκε το πλαίσιο λειτουργίας των εταιρειών ενημέρωσης οφειλετών και ειδικότερα, μεταξύ άλλων, οι ειδικότερες υποχρεώσεις τους προς τους δανειστές και οι μεταξύ τους σχέσεις. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο, όταν ο οφειλέτης δεν εκπληρώνει τις οικονομικές του υποχρεώσεις και καθίσταται υπερήμερος, ο δανειστής (πιστωτικό ίδρυμα, έμπορος κ.ά.) έχει το δικαίωμα να επεξεργαστεί προσωπικά δεδομένα που τηρεί στο αρχείο του δυνάμει της μεταξύ τους σύμβασης με σκοπό να προβεί σε εξώδικες ενέργειες τόσο για να τον ενημερώσει για την ύπαρξη ληξιπρόθεσμων οφειλών όσο και για να διαπραγματευτεί μαζί του, (τρόπο, χρόνο και λοιπούς όρους αποπληρωμής). Επίσης, ο δανειστής δύναται να αναθέσει τις ως άνω ενέργειες στις ανωτέρω Εταιρείες Ενημέρωσης Οφειλετών και η γενική εποπτεία της δραστηριότητάς τους ανήκει στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού.

Η ΑΔΠΔΧ έχει δεχθεί κατά διαστήματα πληθώρα αιτήσεων πολιτών σχετικά με τη νομιμότητα επεξεργασίας των προσωπικών τους δεδομένων από δανειστές (όπως τράπεζες και παρόχους τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών) στο πλαίσιο της τηλεφωνικής ενημέρωσής τους για οφειλές τους είτε από τους ίδιους τους δανειστές τους είτε από πληρεξούσιους δικηγόρους τους είτε από τις Εταιρείες Ενημέρωσης Οφειλετών, και έχει αποφανθεί κατ' επανάληψη για σχετικά ζητήματα που εμπίπτουν στην

αρμοδιότητά τους.⁸¹ Η ΑΠΔΠΧ έχει ειδική αρμοδιότητα να εξετάσει συγκεκριμένες παραβάσεις του ν. 3758/2009 που σχετίζονται με το δικαίωμα στην προστασία των προσωπικών δεδομένων.

Στη παρούσα απόφαση εξετάστηκε ο τρόπος της υποχρέωσης ενημέρωσης από συγκεκριμένο πιστωτικό ίδρυμα. Η επεξεργασία δεδομένων οφειλετών που τηρούνται από τους δανειστές τους είναι αναγκαία για την εκτέλεση της σύμβασης μεταξύ δανειστή-οφειλέτη και, ειδικότερα, για την εκπλήρωση των προβλεπόμενων από το ν. 3758/2009 σκοπών. Συνεπώς, στο πλαίσιο της σχέσης μεταξύ του δανειστή και της εταιρείας ενημέρωσης οφειλετών που είναι σχέση μεταξύ υπευθύνου επεξεργασίας και εκτελούντος την επεξεργασία, η ανακοίνωση των στοιχείων οφειλετών από τον δανειστή-υπεύθυνο επεξεργασίας προς την εκάστοτε συνεργαζόμενη με αυτόν εταιρεία ενημέρωσης οφειλετών-εκτελούσα την επεξεργασία επιτρέπεται και χωρίς τη συγκατάθεση του οφειλέτη-υποκειμένου των δεδομένων, με την προϋπόθεση ότι ο δανειστής έχει ενημερώσει με σαφήνεια τον οφειλέτη για την κατηγορία αυτή αποδεκτών των δεδομένων του.

Σύμφωνα με τα ανωτέρω, η ΑΠΔΠΧ έκρινε ότι η ενημέρωση αυτή δύναται να πραγματοποιηθεί εναλλακτικώς:

«α) Κατά την σύναψη της σύμβασης με τον πελάτη, δηλαδή η ενημέρωση να συμπεριληφθεί στο ίδιο το κείμενο της σύμβασης, στο οποίο πρέπει να καθίσταται σαφές ότι ο δανειστής έχει δικαίωμα με βάση το ν. 3758/2009, σε περίπτωση που η οφειλή καταστεί ληξιπρόθεσμη, να ανακοινώσει τα δεδομένα του πελάτη σε εταιρεία ενημέρωσης οφειλετών με σκοπό την σχετική ενημέρωσή του σύμφωνα με τους όρους του ως άνω νόμου. Συνεπώς, οι όροι συμβάσεων που περιέχουν αόριστες ή ανακριβείς διατυπώσεις, πρέπει να τροποποιηθούν αναλόγως. Επισημαίνεται δε ότι οι παλαιοί πελάτες, δηλαδή εκείνοι που υπέγραψαν συμβάσεις με τους δανειστές πριν την έναρξη ισχύος του ν. 3758/2009 (05-052009), πρέπει να ενημερώνονται για την εν λόγω νέα επεξεργασία με τρόπο πρόσφορο και σαφή, για παράδειγμα με συστημένη επιστολή που θα περιλαμβάνει την ανωτέρω πληροφόρηση ή με ενσωμάτωση της σχετικής πληροφόρησης στα αντίγραφα λογαριασμών, β) Κατά την τελευταία έγγραφη ενημέρωση του οφειλέτη ότι η οφειλή του κατέστη ληξιπρόθεσμη και ότι, σε περίπτωση μη τακτοποίησης αυτής, τα δεδομένα του (στοιχεία επικοινωνίας και στοιχεία σχετικά

⁸¹ Βλ. σχετικά τις Ετήσιες Εκθέσεις της ΑΠΔΠΧ 2011, 2012, 2013, 2015.

με την οφειλή) θα ανακοινωθούν σε εταιρία ενημέρωσης οφειλετών με σκοπό τη σχετική ενημέρωσή του σύμφωνα με το ν. 3758/2009. Στο στάδιο αυτό, προτείνεται να ζητείται από τον οφειλέτη να διατυπώσει τυχόν αντιρρήσεις του σχετικά με την ακρίβεια των στοιχείων του (ιδίως ύψος της οφειλής και στοιχεία επικοινωνίας) εντός ευλόγου προθεσμίας, έτσι ώστε να πραγματοποιείται ταυτόχρονα και η επικαιροποίηση των δεδομένων στο αρχείο που τηρεί ο δανειστής».

Από το προσκομιζόμενο έγγραφο προέκυψε ότι το ανωτέρω πιστωτικό ίδρυμα ουδόλως απέδειξε ότι είχε εκπληρώσει προσηκόντως την ως άνω υποχρέωση ενημέρωσης ενώ η ΑΠΔΠΧ συνέχισε να δέχεται σωρεία παραπόνων πολιτών σχετικά με το εν λόγω ζήτημα. Για τους προαναφερόμενους λόγους η ΑΠΔΠΧ έκρινε απαραίτητο να εξειδικεύσει περαιτέρω τους απαιτούμενους όρους που πρέπει να πληροί η ενημέρωση τόσο ως προς το περιεχόμενο όσο και ως προς χρόνο και τον τρόπο πραγματοποίησής της.⁸² Για το λόγο αυτό, αποφάνθηκε ομόφωνα ότι: «πρέπει να γίνεται ειδική ατομική ενημέρωση των οφειλετών για τη διάθεση των δεδομένων τους από τους δανειστές σε Εταιρείες Ενημέρωσης Οφειλετών, δηλαδή ο δανειστής, ως υπεύθυνος επεξεργασίας, οφείλει να ενημερώνει τους οφειλέτες για τη διάθεση των δεδομένων τους στην εκάστοτε σ υ γ κ ε κ ρ ι μ έ ν η Εταιρεία Ενημέρωσης Οφειλετών, να παρέχει ένα εύλογο διάστημα (π.χ., ενδεικτικά, 10-15 ημερών) π ρ ι ν από τη διάθεση για την άσκηση των δικαιωμάτων πρόσβασης και αντίρρησης και να μεριμνήσει, ώστε η ενημέρωση αυτή να γίνεται με κάθε πρόσφορο τρόπο, π.χ. με ενσωμάτωση της σχετικής πληροφόρησης στα αντίγραφα λογαριασμών και σε ευδιάκριτο σημείο αυτών ή μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail), σε όλες τις περιπτώσεις, στις οποίες τούτο καθίσταται εφικτό, και ιδίως εφόσον τα σχετικά στοιχεία έχουν χορηγηθεί στον υπεύθυνο επεξεργασίας από τα υποκείμενα των δεδομένων».

Τέλος, συναφές περιεχόμενο με τις ως άνω αποφάσεις έχει η υπ' αριθ. **143/2017** απόφαση της ΑΠΔΠΧ, με την οποία επέβαλε κυρώσεις σε Τράπεζα για μη ικανοποίηση δικαιώματος πρόσβασης σχετικά με έλεγχο τραπεζικού λογαριασμού του υποκειμένου των δεδομένων. Σύμφωνα με τα πραγματικά περιστατικά, ο προσφεύγων στην ΑΠΔΠΧ δήλωσε ότι η Τράπεζα παρανόμως επεξεργάστηκε τα στοιχεία του τραπεζικού του λογαριασμού όψεως καθώς είχε αποδείξεις ότι τρίτοι απέκτησαν παρανόμως πρόσβαση σ' αυτόν με τη συνδρομή κάποιου υπαλλήλου της

⁸² Βλ. σχετικά άρθρο 4 παρ. 4 εδ. α' ν. 3758/2009 και την υπ' αριθ. 1/1999 Κανονιστική Πράξη της ΑΠΔΠΧ.

εν λόγω Τράπεζας και αιτήθηκε από αυτήν να του γνωστοποιήσει τα συγκεκριμένα τρίτα πρόσωπα. Η Τράπεζα αρνήθηκε την παροχή οποιασδήποτε πληροφορίας, αναφέροντας αυτολεξεί *«Πρόσβαση στους λογαριασμούς των πελατών της Τράπεζας έχουν αποκλειστικά και μόνο τα νομίμως εξουσιοδοτημένα αρμόδια όργανα αυτής.»*. Κατόπιν τούτου, ο προσφεύγων ακολούθησε τη δικαστική οδό στέλλοντας στην Τράπεζα εξώδικη δήλωση διαμαρτυρίας – πρόσκληση με την Τράπεζα να ανταπαντά ότι δεν διαπιστώθηκε παραβίαση του τραπεζικού απορρήτου. Συγκεκριμένα, η Τράπεζα υποστήριξε ότι προέβη σε έλεγχο του λογαριασμού, ενέργεια που εμπίπτει στην αρμοδιότητα των εξουσιοδοτημένων προς τούτο τραπεζικών υπαλλήλων, με σκοπό να διαπιστώσει τη βασιμότητα ή μη της προβληθείσας από τον εμπλεκόμενο πελάτη – τρίτο της αμφισβήτησης της τραπεζικής συναλλαγής χωρίς να προβεί σε κάποια περαιτέρω επεξεργασία γι' αυτό και έκρινε ότι το αίτημα του προσφεύγοντος δεν πληρούσε τις τυπικές και ουσιαστικές προϋποθέσεις άσκησης του δικαιώματος πρόσβασης.

Η ΑΠΔΠΧ, αφού αξιολόγησε τα ανωτέρω, έκρινε: α) ότι για την ικανοποίηση του δικαιώματος πρόσβασης δεν απαιτείται η επίκληση έννομου συμφέροντος, το υποκείμενο δικαιούται να λάβει γνώση των πληροφοριών που το αφορούν και που τηρεί σε αρχείο ο υπεύθυνος επεξεργασίας, σύμφωνα με την αρχή της διαφάνειας της επεξεργασίας ως προϋπόθεση της νομιμότητά της, ενώ το δικαίωμα πρόσβασης του υποκειμένου των δεδομένων θα πρέπει να ικανοποιηθεί μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα, κάτι που δεν έπραξε η Τράπεζα απαντώντας αρνητικά με αδικαιολόγητη χρονική καθυστέρηση, β) η απόφαση της Τράπεζας να χορηγήσει πλήρη στοιχεία του προσφεύγοντος σχετικά με τη συγκεκριμένη συναλλαγή σε άλλο πελάτη - τρίτο χωρίς να επικαλεστεί το τραπεζικό απόρρητο, ενώ έναντι του προσφεύγοντος προέβαλε το τραπεζικό απόρρητο για την ίδια ακριβώς συναλλαγή, ενέχει αξιολογική αντινομία και καθιστά την αιτιολόγηση της άρνησης αποκάλυψης των στοιχείων του άλλου πελάτη – τρίτου προσχηματική, και ουδάλως ικανοποιητική⁸³, γ) η Τράπεζα επεξεργάστηκε τα στοιχεία λογαριασμού του προσφεύγοντος χωρίς νόμιμο λόγο, καθώς δεν απέδειξε ότι ανέκυψε πράγματι «υπηρεσιακή ανάγκη» για την εν λόγω αναζήτηση και περαιτέρω διάθεση προσωπικών δεδομένων, όπως ισχυρίστηκε, καθώς και ότι πρέπει να απευθύνει σύσταση στη Τράπεζα για βελτίωση των τεχνικών

⁸³ Βλ. σχετικά υπ' αριθ. 16/2017 απόφαση της ΑΠΔΠΧ για μη ικανοποίηση δικαιώματος πρόσβασης σε υλικό συστήματος βιντεοεπιτήρησης σε σταθμό του μετρό.

και οργανωτικών μέτρων ασφαλείας που τηρεί, λαμβανομένου υπόψη ότι τα γεγονότα, που συνιστούν τις κατ' ιδίαν συνθήκες του συγκεκριμένου περιστατικού ελέγχου του λογαριασμού του προσφεύγοντος δεν βεβαιώθηκαν απολύτως, ούτε αποκαλύφθηκαν στην ΑΠΔΠΧ τα στοιχεία του προσώπου που φέρεται να αμφισβήτησε τη συγκεκριμένη συναλλαγή (νέος αποδέκτης των δεδομένων). Για τους ανωτέρω λόγους και λαμβάνοντας υπόψη τη βαρύτητα των παραβάσεων η ΑΠΔΠΧ επέβαλε πρόστιμο μεγάλου χρηματικού ποσού στη Τράπεζα για μη ικανοποίηση του υπό κρίση δικαιώματος πρόσβασης του προσφεύγοντος σε τραπεζικό του λογαριασμό.

7.2. Δικαστικές Αποφάσεις - Νομολογία

Το ελληνικό δικαιοσύστημα έχει εκδώσει σειρά αποφάσεων που ρυθμίζουν το ζήτημα της προστασίας των Προσωπικών Δεδομένων από την παράνομη επεξεργασίας τους, ερμηνεύοντας και εφαρμόζοντας την ισχύουσα σχετική νομοθεσία. Στην υπό κρίση ενότητα θα αναφερθούν -σε αδρές γραμμές- σημαντικές αποφάσεις των ελληνικών δικαστηρίων που εξέτασαν υποθέσεις παραβίασης των διατάξεων της νομοθεσίας περί Προστασίας των Προσωπικών Δεδομένων (ν. 2472/1997 και μεταγενέστεροι ειδικοί νόμοι), μεταξύ θιγόμενων φυσικών προσώπων και νομικών προσώπων του ιδιωτικού τομέα όπως της διατραπεζικής εταιρείας ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε., πιστωτικών ιδρυμάτων, εταιρειών ενημέρωσης οφειλετών κ.α..

Συμπληρωματικώς, πλήθος δικαστικών αποφάσεων δικαίωσαν πολίτες - υποκείμενα των δεδομένων, τα οποία είχαν στραφεί κατά εισπρακτικών εταιρειών και εταιρειών ενημέρωσης οφειλετών, διεκδικώντας την επιδίκαση αποζημίωσης για ηθική βλάβη που υπέστησαν από τις παράνομες πρακτικές που εφάρμοζαν οι εν λόγω εταιρείες εις βάρος τους. Σημαντική είναι η υπ' αριθ. **96/2016** απόφαση του Ειρηνοδικείου Αθηνών, σύμφωνα με την οποία, η ανώνυμη τραπεζική εταιρεία διαβίβασε, χωρίς προηγούμενη ενημέρωση του υποκειμένου των δεδομένων ως όφειλε και χωρίς την λήψη της ελεύθερης, ρητής και σαφούς συγκατάθεσης του, τα συλλεγόμενα, κατά την κατάρτιση σύμβασης χορήγησης πιστωτικής κάρτας, αναφερόμενα προσωπικά του δεδομένα, στην Εταιρεία Ενημέρωσης Οφειλετών για ληξιπρόθεσμες Απαιτήσεις, υπάλληλος της οποίας τον κάλεσε για να τον ενημερώσει για την ληξιπρόθεσμη

οφειλή του και να διαπραγματευθεί τον τρόπο και χρόνο αποπληρωμής της. Από την ως άνω παράνομη πράξη και παράλειψη της Τράπεζας που, δια των προστηθέντων της, διαβίβασε τα προσωπικά δεδομένα του υποκειμένου – πελάτη της σε απροσδιόριστο αριθμό τρίτων ατόμων, κατά παράβαση των διατάξεων του ν. 2472/1997, υπέστη ηθική βλάβη και για τους λόγους αυτούς η τραπεζική εταιρεία υποχρεώθηκε με απόφαση προσωρινά εκτελεστή, να του καταβάλλει ως χρηματική ικανοποίηση το, κατ' ελάχιστον οριζόμενο από την διάταξη του άρθρου 23 παρ. 2 του ως άνω Νόμου, ήτοι το ποσόν των 5.869,40 Ευρώ, με τον νόμιμο τόκο από της επίδοσης της κρινόμενης και να καταδικασθεί στην δικαστική του δαπάνη.⁸⁴

Συναφές περιεχόμενο έχει η υπ' αριθ. **1437/2014** απόφαση του Εφετείου Αθηνών, σύμφωνα με την ανώνυμη τραπεζική εταιρία προέβη σε παράνομη επεξεργασία των συλλεγέντων από αυτήν -κατά την κατάρτιση δανειακής σύμβασης- προσωπικών δεδομένων του πελάτη - υποκειμένου, με τη διαβίβαση προς εταιρία διαχείρισης απαιτήσεων στοιχείων τηλεφωνικών του συνδέσεων καθώς και της πληροφορίας περί του χρέους του, παραλείποντας να τον ενημερώσει, όπως όφειλε, αφενός με τρόπο σαφή για τους σκοπούς της επεξεργασίας κατά το στάδιο συλλογής των δεδομένων αυτών κατά το χρόνο κατάρτισης της επίδικης σύμβασης δανείου, αφετέρου, κατά το χρόνο πριν από τη διαβίβαση τους στην επικαλούμενη από τον ίδιο εισπρακτική εταιρία (αποδέκτρια των δεδομένων) για τη μέλλουσα ανακοίνωση των προσωπικών του δεδομένων προς αυτήν. Επιπροσθέτως, η εισπρακτική εταιρία παρανόμως επεξεργάστηκε ως αποδέκτρια τα ως άνω προσωπικά δεδομένα του υποκειμένου, τα οποία μη νομίμως συνέλεξε από την τραπεζική εταιρεία και καταχώρησε αυτά στο ηλεκτρονικό αρχείο της, ακολουθώντας δε τα χρησιμοποίησε δια της προστηθείσας υπαλλήλου της, η οποία τον κάλεσε τηλεφωνικώς στο κινητό του τηλέφωνο και στο τηλέφωνο της οικίας του επανειλημμένως και, αιφνιδιάζοντας τον, του ζητούσε την επιβεβαίωση των γνωστών σε εκείνη προσωπικών του δεδομένων (στοιχεία αριθμού δελτίου ταυτότητας κ.λπ), καθώς και του χρεωστικού υπολοίπου της δανειακής του σύμβασης, χωρίς να τον ενημερώσει για την επωνυμία της εταιρείας εκ μέρους της οποίας τον καλούσε. Με τις παραπάνω παράνομες πράξεις επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων και παραλείψεις η εναγομένη τραπεζική εταιρία προκάλεσε

⁸⁴ Σε συνδυασμό με την υπ' αριθ. 98/2017 απόφαση της ΑΠΔΠΧ (βλ. παραπάνω) που επικύρωσε και εξειδίκευσε απόλυτα την υποχρέωση των πιστωτικών ιδρυμάτων να παρέχουν ειδική ατομική ενημέρωση των οφειλετών τους για τη διάθεση των δεδομένων τους από τους δανειστές σε εταιρίες ενημέρωσης οφειλετών.

μεγάλη ψυχική αναστάτωση, θυμό και οργή στο υποκείμενο των δεδομένων, το ζήτησε να αναγνωρισθεί ότι η εναγομένη τραπεζική εταιρεία οφείλει να του καταβάλει νομιμοτόκως το ποσό των 80.000 ευρώ για χρηματική του ικανοποίηση προς αποκατάσταση της προκληθείσας σ' αυτόν ηθικής βλάβης. Η υπόθεση εκδικάσθηκε αντιμωλία των διαδίκων και εκδόθηκε η εκκαλουμένη απόφαση, με την οποία η αγωγή έγινε δεκτή εν μέρει. Την απόφαση αυτή προσέβαλλε η εναγομένη τραπεζική εταιρεία με την έφεσή της, ζητώντας την εξαφάνιση της ώστε να απορριφθεί η αγωγή.

Οι προαναφερόμενες παρανομίες και υπαίτιες πράξεις και παραλείψεις της εναγομένης τραπεζικής εταιρείας δια των προστηθέντων οργάνων της αποδείχθηκε ότι προσέβαλαν την προσωπικότητα του ενάγοντος – εφεσίβλητου υποκειμένου των δεδομένων και προκάλεσαν σ' αυτόν σημαντική ηθική βλάβη, ενώ τα όργανα της εναγομένης όφειλαν να γνωρίζουν την πιθανότητα επέλευσης της προαναφερόμενης ηθικής βλάβης. Ενόψει δε του είδους του θιγομένου αγαθού, του μεγέθους της προσβολής, των συνθηκών τέλεσης αυτής, του βαθμού υπαιτιότητας των οργάνων της εναγομένης, η καταβλητέα εύλογη χρηματική ικανοποίηση ορίστηκε στο ποσό των 6.000 ευρώ και η υπό κρίση έφεση της εναγόμενης τραπεζικής εταιρείας απορρίφθηκε στο σύνολο της.⁸⁵

Επιπρόσθετα, με την υπ' αριθ. **3386/2012** απόφαση του Ειρηνοδικείου Αθηνών επιδικάστηκε αποζημίωση ύψους 3.000 ευρώ στον ενάγοντα - δικηγόρο – υποκείμενο των δεδομένων, ο οποίος δεχόταν από εισπρακτική εταιρεία συνεχή και προσβλητικά τηλεφωνήματα για ανύπαρκτη οφειλή. Ειδικότερα, σύμφωνα με τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης, το 2009 εκλάπη από το γραφείο του ο χαρτοφύλακάς του μέσα στον οποίο βρισκόταν η πιστωτική του κάρτα. Ο δικηγόρος προέβη αμελλητί στις απαιτούμενες ενέργειες ενημερώνοντας την τράπεζα για το συμβάν και ζητώντας την άμεση ακύρωσή της. Ο υπάλληλος της τράπεζας τον διαβεβαίωσε μάλιστα ότι δεν είχε γίνει καμία ανάληψη από τον τραπεζικό του λογαριασμό. Όμως, λίγους μήνες μετά, υπάλληλος εισπρακτικής εταιρείας επικοινωνήσε μαζί του και τον ενημέρωσε ότι οφείλει στην τράπεζα το ποσό των 1.100 ευρώ, από αναλήψεις που είχαν πραγματοποιηθεί από την κλαπέισα πιστωτική κάρτα. Ο ενάγων δικηγόρος παρόλο που εξήγησε λεπτομέρως στον ανωτέρω υπάλληλο το ακριβές χρονικό των

⁸⁵ Παραπομπή σε συναφείς δικαστικές αποφάσεις, υπ' αριθ. 2887/2010 ΕφΑθ, 3486/2016 ΜΠΘ, 415/2016 ΕφΑθ, ΑΠ1740/2013.

γεγονότων και κατέθεσε στην Τράπεζα αίτηση αμφισβήτησης της εις βάρος του οφειλής, συνέχισε να δέχεται καταιγισμό τηλεφωνημάτων, όχι μόνο στο κινητό του τηλέφωνο αλλά και στο δικηγορικό του γραφείο. Υπήρξε μάλιστα τηλεφώνημα στο οποίο απάντησε συνεργάτης του ενάγοντος δικηγόρου και ο υπάλληλος της εισπρακτικής εταιρείας δε δίστασε να διαβιβάσει παρανόμως τα προσωπικά του δεδομένα και να τον ενημερώσει για την υποτιθέμενη οφειλή του ζητώντας παράλληλα την άμεση εξόφλησή της. Με αφορμή τα ανωτέρω, ο ενάγων δικηγόρος αποφάσισε να ακολουθήσει τη δικαστική οδό προκειμένου να δικαιωθεί.

Στο αιτιολογικό της απόφασης σημειώθηκε -μεταξύ άλλων- ότι σε περίπτωση που κάποιος συναλλασσόμενος έχει χρηματική οφειλή προς την τράπεζα, η τελευταία δεν δικαιούται να προβαίνει σε παράνομη επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων ή σε προσβλητική συμπεριφορά, παραβιάζοντας τις διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας αλλά και συνταγματικώς κατοχυρωμένα δικαιώματα των πολιτών. Καταλήγει μάλιστα αναφέροντας ότι οι καθημερινές τηλεφωνικές οχλήσεις με αγενή και άσεμνο τις περισσότερες φορές τρόπο, ακόμα και σε τηλεφωνικούς αριθμούς της εργασίας του ή η ενημέρωση τρίτων προσώπων για οφειλές των πελατών τραπεζών είναι καθ' όλα παράνομες. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο έκρινε ότι οι εισπρακτικές εταιρείες δεν νομιμοποιούνται να ασκούν παρανόμως πίεση στους πελάτες των πιστωτικών ιδρυμάτων και να προσβάλλουν μ' αυτό το τρόπο τη προσωπικότητά τους, είτε η χρηματική οφειλή προς αυτά είναι υπαρκτή είτε είναι ανύπαρκτη.⁸⁶

Ακολουθως, περιπτώσεις πρόκλησης περιουσιακής ζημίας από την παράνομη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων συνιστά η εσφαλμένη και ανακριβής αναγραφή δεδομένων στο σύστημα πληροφοριών της διατραπεζικής εταιρείας «ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.». Αυτή η εσφαλμένη καταχώρηση οικονομικών δεδομένων μπορεί να προκαλέσει ουσιώδη προβλήματα στην εμπορική δραστηριότητα του ιδιώτη επιχειρηματία του οποίου η πιστοληπτική και επαγγελματική αξιοπιστία δύναται να μειωθεί κατακόρυφα ενώ παράλληλα να θιγεί και η εμπορική του φήμη και αξία καθώς κάθε τρίτο πρόσωπο θα αποφεύγει να συμβληθεί μαζί του. Έτσι λοιπόν η θεμελίωση της αξίωσής του για ηθική βλάβη βασίζεται στη προσβολή της προσωπικότητας, της σφαίρας της ιδιωτικής ζωής, της τιμής και της επαγγελματικής υπόληψης του ατόμου που παρανόμως δεν ενημερώθηκε ότι πρόκειται να ελεγχθεί η

⁸⁶ Παραπομπή σε συναφείς δικαστικές αποφάσεις του Ειρηνοδικείου Αθηνών υπ' αριθ. 273/2016, 52/2017 και 5827/2017.

πιστοληπτική του ικανότητα, και η οποία προσβολή προήλθε από την ανωτέρω ανακριβή καταγραφή των προσωπικών του δεδομένων που αφορούν την οικονομική του κατάσταση στο αντίστοιχο αρχείο της ΤΕΙΠΕΣΙΑΣ. Με αφορμή τα ανωτέρω, υπάρχουν παραδείγματα στην νομολογία τα οποία επιδίκασαν χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης στους προσφεύγοντες.⁸⁷

Σημαντική απόφαση αποτελεί η υπ' αριθ. **373/2004** απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, σύμφωνα με την οποία η εναγόμενη εταιρεία ΤΕΙΠΕΣΙΑΣ καταχώρισε στο αρχείο της ΣΑΥ διαταγή πληρωμής εναντίον του ενάγοντα για ποσό 348.020 δραχμών, ενώ το ένδικο αυτό χρέος είχε αποπληρωθεί από τον ίδιο περίπου ένα (1) μήνα πριν την δυσμενή αυτή καταχώρηση. Παράλληλα η εναγόμενη ΤΕΙΠΕΣΙΑΣ έσπευσε να χορηγήσει σε αποδέκτη των δεδομένων τις δυσμενείς αυτές πληροφορίες χωρίς να διασταυρώσει την αλήθεια και την ακρίβεια τους και χωρίς να ενημερώσει τον ενάγοντα – υποκείμενο των δεδομένων πριν κοινοποιήσει την πληροφορία που τον αφορά στον αποδέκτη. Η διπλή αυτή παράλειψη της ενημέρωσης προσκρούει στις απαγορευτικές διατάξεις του Νόμου με αποτέλεσμα την πρόκληση ηθικής βλάβης εκ μέρους των προστηθέντων – εξουσιοδοτημένων οργάνων της ΤΕΙΠΕΣΙΑΣ στον ενάγοντα. Σύμφωνα με το αιτιολογικό της εν λόγω απόφασης η ηθική βλάβη του υποκειμένου των δεδομένων, λαμβανομένης υπόψη της οικογενειακής και κοινωνικής του κατάστασης και της τιμής που απολαμβάνει από το επαγγελματικό και κοινωνικό του περιβάλλον σε συνδυασμό με την βραδύτητα της εναγομένης ΤΕΙΠΕΣΙΑΣ να συμμορφωθεί με τις νόμιμες διαδικασίες που όφειλε να ακολουθήσει, κρίθηκε ιδιαιτέρως σημαντική, γι' αυτό και επιδικάστηκε το ποσό των 6.000 Ευρώ προς αποκατάσταση της ηθικής βλάβης του ενάγοντος.⁸⁸

Το ίδιο σκεπτικό ακολουθεί και η υπ' αριθ. **45/2005** απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Χανίων, η οποία έκρινε ότι υπάρχει ηθική βλάβη του ενάγοντος – υποκειμένου λόγω του καταλογισμού του χρεωστικού καταλοίπου συμβάσεως ανοικτού λογαριασμού εκ ποσού 42.425,34 ευρώ, στο πρόσωπό του, ο οποίος ωστόσο ουδέποτε είχε συμβληθεί με την εναγόμενη τραπεζική εταιρεία και ως εκ τούτου δεν ήταν υπόχρεος από την ανωτέρω δανειακή σύμβαση. Ότι, όπως συνομολόγησε και η εναγόμενη τράπεζα, ο εν λόγω καταλογισμός οφείλεται σε αμέλεια των

⁸⁷ Κανελλοπούλου – Μπότη Μ: «Αστική ευθύνη για παράνομη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων», ΕφΑθ7/2009, σελ. 796 επ.

⁸⁸ Βλ. συνδυαστικά την υπ' αριθ. 3833/2003 απόφαση ΕφΑθ. και την υπ' αριθ. 884/2005 ΣτΕ.

προσθηθέντων που συνίσταται στο, δεν ήλεγξαν, ως όφειλαν σύμφωνα με την σχετική υποχρέωση τήρησης της αρχής της καλής πίστης (άρθρο 288 ΑΚ), την ταυτοποίηση τόσο της διεύθυνσης κατοικίας, όσο και του προσώπου του πραγματικού πιστούχου της, με τα αντίστοιχα στοιχεία του ενάγοντος. Κατά συνέπεια, οι υπάλληλοι - προσθηθέντες της τράπεζας δεν επέδειξαν τη στοιχειώδη επιμέλεια και σύνεση που απαιτείται στις συναλλαγές, λαμβανομένου μάλιστα υπόψη ότι αυτοί απασχολούνται σε έναν μεγάλο και αναγνωρισμένο πιστωτικό ίδρυμα με μεγάλο κύκλο συναλλαγών και εν γένει επενδυτικών δραστηριοτήτων. Η απόφαση δέχθηκε τελικά ότι ο ενάγων - υποκείμενο των δεδομένων από την παράνομη και υπαίτια συμπεριφορά της εναγομένης, υπέστη σοβαρό πλήγμα, που επιβάρυναν την ήδη βεβαρημένη κατάσταση της υγείας του ως καρδιοπαθούς με εκδηλώσεις κρίσεων στηθάγχους και άλλων συναφών συμπτωμάτων. Πέραν τούτου, εθίγη πολύπλευρα στην προσωπικότητά του και συγκεκριμένα τόσο σ' ότι αφορά την εντιμότητα, την κοινωνική και επαγγελματική του υπόληψή του όσο και τον συναισθηματικό και ψυχικό του κόσμο. Η βλάβη του αυτή, λαμβανομένης υπόψη, της οικογενειακής και κοινωνικής του καταστάσεως, της μεγάλης ηλικίας του (72 ετών κατά το επίδικο συμβάν), της τιμής που απολαμβάνει από τον οικογενειακό, επαγγελματικό και κοινωνικό του περίγυρο, σε συνδυασμό με την αντισυναλλακτική συμπεριφορά της εναγομένης τράπεζας, η οποία αρκέστηκε απλά στην καθυστερημένη εξεύρεση του νομίμου οφειλέτη της, χωρίς επίδειξη ουσιαστικού ενδιαφέροντος αποκατάστασης του επαναλαμβανόμενου λάθους της κρίθηκε ιδιαίτερος σημαντική.⁸⁹

Τέλος, συναφές περιεχόμενο έχει και η υπ' αριθ. **347/2010** απόφαση Αρείου Πάγου, όπου σύμφωνα με τα πραγματικά περιστατικά ο ενάγων διατηρούσε τραπεζικό τρεχούμενο λογαριασμό καταθέσεων στην εναγόμενη τραπεζική εταιρεία, η οποία από υπαίτια παράλειψη των προσθηθέντων της δεν πίστωσε ως όφειλε τους αναλογούντες μέχρι εκείνο το χρονικό διάστημα δικαιοπρακτικούς τόκους, με αποτέλεσμα το πραγματικό υπόλοιπο του λογαριασμού να είναι πολύ μικρότερο απ' αυτό που καλόπιστα πίστευε ο ενάγων – υποκείμενο των δεδομένων, γι' αυτό και προέβη σε έκδοση επιταγής ποσού 150.000 δραχμών σε χρέωση του εν λόγω λογαριασμού η οποία ελλείψει κεφαλαίων σφραγίστηκε ως μερικώς ακάλυπτη. Εν συνεχεία, οι υπάλληλοι της τράπεζας συνέχισαν την παράνομη συμπεριφορά τους

⁸⁹ Βλ. συνδυαστικά την υπ' αριθ. 4786/2002 απόφαση ΕφΑθ.

διαβιβάζοντας της ως άνω πληροφορία στην ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ και στον Εισαγγελέα ο οποίος άσκησε ποινική δίωξη σε βάρος του ενάγοντος κατ' άρθρο 73 του ν. 5960/33.

Αποτέλεσμα των ανωτέρω ήταν ο ενάγων να συμπεριληφθεί στο δυσμενές αρχείο αφερέγγυων οφειλετών της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ ενώ η εναγομένη τραπεζική εταιρεία δεν προέβη ως όφειλε, πάρα τις συνεχείς οχλήσεις του ενάγοντος, σε διαγραφή της πληροφορίας. Η παράνομη και αντισυμβατική συμπεριφορά της, προκάλεσε πλήγμα στην προσωπικότητα του υποκειμένου - ενάγοντος προσβάλλοντας την επαγγελματική και κοινωνική τιμή και υπόληψή του καθώς η πληροφορία για ακάλυπτη επιταγή εξακολουθούσε να περιλαμβάνεται στο αρχείο ΣΑΥ της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ σε βάρος του. Για τους λόγους αυτούς, για την ηθική βλάβη που υπέστη δικαιούνταν αποκατάστασή της μέσω χρηματικής ικανοποίησης, όπου λαμβάνοντας υπόψη το είδος τέλεσης του αδικήματος και το βαθμό πταίσματος των προστηθέντων της εναγομένης, κατ' εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας, κρίθηκε ως εύλογο ποσό το ποσό των 10.000 Ευρώ. Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο απέρριψε την αγωγή και η εκκαλουμένη απόφαση εξαφανίσθηκε κατά παραδοχή των αντίστοιχων λόγων εφέσεως, η υπόθεση κρατήθηκε και δικάσθηκε από Εφετείο το οποίο έκανε δεκτή εν μέρει την αγωγή ως ουσία βάσιμη κατά το παραπάνω ποσό.

Η εναγομένη τραπεζική εταιρεία κατέθεσε αίτηση αναίρεσης και -μεταξύ άλλων- κρίθηκε ότι η αναιρεσείουσα τράπεζα, διά των προστηθέντων της, παρέλειπε εξακολουθητικά και παρά τα συνεχή αιτήματα του αναιρεσίβλητου υποκειμένου, να ζητήσει από την ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ την άρση των δυσμενών σε βάρος του αναιρεσίβλητου δυσμενείων, ήτοι της αναγραφής των προσωπικών του στοιχείων στο αρχείο αφερέγγυων οφειλετών, η εξακολουθητική αυτή υπαίτια συμπεριφορά της συνδέεται αιτιωδώς με τη ζημία στην προσωπικότητα του αναιρεσίβλητου υποκειμένου, γι' αυτό και ο Άρειος Πάγος -στο διατακτικό της απόφασής του- αναίρεσε την προσβαλλόμενη απόφαση κατά το ένα μέρος κάνοντας δεκτή την αγωγή του αναιρεσίβλητου υποκειμένου ως προς την αξίωση της χρηματικής του ικανοποίησης για αποκατάσταση της ανωτέρω ηθικής του βλάβης και παρέπεμψε την υπόθεση για περαιτέρω εκδίκαση στο ίδιο Εφετείο με διαφορετική σύνθεση.⁹⁰

⁹⁰ Βλ. σχετικά και προγενέστερες αποφάσεις του Αρείου Πάγου υπ' αριθ. 1770/2005 και 476/2009.

8. ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΘΕΜΑΤΑ

8.1. Ο Ν. 3869/2010 περί Υπερχρεωμένων Νοικοκυριών και η Επεξεργασία Δεδομένων Οικονομικής Συμπεριφοράς

Σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 1, εδάφιο α' του ν. 3869/2010: «Φυσικά πρόσωπα που δεν έχουν πτωχευτική ικανότητα και έχουν περιέλθει, χωρίς δόλο, σε μόνιμη αδυναμία πληρωμής ληξιπρόθεσμων χρηματικών οφειλών τους (εφεξής οφειλέτες) δικαιούνται να υποβάλουν στο αρμόδιο δικαστήριο την αίτηση που προβλέπεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 4 για τη ρύθμιση των οφειλών αυτών και απαλλαγή.». Ακολουθώντας, στο άρθρο 16 του παρόντος Νόμου ορίζεται –μεταξύ άλλων- ότι: «Ο χρόνος τήρησης από τα πιστωτικά ιδρύματα ή τρίτους χάριν αυτών δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς, που αναφέρονται στη διαδικασία του παρόντος νόμου, δεν μπορεί να υπερβαίνει το χρονικό διάστημα των τριών ετών από την επέλευση της απαλλαγής από τα χρέη σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 11».

Με αφορμή την επεξεργασία των ανωτέρω δεδομένων από την ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ που αφορούν στην υποβολή αιτήσεων εξωδικαστικού συμβιβασμού κατά το άρθρο 2 του ν. 3869/2010, τέθηκε το εξής ζήτημα από τον Γενικό Γραμματέα Καταλωτή, εφεξής («ΓΓΚ»), εάν η εν λόγω επεξεργασία είναι νόμιμη, επιτρεπτή και σύμφωνη με τις διατάξεις του ν. 2472/1997 για την προστασία των Προσωπικών Δεδομένων και εάν είναι η «απολύτως αναγκαία» για το συγκεκριμένο σκοπό επεξεργασίας που συνίσταται στην προστασία της εμπορικής πίστης, στην εξυγίανση του χρηματοπιστωτικού τομέα και εάν υπερέχει «προφανώς» των συμφερόντων των υποκειμένων των δεδομένων και κατά συνέπεια να επιτρέπεται χωρίς τη συγκατάθεσή τους.

Επισημαίνεται ότι οι παραπάνω αιτήσεις του άρθρου του ν. 3869/2010 καταχωρούνται στο Σύστημα Αθέτησης Υποχρεώσεων (ΣΑΥ) της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ (βλ. ανωτέρω υπό 4.2.). Πιο συγκεκριμένα καταχωρούνται πληροφορίες που αφορούν: α) στην υποβολή της αίτησης για τον εξωδικαστικό συμβιβασμό του άρθρο 2 παρ. 1 ν. 3869/2010 και την εξέλιξη αυτής όπως η κατάρτιση πρακτικού συμβιβασμού ή βεβαίωσης αποτυχίας συμβιβασμού (άρθρο 2 παρ. 2 του παρόντος νόμου), β) στην

κατάθεση αίτησης για δικαστική ρύθμιση των οφειλών (άρθρο 4 παρ. 1 του παρόντος νόμου) και την εξέλιξη αυτής όπως η επικύρωση δικαστικού συμβιβασμού (άρθρο 7 του παρόντος νόμου) ή η τυχόν απόρριψη της αίτησης (άρθρο 8 παρ. 1 του παρόντος νόμου), γ) στην έκδοση απόφασης με την οποία ρυθμίζονται τα χρέη (άρθρο 8 παρ. 1 του παρόντος νόμου) και την τυχόν μεταγενέστερη εξέλιξη όπως π.χ. τροποποίηση της απόφασης, έκπτωση του οφειλέτη, απαλλαγή από τα χρέη. Πηγή λήψης και πληροφόρησης των ανωτέρω δεδομένων αποτελούν τα πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα στα οποία οι αιτήσεις υποβάλλονται. Οι αιτήσεις εξωδικαστικού συμβιβασμού, η επέλευση ή μη του εξώδικου συμβιβασμού, καθώς και τα δεδομένα για τις αιτήσεις δικαστικής ρύθμισης οφειλών και την επικύρωση δικαστικού συμβιβασμού, θα τηρούνται για το ίδιο χρονικό διάστημα, ήτοι τρία (3) χρόνια από την «κανονική εκτέλεση του συμβιβασμού». Σε περίπτωση δε που οι πιο πάνω αιτήσεις (εξώδικες ή δικαστικές) δεν καταλήξουν σε συμβιβασμό, θα διαγράφονται από το αρχείο τρία (3) έτη μετά την υποβολή τους.

Υποστηρίχθηκε η άποψη από τον ΓΓΚ ότι η επεξεργασία των σχετικών με την υποβολή αίτησης εξωδικαστικού συμβιβασμού δεδομένων, κατά το άρθρ. 2 του ν. 3869/ 2010, δεν είναι σύννομη για τους κάτωθι λόγους, όπως αυτοί απαριθμούνται συνοπτικώς: «α) η επεξεργασία των εν λόγω δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς γίνεται χωρίς να ζητείται ούτε να χορηγείται η συγκατάθεση του υποκειμένου, β) οι αιτήσεις εξωδικαστικού συμβιβασμού αφορούν οφειλές όχι μόνο βεβαιωμένες και απαιτητές, αλλά και ενήμερες οφειλές, οφειλές που απλώς βρίσκονται σε καθυστέρηση ή ακόμη και αβέβαιες οφειλές, γ) ενώ η ΤΕΙΠΕΣΙΑΣ δεν επεξεργάζεται οικονομικά δεδομένα που αφορούν συμφωνίες ρύθμισης οφειλών στις οποίες προβαίνουν τα πιστωτικά ιδρύματα με πελάτες τους, ο εξωδικαστικός συμβιβασμός του άρθρου 2 του ν. 3869/2010 μπορεί να συνίσταται απλώς σε χορήγηση περιόδου χάριτος, επιμήκυνση του χρόνου αποπληρωμής της οφειλής, μερική ή ολική άφεση του χρέους, διαγραφή τόκων, ρήτρες κ.λ.π., δ) δεδομένου ότι αποδέκτες των δεδομένων της ΤΕΙΠΕΣΙΑΣ είναι τράπεζες, εταιρίες έκδοσης/διαχείρισης καρτών, εταιρίες χρηματοδοτικής μίσθωσης καθώς και δημόσιοι φορείς, οι οποίοι έχουν το δικαίωμα επεξεργασίας και χρησιμοποίησης των δεδομένων, η διατήρηση των στοιχείων αυτών προκαταβολικά μπορεί να λειτουργήσει αποτρεπτικά στην ανάληψη προσπάθειας εξωδικαστικού συμβιβασμού από τους οφειλέτες, ε) η αίτηση απευθύνεται στους πιστωτές και δεν υποβάλλεται ενώπιον δικαστικής/δημόσιας αρχής, στ) η καταβολή προσπάθειας

εξώδικου συμβιβασμού δεν σημαίνει απαραίτητα ότι ο οφειλέτης θα προχωρήσει τελικά στο επόμενο στάδιο της υποβολής αίτησης για δικαστική ρύθμιση των χρεών, ζ) δεν προβλέπεται κατά το στάδιο του εξωδικαστικού συμβιβασμού δικαστικός έλεγχος της συνδρομής των υποκειμενικών και αντικειμενικών προϋποθέσεων εφαρμογής του νόμου 3869/2010 και η) η εν λόγω επεξεργασία από την ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ είναι ανεξάρτητη από την εκτίμηση για τη βασιμότητα ή αποδοχή του αιτήματος εξώδικης ρύθμισης».⁹¹

Η ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ ανταπάντησε στην ΑΠΔΠΧ με έγγραφό της (υπ' αριθ. 7594/15.12.2010) ότι η υπό κρίση επεξεργασία των δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς είναι επιτρεπτή και σύννομη για τους κάτωθι συνοπτικώς αναφερόμενους λόγους και αιτιάσεις: «α) απαραίτητη προϋπόθεση για την υπαγωγή στον ν. 3869/2010 είναι η ύπαρξη ληξιπρόθεσμων οφειλών, ενώ η τυχόν ύπαρξη και ενήμερων οφειλών δεν αναιρεί την ύπαρξη ληξιπρόθεσμων οφειλών ούτε την βαρύτητα της δήλωσης του οφειλέτη ότι αδυνατεί μόνιμα να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει, ληξιπρόθεσμες και ενήμερες. Άλλωστε στο αρχείο καταχωρείται η αίτηση του οφειλέτη και όχι οι υποχρεώσεις στις οποίες αυτή αφορά. β) η ομολογία του οφειλέτη ότι δεν μπορεί να ανταποκριθεί, και μάλιστα κατά τρόπο μόνιμο, είναι αυτή καθ' εαυτήν ιδιαιτέρως σημαντική για την αξιολόγηση της φερεγγυότητας και της πιστοληπτικής ικανότητας του οφειλέτη, γ) στα δεδομένα «οικονομικής συμπεριφοράς που αναφέρονται στην διαδικασία του παρόντος νόμου» -κατά το άρθρο 16 του ν. 3869/2010- περιλαμβάνονται και αυτά που αφορούν στην υποβολή αίτησης για εξωδικαστική ρύθμιση των οφειλών που αποτελεί το πρώτο βήμα για την εφαρμογή του παρόντος νόμου, δ) είναι θετική συνέπεια της προκαταβολικής διατήρησης των σχετικών δεδομένων ότι η προοπτική της καταχώρισης της σχετικής δήλωσης του οφειλέτη θα συμβάλει στη σοβαρή σκέψη και ανάλυση των δεδομένων που πρέπει να προηγηθούν της απόφασης για την υποβολή της σχετικής αίτησης, ε) η μη καταχώριση της αίτησης υπαγωγής στον ν. 3869/2010 θα είχε ως συνέπεια ότι τρίτα πιστωτικά ιδρύματα δεν θα πληροφορηθούν ότι ο οφειλέτης δήλωσε μόνιμη αδυναμία πληρωμής και μπορεί λόγω της άγνοιας αυτής, να προχωρήσουν σε περαιτέρω προς αυτόν δανεισμό με αποτέλεσμα την επιδείνωση του υπερδανεισμού, τη διόγκωση των επισφαλειών και την άδικη επιβάρυνση των συνεπών και φερέγγυων δανειοληπτών, στ) η αξιολόγηση της φερεγγυότητας των πελατών των πιστωτικών ιδρυμάτων, κατόπιν

⁹¹ Βλ. αναλυτικά την υπ' αριθ. 50/2011 απόφαση της ΑΠΔΠΧ.

*έρευνας και σε κατάλληλη βάση δεδομένων, αποτελεί υποχρέωση αυτών στο πλαίσιο της αρχής του υπεύθυνου δανεισμού».*⁹²

Στην ως άνω αντιπαράθεση θέση πήρε η ΑΠΔΠΧ με την υπ' αριθ. 50/2011 απόφασή της, αναφορικά με τη νομιμότητα της τήρησης από την ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ των αιτήσεων του ν. 3869/2010. Κατ' αρχήν, ως προς την καταχώρηση των δεδομένων που αφορούν στην υποβολή αίτησης εξωδικαστικού συμβιβασμού κατά το άρθρ. 2 του ν. 3869/ 2010 στο ΣΑΥ της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ, γνωστό και ως αρχείο «μαύρης λίστας», θα πρέπει να επισημανθούν τα εξής:

Η Αρχή με τις 24/2004 και 25/2004 κανονιστικές αποφάσεις της καθόρισε, μεταξύ άλλων, και το είδος των δεδομένων που μπορεί νομίμως να τηρεί η ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ στο ΣΑΥ. Τα δεδομένα αυτά αφορούν ακάλυπτες επιταγές, απλήρωτες συναλλαγματικές καταγγελίες συμβάσεων χορηγήσεων, διαταγές πληρωμής, προγράμματα πλειστηριασμών ακινήτων και κινητών, κατασχέσεις και επιταγές του Ν.Δ.1923, διοικητικές κυρώσεις του Υπουργείου Οικονομικών και κηρυχθείσες πτωχεύσεις, πλέον και αιτήσεις και συμφωνίες συνδιαλλαγής ΠτΚ. Τα δεδομένα τηρούνται χωρίς τη συγκατάθεση των υποκειμένων μετά από ενημέρωσή τους για χρονικό διάστημα ανάλογα με το είδος τους.⁹³ Αποδέκτες των δεδομένων είναι τράπεζες, εταιρίες έκδοσης/διαχείρισης καρτών, εταιρίες χρηματοδοτικής μίσθωσης καθώς και δημόσιοι φορείς. Το κρίσιμο προσωπικό δεδομένο της υποβολής αίτησης εξωδικαστικού συμβιβασμού, κατά το άρθρ. 2 του ν. 3869/ 2010, δεν εμπίπτει αυτό καθ' εαυτό σε καμία από τις παραπάνω κατηγορίες δεδομένων, ενώ ούτε ειδική νομοθετική πρόβλεψη υπάρχει για την καταχώριση και την τήρηση της εν λόγω αίτησης στο ΣΑΥ. Τα δεδομένα αυτού του αρχείου είναι αυστηρά καθορισμένα και περιοριστικά στην υπ' αριθ. 26/2004 κανονιστική απόφαση της ΑΠΔΠΧ. Σύμφωνα με τα παραπάνω, η καταχώριση από την ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ των εν λόγω δεδομένων στο αρχείο ΣΑΥ δεν είναι νόμιμη.

Γι' αυτό και η ΑΠΔΠΧ αποφάνθηκε σχετικά, διατάσσοντας τη διαγραφή τους από το ΣΑΥ και την καταχώρησή τους στο Σύστημα Συγκέντρωσης Χορηγήσεων (εφεξής

⁹² Βλ. άρθρο 8 παρ. 1 της Κοινής Υπουργικής Απόφασης των Υπουργών Οικονομικών Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας- Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων με αριθμό Ζ1 – 699/ 2010, με την οποία έγινε προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς την Οδηγία 2008/ 48/ ΕΚ για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης.

⁹³ Βλ. σχετικά υπ' αριθ. 25/2004 κανονιστική απόφαση ΑΠΔΠΧ με κάποιες τροποποιήσεις που επέφεραν οι διατάξεις των άρθρων 70 του Ν.3476/2009 και 4 του Ν.3816/2010.

ΣΣΧ, γνωστό και ως «λευκή λίστα») της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ, στην οποία τηρούνται προσωπικά δεδομένα σχετικά με ανεξόφλητα υπόλοιπα χορηγήσεων από προσωπικά, καταναλωτικά, ανοικτά και στεγαστικά δάνεια, retail factoring, υπεραναλήψεις και πιστωτικές κάρτες. Σύμφωνα με το ν. 3746/2009 (άρθρο 70 παρ. 2), τα δεδομένα του αρχείου που αφορούν ανεξόφλητες οφειλές δανείων και πιστώσεων διαβιβάζονται στην ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ από τα πιστωτικά ιδρύματα στο σύνολό τους χωρίς τη συγκατάθεση των υποκειμένων, η δε πρόσβαση των πιστωτικών ιδρυμάτων στο σύστημα γίνεται μετά από συγκατάθεση του πελάτη/υποψηφίου δανειολήπτη. Τα στοιχεία αυτά είναι δεδομένα οικονομικής συμπεριφοράς τα οποία, αυτά καθ' αυτά, δεν έχουν αρνητικό χαρακτήρα, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της μαύρης λίστας.

Επιπρόσθετα, η δήλωση του οφειλέτη προς τους πιστωτές του περί της μόνιμης αδυναμίας εκπλήρωσης των υποχρεώσεων του εξυπηρετεί την εκτίμηση από αυτούς των δυνατοτήτων εξυπηρέτησης των χρεών του και στη συνέχεια την τυχόν εκπόνηση σχεδίου εξωδικαστικού συμβιβασμού. Υπό την έννοια αυτή το σχετικό αυτό δεδομένο βρίσκεται εγγύτερα από λειτουργική σκοπιά προς τα τηρούμενα στο ΣΣΧ προσωπικά δεδομένα, αφού άλλωστε η τήρηση και αυτού του δεδομένου, όπως και της λευκής λίστας εν συνόλω, αποβλέπει πρωτίστως στο να καταστήσει δυνατή την αξιολόγηση της οικονομικής φερεγγυότητας του καταναλωτή και τον περαιτέρω δανεισμό του από τα πιστωτικά ιδρύματα τα οποία οφείλουν να έχουν επαρκή πληροφόρηση, μεταξύ άλλων και από κατάλληλες βάσεις δεδομένων.⁹⁴ Τέτοια βάση αποτελεί πρωτίστως το ΣΣΧ. Η καταχώριση των εν λόγω δεδομένων στο αρχείο αυτό είναι πρόσφορη και αναγκαία για τον επιδιωκόμενο σκοπό και εξυπηρετεί την ακρίβεια και πληρότητα του αρχείου σε σχέση μάλιστα και με τους υπόλοιπους οφειλέτες που αποπληρώνουν κανονικά τις οφειλές τους και δεν έχουν δηλώσει μόνιμη αδυναμία αποπληρωμής αυτών.

Ακόμη, η Διαδικασία για τη ρύθμιση των οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων (ν. 3869/2010) περιλαμβάνει δύο φάσεις, η πρώτη φέρει τον τίτλο «Διαδικασία Εξωδικαστικού Συμβιβασμού», (άρθρο 2) και η δεύτερη αφορά τη διαδικασία ενώπιον του αρμοδίου δικαστηρίου, (άρθρο 3). Η πρώτη φάση αποτελεί προϋπόθεση για την έναρξη της δικαστικής διαδικασίας, χωρίς να αποτελεί όμως αυτοτελή διαδικασία, γι' αυτό και στο άρθρο 16 του ν. 3869/2010 αναφέρεται ως

⁹⁴ Βλ. σχετικά υπ' αριθ. 8 της Οδηγίας 2008/48/EK για την Καταναλωτική Πίστη.

συνολική «διαδικασία του παρόντος νόμου». Κατά συνέπεια, και κατά γραμματική και κατά τεολογική ερμηνεία, συνάγεται ότι αυτός εφαρμόζεται σε δεδομένα που αφορούν και τις δύο φάσεις – διαδικασίες. Συμπερασματικώς, η ΑΠΔΠΧ αποφάνθηκε ότι τα σχετικά με την υποβολή της αίτησης εξωδικαστικού συμβιβασμού -κατ' άρθρο 2 του ν. 3869/2010- δεδομένα οφειλετών νομίμως συλλέγονται και επεξεργάζονται από την ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ χωρίς τη συγκατάθεση των υποκειμένων προκειμένου να καταχωρισθούν στο Σύστημα Συγκέντρωσης Χορηγήσεων («λευκή λίστα»).

8.2. Τραπεζικό Απόρρητο & Προσωπικά Δεδομένα

Ένα από τα δικαιώματα που προστατεύονται με αυστηρό τρόπο με βάση την κείμενη νομοθεσία, (ΝΔ 1059/1971) αποτελεί το τραπεζικό απόρρητο, με βάση το οποίο είναι απόρρητες οι καταθέσεις κάθε μορφής που τηρούνται σε πιστωτικά ιδρύματα. Δηλαδή, το ύψος των καταθέσεων ενός προσώπου είναι απόρρητο σε κάθε τρίτο, προς τον οποίο απαγορεύεται να δίδεται οποιαδήποτε σχετική πληροφορία, πλην της περίπτωσης κατά την οποία ισχύει κάποια εκ των αυστηρά και περιοριστικά εκ του Νόμου καθιερωμένων εξαιρέσεων.

Το τραπεζικό απόρρητο διαθέτει διττή υπόσταση και λειτουργία. Υποχρεώνει αφενός τα πιστωτικά ιδρύματα να σιωπούν και να μην αποκαλύπτουν και γνωστοποιούν σε τρίτους περιουσιακά, οικονομικά και λοιπά στοιχεία των πελατών τους, τα οποία περιέρχονται μέσω των στελεχών και οργάνων τους σε γνώση τους, στο πλαίσιο της συναλλακτικής επαφής τους (*θετική λειτουργία*), αφετέρου δε νομιμοποιεί τα πιστωτικά ιδρύματα να αρνούνται σε συνδυασμό και με την υποχρέωση επαγγελματικής εχεμύθειας που τηρούν, την παροχή οποιασδήποτε πληροφορίας για τα ανωτέρω στοιχεία δανειοληπτών όπως και να αποκρούουν αιτήματα για τη διατύπωση αξιολογικών κρίσεων ως προς τα συγκεκριμένα πρόσωπα, έναντι οποιουδήποτε τρίτου (*αρνητική λειτουργία*). Ειδικότερα, αντικείμενο του τραπεζικού απορρήτου αποτελούν όλα εκείνα τα πραγματικά περιστατικά που πληροφορείται η τράπεζα από τη σχέση της με τον πελάτη κατά το προσυμβατικό, συμβατικό ακόμη και μετασυμβατικό στάδιο, μέχρι του οποίου εκτείνεται και η αντίστοιχη υποχρέωση της.

Επιπροσθέτως, το τραπεζικό απόρρητο αποτελεί στοιχείο της προσωπικότητας και προστατεύεται κατά το αστικό δίκαιο από τη διάταξη του άρθρου 57 ΑΚ για την προστασία της προσωπικότητας, αλλά και κατά το ποινικό δίκαιο από τη διάταξη του άρθρου 371 ΠΚ που αφορά στη παραβίαση της επαγγελματικής εχεμύθειας. Παράλληλα, το τραπεζικό απόρρητο αποτελεί και προσωπικό δεδομένο και συνεπώς προστατεύεται συμπληρωματικώς με τις αντίστοιχες νομοθετικές διατάξεις περί Προστασίας των Προσωπικών Δεδομένων, καθώς ως έννοια συγκεντρώνει όλα τα στοιχεία που ο Νόμος απαιτεί και ορίζει ως «δεδομένο προσωπικού χαρακτήρα», ήτοι κάθε πληροφορία που αναφέρεται στο υποκείμενο των δεδομένων και συγκεκριμένα το φυσικό πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα και του οποίου η ταυτότητα είναι γνωστή ή μπορεί να εξακριβωθεί.⁹⁵

Οι διατάξεις του Ν.Δ. 1059/1971 πέραν του γενικού τραπεζικού απορρήτου, που αφορά σε όλες τις τραπεζικές συναλλαγές και συνίσταται στην αυτοτελή παρεπόμενη υποχρέωση της τράπεζας έναντι του πελάτη της να τηρεί εχεμύθεια ως προς τις συναλλαγές του, όπως προαναφέρθηκε, καθιερώνουν ειδικότερα το απόρρητο των εν γένει καταθέσεων σε ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα, απειλώντας με ποινικές κυρώσεις κάθε πρόσωπο που λαμβάνει γνώση των τραπεζικών καταθέσεων στα πλαίσια ασκήσεως των καθηκόντων του και παρέχει με οποιονδήποτε τρόπο οποιαδήποτε γι' αυτές πληροφορία, διατηρούμενου του αξιοποιήσιμου χαρακτήρα της πράξεως ούτε κι όταν υπάρχει συναίνεση ή έγκριση του καταθέτη.

Κατά συνέπεια, η τράπεζα είναι υποχρεωμένη με απειλή ποινικής κύρωσης των υπεύθυνων φυσικών προσώπων – προστηθέντων της, να τηρεί απόρρητο των πάσης φύσεως καταθέσεων και λογαριασμών, (όψεως, προθεσμιακές κ.α.), έναντι παντός τρίτου, και απαγορεύεται η παροχή οποιασδήποτε πληροφορίας σχετικά με τις εν λόγω καταθέσεις και λογαριασμούς.⁹⁶ Ωστόσο το τραπεζικό απόρρητο δεν ισχύει έναντι της Τράπεζας της Ελλάδος κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της, των σχετικών με τον έλεγχο του τραπεζικού συστήματος και της εφαρμογής των νομισματικών, πιστωτικών και συναλλαγματικών κανόνων. Ακόμη, επιτρέπεται εξαιρετικώς να αρθεί στις κάτωθι ενδεικτικώς περιπτώσεις: α) ύστερα από ενέργεια του προϊσταμένου της αρμόδιας Δ.Ο.Υ., στην περίπτωση που προσκομίζεται προσωπική επιταγή ποσού άνω του ενός εκατομμυρίου (1.000.000) δραχμών, για

⁹⁵ Βλ. συνδυαστικά και τον ορισμό που δίδεται στο άρθρο 4 περ. 1 του ΓΚΠΔ 2016/679.

⁹⁶ Βλ. σχετικά αποφάσεις 1597/2007 ΕφΑθ, 1654/2010 ΜΠΑθ, ΟΛΑΠ3/1993.

εξόφληση χρεών προς το Δημόσιο, οπότε και δίδεται πρόβλεψη και δέσμευση του ποσού υπέρ της Δ.Ο.Υ. (άρθρο 25 ν. 2214/1994), β) έναντι των ελεγκτικών οργάνων και των νομισματικών αρχών της Τράπεζας της Ελλάδος, των δικαστικών αρχών, των προανακριτικών κοινοβουλευτικών επιτροπών, στις οποίες κατά νόμο ανατίθεται ο σχετικός έλεγχος των πιστωτικών ιδρυμάτων, ως προς τις καταθέσεις που υπάρχουν στο οικείο πιστωτικό ίδρυμα, εφ' όσον τα προαναφερόμενα πρόσωπα ή όργανα ασκούν αρμοδιότητες σχετικές με τον έλεγχο του τραπεζικού συστήματος και της ορθής εφαρμογής της πιστωτικής και νομισματικής νομοθεσίας ή της νομοθεσίας περί προστασίας του εθνικού νομίσματος, (άρθρο 40 ν. 1806/1988 όπως αντικαταστάθηκε από άρθρο 27 ν. 1868/1989), γ) έναντι των αρμόδιων για την είσπραξη και τον έλεγχο στον τομέα των δημοσίων υπηρεσιών της Φορολογικής Διοίκησης, καθώς και των αρμόδιων υπηρεσιών και ασφαλιστικών ταμείων για την είσπραξη κοινωνικοασφαλιστικών εισφορών, (άρθρο 2 Ν.Δ. 1059/1971, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 63 ν. 4170/2013).

Συμπληρωματικώς, καθίσταται σαφές ότι ειδικά όσον αφορά την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας και φερεγγυότητας ενός εν δυνάμει δανειολήπτη, η προστασία που παρέχεται από το τραπεζικό απόρρητο είναι ευρύτερη μεν της προστασίας που παρέχεται από την ισχύουσα νομοθεσία περί Προστασίας των Προσωπικών Δεδομένων αλλά ταυτοχρόνως (είναι) και στενότερη. Πιο συγκεκριμένα, θεωρείται ευρύτερη διότι το τραπεζικό απόρρητο λειτουργεί όχι μόνο υπέρ φυσικών προσώπων αλλά και (υπέρ) νομικών προσώπων – εταιρειών, συνεπώς το προστατευτικό του πεδίο καταλαμβάνει μεγαλύτερο εύρος περιπτώσεων, ενώ η προστασία του θεωρείται στενότερη γιατί αφορά αποκλειστικώς τα πιστωτικά ιδρύματα και όχι οργανισμούς ή λοιπές επιχειρήσεις που έχουν ως δραστηριότητά τους την συλλογή και επεξεργασία δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς για την εκτίμηση του «οικονομικού προφίλ» των προσώπων. Επιπροσθέτως, αναφορικά με τη συγκατάθεση του υποκειμένου αποτελεί νόμιμο λόγο άρσης του τραπεζικού απορρήτου ενώ όταν αυτή δεν παρέχεται και δεν υφίσταται καμία από τις λοιπές νομιμοποιητικές βάσεις για την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων, η διαβίβαση αυτή από τα πιστωτικά και χρηματοδοτικά συστήματα προς το αδιάβλητο σύστημα της ΤΕΙΠΕΣΙΑΣ θα συνεπάγεται τη παραβίαση τόσο του τραπεζικού

απορρήτου όσο και της ισχύουσας νομοθεσίας περί Προστασίας των Προσωπικών Δεδομένων (ν. 2472/1997).⁹⁷

Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα προστασίας του τραπεζικού απορρήτου ως προσωπικού δεδομένου αποτέλεσαν οι δικαστικές αποφάσεις οι οποίες δικαίωσαν ενάγοντες – υποκείμενα των δεδομένων, οι οποίοι διεκδίκησαν αποζημιώσεις προς αποκατάσταση της ηθικής τους βλάβης από τα πιστωτικά ιδρύματα για την παροχή των οικονομικών τους στοιχείων σε εταιρείες διαχείρισης οφειλών και «εισπρακτικές» εταιρείες, καθώς σύμφωνα με το Νόμο ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει -μετά τη συλλογή των σχετικών οικονομικών δεδομένων και πριν από τη διαβίβαση τους σε τρίτους- να ενημερώνει για τη συλλογή και διαβίβαση τα υποκείμενα των δεδομένων, (*«ατομική ειδική ενημέρωση»*), μεταξύ άλλων, και για τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών των δεδομένων του.⁹⁸ Ακόμη, υπάρχουν δικαστικές αποφάσεις στις οποίες ο ενάγων στηρίζε το αγωγή αίτημά του για αποζημίωση σωρευτικώς και στις διατάξεις του νόμου περί παραβίασης του τραπεζικού απορρήτου και στις διατάξεις του ν. 2472/1997.⁹⁹

Ειδικότερα, το ζήτημα του τραπεζικού απορρήτου έχει απασχολήσει εντόνως και την διατραπεζική εταιρεία «ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.». Η ΑΠΔΠΧ, με τις υπ' αριθ. 24/2004 και 25/2004 κανονιστικές αποφάσεις της, όρισε τις προϋποθέσεις τήρησης αρχείου από την ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ. Εξάλλου, έχει αναγνωριστεί ότι η ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ που επιτελεί και έναν κομβικό ρόλο μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων και της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων για τη διαβίβαση βεβαίωσης φορολογικής ενημερότητας, αλλά και του συστήματος μητρώου τραπεζικών λογαριασμών, γνωστοποιεί κατά διαστήματα στην ΑΠΔΠΧ, με επίκληση του συμφέροντος προστασίας της τραπεζικής πίστης και των εμπορικών συναλλαγών, τον εμπλουτισμό των αρχείων της με νέα αρχεία - συστήματα και οικονομικά δεδομένα (π.χ. αρχείο εκχωρημένων απαιτήσεων από συμβάσεις και πιστοποιήσεις εκτέλεσης δημοσίων έργων, αιτήσεις και αποφάσεις δικαστικής ρύθμισης χρεών κλπ.).¹⁰⁰

Συμπερασματικώς, όπως προκύπτει εκ των ανωτέρω, το τραπεζικό απόρρητο αποτελεί ουσιώδες προσωπικό δεδομένο και ως τέτοιο αναγνωρίζεται και

⁹⁷ Χιωτέλλης Α.: «Προσωπικά Δεδομένα και πιστοληπτική ικανότητα», ΧρηΔικ2010, σελ. 306 επ.

⁹⁸ Βλ. αναλυτικά ανωτέρω τις αποφάσεις 1437/2014 ΕφΑθ, 3386/2012 ΕιρΑθ, 373/2004 ΜΠΑθ και τις παραπομπές τους, (υπό 7.2.).

⁹⁹ Βλ. σχετικά τις αποφάσεις 6657/2010 ΠΠΘ, ΑΠ 1241/2008, 705/2005 ΕφΑθ, 1260/2017 ΠΠΑθ.

¹⁰⁰ Βλ. σχετικά υπ' αριθ. 185/2014 απόφαση της ΑΠΔΠΧ.

προστατεύεται τόσο από τη νομολογία των δικαστηρίων όσο και από τις σχετικές αποφάσεις των ανεξάρτητων αρχών και της ΑΠΔΠΧ. Οι δε ρυθμίσεις του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων (ΕΕ) 2016/679 με το ενισχυμένο και συνεκτικό πλαίσιο προστασίας των προσωπικών δεδομένων που εισήγαγε, έχει ήδη δημιουργήσει περισσότερα ζητήματα ευθύνης για τους υπεύθυνους επεξεργασίας – πιστωτικά ιδρύματα και κατ' επέκταση θεμελίωσης νομικών αξιώσεων σε αντίστοιχες περιπτώσεις.

9. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ -- ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στη σύγχρονη κοινωνία της «πανταχού παρούσας Κοινωνίας της Πληροφορίας» γίνεται κοινώς αποδεκτό ότι τα δεδομένα οικονομικής συμπεριφοράς καλύπτουν ενά ευρύτατο φάσμα της κοινωνικής και προσωπικής πληροφόρησης του ατόμου ως υποκειμένου των δεδομένων γι' αυτό και απαιτείται η θέσπιση νομοθετικών και κανονιστικών πλαισίων που να εξασφαλίζουν τη μέγιστη δυνατή αλλά και ουσιαστική προστασία του υποκειμένου από την αθέμιτη επεξεργασία των δεδομένων που το αφορούν. Το κατάλληλο νομικό πλαίσιο μέσα στο οποίο οφείλει να λειτουργεί ο εκάστοτε υπεύθυνος επεξεργασίας οριοθετείται μέσω της θέσπισης κανόνων επεξεργασίας, της καθιέρωσης βασικών αρχών επεξεργασίας και της λήψης της συγκατάθεσης του υποκειμένου, όπου αυτή απαιτείται, ώστε η επεξεργασία των δεδομένων που το αφορούν να είναι θεμιτή, σύννομη και επιτρεπτή.

Στη παρούσα μελέτη αποτυπώθηκε η έννομη προστασία των προσωπικών δεδομένων που κατοχυρώνεται σε νομοθετικό επίπεδο αλλά και σε ενωσιακό με αποκορύφωμα τον Γενικό Ευρωπαϊκό Κανονισμό για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων 2016/679 που εισήγαγε ένα εκσυγχρονισμένο, συνεκτικό και ενισχυμένο πλαίσιο συμμόρφωσης με βάση τη λογοδοσία, σύμφωνα με το οποίο ο υπεύθυνος επεξεργασίας φέρει την ευθύνη και είναι σε θέση να αποδείξει τη συμμόρφωσή του με τις επιταγές και απαιτήσεις του Κανονισμού με την τήρηση των κατάλληλων τεχνικών και οργανωτικών μέτρων ασφαλείας και συμμόρφωσης που οφείλει να λαμβάνει σε κάθε επεξεργασία δεδομένων.

Παράλληλα, έγινε λεπτομερής αναφορά σε δικαστικές αποφάσεις και αποφάσεις - γνωμοδοτήσεις της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ), αφορώσες την επεξεργασία δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς τόσο από την διατραπεζική ανώνυμη εταιρεία ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ όσο και από τα πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα, οι οποίες συνέβαλαν σε μεγάλο βαθμό στην εναρμόνιση της εν λόγω επεξεργασίας με το νομικό πλαίσιο προστασίας των επεξεργαζόμενων δεδομένων. Με άλλα λόγια, μέσω της παράθεσης των υπο κρίση αποφάσεων κατέστη σαφής η προσπάθεια εξεύρεσης του «απολύτως αναγκαίου» της επεξεργασίας και της προφανούς «υπεροχής» του δημοσίου εννόμου συμφέροντος που καθιστά επιτρεπτή

και νόμιμη την εκάστοτε επεξεργασία προσωπικών δεδομένων και δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς του υποκειμένου που το αφορά.

Συμπερασματικώς από το σύνολο της παρούσας διπλωματικής εργασίας διαφαίνεται η ανάγκη εξεύρεσης της «χρυσής τομής» μέσω της στάθμισης συμφερόντων, από τη μία του οικονομικού συμφέροντος των πιστωτικών ιδρυμάτων και από την άλλη του προσωπικού συμφέροντος των πελατών – δανειοληπτών που ανάγεται στη προστασία της ιδιωτικότητας και της πληροφοριακής τους αυτοδιάθεσης. Σε κάθε περίπτωση η προστασία των δεδομένων οικονομικής φύσης δύναται να χαρακτηριστεί διαβαθμισμένη έναντι των άλλων απλών δεδομένων λόγω της πρόσθετης προστασίας που παρέχει το τραπεζικό και φορολογικό απορρήτο μέσω των ειδικών νομοθετικών διατάξεων, καθώς και το όποιο επαγγελματικό απόρρητο συνδέεται με την επεξεργασία οικονομικών δεδομένων όπως είναι το λογιστικό ή δικηγορικό.¹⁰¹

Εν κατακλείδι, ζώντας σε ένα σύγχρονο ψηφιακό περιβάλλον όπου η τεχνολογία εξελίσσεται ραγδαίως, ο κίνδυνος για την αθέμιτη επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων παραμένει παρών, ακόμα και αν η σχετική νομοθεσία για την προστασία τους εξειδικεύεται και εμπλουτίζεται. Όσο η απαίτηση για «ανοικτά» δεδομένα και διαφάνεια γίνεται όλο και πιο ισχυρή, τόσο τα υποκείμενα οφείλουν να λάβουν υπεύθυνα κάθε μέτρο για να διαφυλάξουν την προσωπική πληροφορία και ιδιωτικότητά τους.

¹⁰¹ Μυλώση Μ., Διδ/κη Διατριβή: «Η έννομη προστασία των δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς από την αθέμιτη ηλεκτρονική επεξεργασία τους – συγκριτική μελέτη της νομικής ρύθμισης σε Ελλάδα και Γαλλία.», Εθνικό Αποθετήριο Διδακτορικών Διατριβών, 2014.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Αλεξανδροπούλου - Αιγυπτιάδου Ε.: «Προσωπικά Δεδομένα», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2016.

Αλεξανδροπούλου – Αιγυπτιάδου Ε.: «Ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στο πεδίο της Τραπεζικής Δραστηριότητας (Νομικό Πλαίσιο) Αρμ. ΝΗ' (2004)1337–1395.

Αλεξανδροπούλου – Αιγυπτιάδου Ε.: «Η προστασία των προσωπικών δεδομένων πριν και μετά τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων 2016/679 Ε.Ε», 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ε.Ε.Ν.ε-Θέμης, 2018.

Αλεξανδροπούλου – Αιγυπτιάδου Ε. – Μυλώση Μ.: «Προσωπικά δεδομένα οικονομικής συμπεριφοράς και ηλεκτρονική επεξεργασία τους από την ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.», ΔΙΜΕΕ, 2015.

Γέροντας Α.: «Πληροφορική και δίκαιο», εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, 1991.

Ιγγλεζάκης Ι.: «Ευαίσθητα Προσωπικά Δεδομένα», εκδόσεις Σάκκουλα 2003.

Ιγγλεζάκης Ι.: «Δίκαιο της πληροφορικής», εκδόσεις Σάκκουλα, 2008.

Ιγγλεζάκης Ι.: «Προστασία Προσωπικών Δεδομένων στο σύστημα πληροφοριών “ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ”», εκδόσεις Σάκκουλα, 2006

Κανελλοπούλου – Μπότη Μ.: «Αστική ευθύνη για παράνομη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων», ΕφΑθ 7/2009.

Καραγιάννης Κ.: «Προσέγγιση μιας περίπτωσης ανεπίτρεπτης σύνδεσης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας», ΧρηΔικ 2010.

Κόμνιος Κ.: «Οι γενικοί όροι επιβολής διοικητικών προστίμων κατά τον Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων. Συμβολή στην ερμηνεία του άρθρου 83 του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων», ΔΙΜΕΕ, 2017.

Μήτρου Α.: «Η αρχή προστασίας προσωπικών δεδομένων», εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, 1999.

Μήτρου Α., Μίττλετον Φ., Παπακωνσταντίνου Ε.: «Η αρχή προστασίας προσωπικών δεδομένων και η επαύξηση της προστασίας των δικαιωμάτων», εκδόσεις Σάκκουλα, 2002.

Μήτρου Α.: «Ο γενικός κανονισμός προστασίας προσωπικών δεδομένων, νέο δίκαιο – νέες υποχρεώσεις – νέα δικαιώματα», εκδόσεις Σάκκουλα, 2017.

Μυλώση Μ.: «Η έννομη προστασία των δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς από την αθέμιτη ηλεκτρονική επεξεργασία τους – συγκριτική μελέτη της νομικής ρύθμισης σε Ελλάδα και Γαλλία.», Εθνικό Αποθετήριο Διδακτορικών Διατριβών, 2014.

Παναγοπούλου - Κουτνατζή Φ.: «Περί της προσωπικής - οικιακής χρήσεως των προσωπικών δεδομένων», ΕφΔΔ 2013.

Σαατζίδου – Παντελίδου Ε.: «Νέοι κανόνες δικαίου στο πλαίσιο της Νέας οικονομίας: Ηλεκτρονική επεξεργασία δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς, εκδόσεις Γιαχούδη, 2006.

Χιωτέλλης Α., «Προσωπικά Δεδομένα και Πιστοληπτική Ικανότητα», ΧρηΔικ 2010.

Ξενόγλωσση

Kahler/Werner: “Electronic Banking und Datenschutz”, 2008.

Mettler: “Formalisierte Bonitätsprüfungsverfahren und Credit Scoring”, 1995.

Δικτυακοί Τόποι

www.dpa.gr

<https://eur-lex.europa.eu>

<https://ec.europa.eu>

www.lawpost.gr

www.tiresias.gr

https://www.thessinnozone.gr/wp-content/uploads/2018/02/Ευγενία-Αλεξανδροπούλου_Αλεξάνδρεια-Ζώνη-εκδηλωση-22_2_2018.pdf